

magazin primorsko-goranske županije
godina II. / br. 5
rijeka / srpanj 2006

besplatni primjerak

zeleno i plavo

Glavni plan razvoja turizma PGŽ-a

Obrisi novog Kvarnera

Travanj

■ subota, 1. travnja

• Na Platku, poslije 18 godina stanke, održano 24. međunarodno FIS natjecanje „Jadranski slalom“ na kojem su pobijedili braća Kostelić, Janica i Ivica

■ nedjelja, 2. travnja

• U Rijeci i na Liburniji, pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije održana manifestacija „Dan velikog trčanja“ u kojoj je sudjelovalo dvije tisuća trkača

■ srijeda, 5. travnja

• U Lokvama započeli „Dani Rudolfa Strohala“ u sjećanje na jednog od najpoznatijih Lokvaraca

■ četvrtak, 6. travnja

• U Brezama, mjestu iznad Novog Vinodolskog, otkrivena spomen ploča u povodu 15. godišnjice osnutka specijalne jedinice MUP-a „Riječkih ajkula“

■ nedjelja, 9. travnja

• U Rijeci u zgradi Pomorskog i povijesnog muzeja održana prva večer XIV. Matetićevih dana, kulturne manifestacije ove godine posvećene Josipu Kaplanu

■ ponedjeljak, 10. travnja

U KBC Rijeka, operativni tim pod vodstvom dr. Miljenka Uravića po prvi puta u Rijeci uspješno presadio jetra

■ utorak, 11. travnja

• U Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku održana svečana akademija kojom je Primorsko-goranska županija proslavila 13. obljetnicu osnutka. Na akademiji

Vesni Đujić iz Novog Vinodolskog i Župnom zboru iz Mrkoplja dodijeljene godišnje županijske nagrade, dok je županijsku nagradu za životno djelo dobio akademik Petar Strčić

■ srijeda, 12. travnja

• U Kristalnoj dvorani hotela Kvarner u Opatiji, pod pokroviteljstvom Županije, otvorena Izložba suvenira „Kvarner Expo 05“

■ petak, 14. travnja

• U HKD-u na Sušaku Islamska zajednica Rijeka obilježila 40. godišnjicu organiziranog rada

■ nedjelja, 16. travnja

• Širom Županije proslavljen Uskrs, a riječki nadbiskup dr. Ivan Devčić predvodio uskrsnu misu u Katedrali svetog Vida u Rijeci

■ srijeda, 19. travnja

• Na prigodnoj svečanosti HGK - Županijska komora Rijeka, podijelila 43 priznanja inovatorima i tvrtkama čije su inovacije u 2005. g nagrađene na raznim izložbama

■ četvrtak, 20. travnja

• Poglavarstvo Primorsko-goranske županije održalo

prvu elektronsku sjednicu „bez papira“

• U Viškovu svečanom sjednicom Općinskog vijeća Viškova započelo višednevno obilježavanje Dana općine

■ petak, 21. travnja

• U sjedištu Županije predstavljeni temeljni dokumenti zaštite okoliša Županije - Strategija zaštite okoliša Primorsko-goranske županije i Program zaštite okoliša

90dana

Županija u jadranskoj euroregiji

Kao što je i bilo najavljeno, Primorsko-goranska županija priključila se Euroregiji Jadran koja je 30. lipnja konstituirajućom sjednicom Skupštine osnovana u Puli. Jadranska euroregija povezuje sedam jadranskih hrvatskih županija, jednako toliko talijanskih regija na zapadnoj obali Jadrana, Crnu Goru, hercegovačko-neretvanski kanton BiH, tri slovenske općine te šest albanskih pokrajina. Prostor je to na kojem živi oko 22 milijuna stanovnika, a glavni su ciljevi Euroregije Jadran jačanje gospodarske i prekogranične suradnje, zaštita Jadrana, razvijanje jadranskih prometnih pravaca kao i lakši pristup europskim fondovima.

Na osnivačkoj Skupštini u Puli za predsjednika jadranske euroregije izabran je istarski župan Ivan Jakovčić, a za potpredsjednika Angelo Michele D'Iorio (regija Molise). Podršku skupu

dali su i hrvatski predsjednik Stipe Mesić, predsjedavajući predsjedništva BiH Sulejman Tihić te predstavnici Vijeća Europe i Europske unije. Istaknuto je da je nova euroregija „osmišljena u Bruxellesu i Strasbourgu, ali rođena u Puli“, gdje će joj biti i sjedište. ■

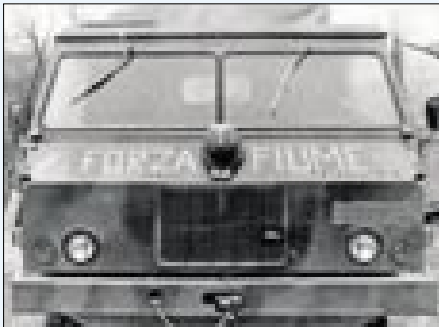
Sudionici svečane osnivačke Skupštine jadranske euroregije u Puli, 30. lipnja

*Primorsko-goranska županija
priključila se Euroregiji Jadran koja je
30. lipnja konstituirajućom sjednicom
Skupštine osnovana u Puli*

Obljetnica 111. brigade

Primanje za predstavnike prvog zapovjedništva 111. brigade

Primorsko-goranska županija aktivno se uključila u obilježavanje 15. obljetnice 111. brigade, a župan Zlatko Komadina primio je 30. lipnja predstavnike prvog zapovjedništva ove brigade, pod vodstvom generala Sergija Rabara. Pješačka 111. brigada formirana je 2. srpnja 1991. godine, a svoj prvi borbeni zadatak imala u Lici 4. studenoga 1991., u oslobađanju Drenova klanca i deblokadi Otočca, a zatim slijede i druge bitke u Lici, na posavskom ratištu 1992., te u oslobodilačkoj akciji "Oluja" 4.-7. kolovoza 1995.

Kroz ovu brigadu je u Domovinskom ratu sudjelovalo 12.462 branitelja najvećim dijelom iz grada Rijeke i Primorsko-goranske županije, te su osposobljena 9.834 ročna vojnika. Svoje živote za

obranu, čast i budućnost Domovine položila su pedeset tri pripadnika 111. brigade, a 282 branitelja su lakše i teže stradala ili oboljela tijekom borbenih djelovanja. Od 21. travnja prošle godine južni dio Trga Republike Hrvatske u Rijeci nosi ime 111. brigade. ■

Primorsko-goranskoj županiji za razdoblje 2006.-2009.

• U Lovranu, povodom svetog Jurja, svečanom sjednicom Općinskog vijeća obilježen Dan općine

■ **subota, 22. travnja**

• U Osijeku proglašeni dobitnici Porina – riječki „Let 3“

dobio dva Porina za rock album „Bombardiranje Srbije i Čačka“, te za video uradak „Ero s onoga svijeta“.

Nagrade dobili i Tamara Obrovac i Elvis Stanić

■ **nedjelja, 23. travnja**

• U Lokvama otkriven obnovljeni spomenik u sjećanje na 170 partizanskih boraca poginulih u travnju 1945. prilikom borbi za oslobođenje tog dijela Gorskog kotara

• U Lovranu održana šesta po redu gastronomsko-turistička manifestacija „Dani šparoga“ koju je obilježila „divovaska fritaja“ od 30 kg šparoga i čak 1.000 jaja

• Svečanim svetim liturgijama u Rijeci, Gomirju i Moravicama vjernici pravoslavne vjeroispovijesti proslavili najveći kršćanski blagdan Uskrs

■ **ponedjeljak, 24. travnja**

• U Rijeci u HKD-u na Sušaku, pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije, svečano otvoren četvrti Festival znanosti s temom „Vidjeti znači znati“

■ **utorak, 25. travnja**

• U Rijeci otvorena 11. Smotra Sveučilišta u Rijeci

• U Županijskom sudu u Rijeci počelo bankarsko suđenje stoljeća – šestoro optuženih odgovara za nestanak 97 milijuna dolara iz bivše Riječke banke

■ **srijeda, 26. travnja**

• U Gradskoj vijećnici u Rijeci studenti Jelena Korać, Mladen Kolar i Mladen Fruk kao prvi dobili nagradu „Znanost“

■ **četvrtak, 27. travnja**

• U sjedištu Županije potpisan ugovor temeljem kojeg će Fond RH za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost osigurati 774.000 kuna za financiranje 5 projekata kojima će se omogućiti uvođenje plina i solarne energije u zdravstvene i socijalne ustanove čiji je osnivač Županija

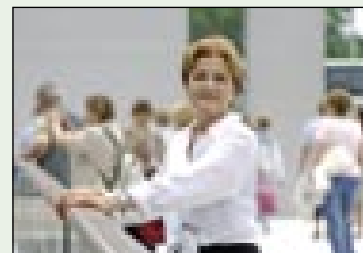
■ **petak, 28. travnja**

• U Lokvama otvoren jedinstveni muzej u Hrvatskoj – Muzej žaba

• Porezna uprava u Rijeci objavila da je i ove godine, treći puta za redom, najveći dohodak (za 2005. godinu) na području Županije prijavio geodet i to 2.381.618 kuna

• U Čavlima svečanom sjednicom Općinskog vijeća započelo obilježavanje Dana Općine Čavle i blagdana sv. Filipa i Jakova. Nagrada za životno djelo dodijeljena Leopoldu Kamenaru

• U Splitu, na završetku 16. Marulićevih dana „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ u izvedbi HKD Teatra

iz Rijeke dobila nagradu publike i tri od deset nagrada „Marul“, a među njima i Edita Karađole za glumu

■ **nedjelja, 30. travnja**

• U Novom Vinodolskom, povodom blagdana sv. Filipa i Jakova, zaštitnika Grada, u nazočnosti ministrice Marine Matulović Dropulić i župana Zlatka Komadine održano niz svečanosti: otvoren je Info punkt Kvarner – jug, a na deponiju Duplja nakon 50 godina ugašena vatra

Svibanj

■ ponedjeljak, 1. svibnja

• Širom Županije na razne načine proslavljen Praznik rada, najveći skup tradicionalno održan u Ronjigama u organizaciji riječkog SDP-a

■ utorak, 2. svibnja

• Povodom dana sv. Florijana, zaštitnika vatrogasaca, župan Zlatko Komadina primio delegaciju županijske Vatrogasne zajednice
• Potpisivanjem ugovora s najvećim vjerovnicima prema brodogradilištu „Viktor Lenac“, brodogradilište Uljanik i država preuzeli brodogradilište u Martinšćici
• Poglavarstvo Grada Rijeke odlučilo da se Rijeka i četvrti puta kandidira za organizaciju Mediteranskih igara 2013. godine

■ srijeda, 3. svibnja

• Polaganjem vijenaca na Spomenik oslobođenja na Delti i svečanom akademijom u Teatru Fenice obilježen Dan oslobođenja Rijeke
• U Opatiji župan Zlatko Komadina mladim jedrilicařima JK „Opatija“ predao dvije nove jedrilice tipa „Laser“ u čijoj nabavci je sudjelovala i Županija
• U Begovom Razdolju, povodom Dana Općine, održana svečana sjednica Općinskog vijeća Općine Mrkopalj
• U Hrvatskom kulturnom domu u Rijeci svečano otvoren 13. festival malih scena
• U Varaždinu, usprkos porazu od čak 5:1, ali zahvaljujući pobjedi od 4:0 iz prve utakmice u Rijeci,

nogometaši HNK „Rijeka“ drugu godinu zaredom postali pobjednici Hrvatskog nogometnog kupa

■ četvrtak, 4. svibnja

• Širom Hrvatske, pa tako i u Primorsko-goranskoj županiji, započelo obilježavanje ovogodišnjeg Europskog tjedna. Tim povodom Rijeku i sjedište Županije posjetio veleposlanik Europske komisije u Hrvatskoj, Vincent Degert koji je u Gradskoj vijećnici održao javnu tribinu na temu „Aktualni odnosi Europske unije i RH
• U hotelu Ambasador u Opatiji, župan Zlatko Komadina otvorio 18. bienalni kongres „Tourism & Hospitality Industry 2006“ u organizaciji Fakulteta za hotelski i turistički menadžment Opatija

■ subota, 6. svibnja

• U Opatiji, povodom 120. obljetnice DVD Opatija održana središnja proslava Dana vatrogastva u Republici Hrvatskoj uz redovnu sjednicu Skupštine Hrvatske vatrogasne zajednice i Vatrogasni bal
• Na Rujevici, u najvećem romskom naselju na području Grada Rijeke Romi proslavili svoj najveći blagdan – Đurđevdan ili Edrelezi

■ nedjelja, 7. svibnja

• U Opatiji i Lovranu završen trodnevni festival puhačkih orkestara uz nastup više od 200 glazbenika iz Italije, Slovenije, Austrije, Mađarske i Hrvatske.
• Održano tradicionalno zavjetno hodočašće pomoraca Majci Božjoj Trsatskoj

■ ponedjeljak, 8. svibnja

• U Baški počela „7. Hrvatska konferencija o kvaliteti“ koju je, kao izaslanik pokrovitelja predsjednika RH Stjepana Mesića, otvorio župan Zlatko Komadina

■ utorak, 9. svibnja

• U Rabu nizom prigodnih svečanosti proslavljen Dan Grada. Na svečanoj sjednici nagrade za životno djelo dobili su Josip Jaška i dr. Ivan Tijan
• Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti objavilo podatak da je od početka Domovinskog rata do danas u Hrvatskoj 1.632 branitelja sebi oduzelo život, s time da je u Primorsko-goranskoj županiji bilo najmanje takvih samoubojstava

90dana

Korisni susreti čelnika lokalnih samouprava

Početak lipnja Delnice su bile domaćin drugog susreta župana Primorsko-goranske županije Zlatka Komadine s gradonačelnicima i načelnicima lokalnih samouprava PGŽ-a. Tijekom dvodnevnog rada raspravljano je o nizu različitih sadržaja i tema. Dr. sc. Mladen Črnjar, ravnatelj Županijskog zavoda za prostorno planiranje i održivi razvoj, predstavio je Strategiju i program zaštite okoliša u PGŽ-u te projekt integralnog sustava gospodarenja otpadom u Primorsko-goranskoj županiji s posebnim osvrtom na Centar za gospodarenje otpadom Marišćina. Mr. sc. Andrija Car, pročelnik Područnog ureda za zaštitu i spašavanje, prezentirao je novi sustav zaštite i spašavanja u Hrvatskoj, a predstavnicu poduzeća „Heliocompany“ govorili su o mogućnosti uvođenja helikopterske hitne pomoći. General pukovnik Đuro Dečak, predsjednik Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata, govorio je o projektu stambenog

zbrinjavanja dragovoljaca i veterana Domovinskog rata, a mr. sc. Ljerka Linzbauer, pomoćnica ministra financija, detaljno je, uz pomoć svojih suradnika, predstavila sustav unutarnje financijske kontrole u RH.

Cilj susreta bio je „čuti vas i vidjeti što je važno za razvoj vaše lokalne samouprave te ustanoviti gdje mi kao Županija možemo pomoći, direktno ili u kontaktu prema državi“, rekao je župan Komadina istaknuvši kako je nužno što veće partnerstvo lokalnih samouprava i Županije, ponajprije zato što zbog neprovođenja decentralizacije Županija već nekoliko godina ostaje u istim financijskim okvirima, a potrebe su, suprotno tome, sve veće. Upravo zato iz županijskih sredstava u budućnosti će se prema lokalnim samoupravama pomagati samo kapitalni projekti, kao i oni koji koriste većem broju lokalnih samouprava, naglasio je Komadina.

Nužno je što veće partnerstvo lokalnih samouprava i Županije, ponajprije zato što zbog neprovođenja decentralizacije Županija već nekoliko godina ostaje u istim financijskim okvirima, a potrebe su, suprotno tome, sve veće

Delnice su bile dobar domaćin skupa gradonačelnika i načelnika općina PGŽ-a

Naravno, našlo se vremena i za niz različitih pitanja koja su gradonačelnici i načelnici upućivali županu Komadini i članovima Županijskog poglavarstva, a dvodnevno druženje i rad bili su i prilika za upoznavanje s Gorskim kotarom, ponajprije s Delnicama gdje su svi gradonačelnici i načelnici bili smješteni, te s Ravnom Gorom gdje je u kupjačkom restoranu "Lipe" goranski susret priveden kraju. Zadovoljstvo odlukom da se drugo druženje održi u Delnicama izrazio je i župan Komadina naglasivši kako to pred nekoliko godina nije bilo moguće jer nije bilo ni dvorane, ni hotela: "U međuvremenu Gorskom kotaru dogodio se dolazak investitora, Zakon o brdsko-planinskom području, poluautocesta Rijeka - Zagreb, a i PGŽ je dao svoj doprinos ulaganjima u Goranski sportski centar i niz drugih projekata", istaknuo je Komadina, najavivši da će Županija i dalje pomagati. ■

■ **srijeda, 10. svibnja**

• U Rijeci predstavljena knjiga „Ovčarstvo u Primorsko-goranskoj županiji“

■ **četvrtak, 11. svibnja**

• Županijska skupština Primorsko-goranske županije jednoglasno prihvatila Glavni plan razvoja turizma PGŽ izrađenog u suradnji Županije i Sveučilišta u Rijeci

• U Rabu, u organizaciji Psihijatrijske bolnice, započeo s radom Treći simpozij o psihogerijatriji

■ **petak, 12. svibnja**

• U brodogradilištu u Kraljevici spušten s navoza brod „Šipan“, drugi iz serije od tri ugovorena broda za Atlantsku plovidbu iz Dubrovnika

■ **subota, 13. svibnja**

• U Selcima, uz sudjelovanje 950 glazbenika i pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije održan 20. susret hrvatskih puhačkih orkestara

• U Dražicama DVD Jelenje obilježilo 30 godina djelovanja i otvoren novoizgrađeni vatrogasni dom

■ **nedjelja, 14. svibnja**

• U Novom Vinodolskom započela sedmodnevna 26. konvencija karnevalskih gradova Europe – FECC-a

■ **srijeda, 17. svibnja**

• U Rijeci svečanom sjednicom Senata, Sveučilište u Rijeci proslavilo 33. obljetnicu postojanja

■ **četvrtak, 18. svibnja**

• U sjedištu Županije čelnici općina Ravna Gora i Skrad potpisali sporazum o usklađivanju granica općina, čime je napokon završen dvogodišnji spor o crti razgraničenja

■ **petak, 19. svibnja**

• U Gerovu održana završnica 43. Goranovog proljeća

■ **subota, 20. svibnja**

• Na stadionu na Kantridi održan peti olimpijski festival dječjih vrtića. Između 500 sudionika ponovo su pobijedila djeca iz crikveničkog dječjeg vrtića „Radost“

■ **nedjelja, 21. svibnja**

• U Bakru na ponovljenim izborima za Gradsko vijeće, najviše glasova (1216 ili 39,7 %) dobila lista HDZ-a čime je osvojila 7 vijećničkih mjesta (od ukupno 15)

• U Novom Vinodolskom, uz sudjelovanje 650 sudionika okupljenih iz 30 dobrovoljnih vatrogasnih društava održano županijsko vatrogasno natjecanje djece i mladeži

■ **srijeda, 23. svibnja**

• Maturanti svih srednjih škola, usprkos neumljivoj kiši, širom Županije na tradicionalni način obilježili posljednji dan srednjoškolske nastave

■ **četvrtak, 25. svibnja**

• U Zagrebu potpisani posljednji ugovori o konačnom dovršenju auto ceste Rijeka – Zagreb, o izgradnji druge trake na preostalih 44,2 km između Kikovice i Stare Sušice

• U HKD-u na Sušaku svečano obilježena 120. godišnjica osnovne škole Podmurvice iz Rijeke

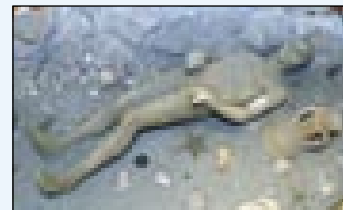
• U gradu Krku započeo 5. festival vina - Vinofest

• U Kastvu započeo višednevni Festival hrvatskih kazališnih amatera i međunarodni festival „Jadran 2006“ na kojem će nastupiti 16 kazališnih družina

• U Umjetničkom paviljonu u Zagrebu otvorena posthumna retrospektivna izložba opatijskog slikara Ive Kaline

■ **petak, 26. svibnja**

• Na sjednici Gradskog vijeća Malog Lošinja izražen

jasni stav da se statua Apoksiomena vrati na Lošinj i izloži u posebno uređenom muzeju

■ **subota, 27. svibnja**

• U Rabu održana peta izložba rapske ovce i sira

• U Bakru održana 12. međunarodna veslačka regata pomorskih učilišta, pobijedili veslači Fakulteta za pomorstvo in promet iz Portoroža

■ **utorak, 30. svibnja**

• U sjedištu Županije, župan Zlatko Komadina i direktor

HNK „Rijeka“ potpisali Ugovor o pokroviteljstvu 54. međunarodnog omladinskog nogometnog turnira „Kvarnerska rivijera“, te ugovor kojim je Županija nagradila ovogodišnje pobjednike Kupa Hrvatske s 300.000,00 kuna pomoći za omladinski pogon

■ **srijeda, 31. svibnja**

- Župan Zlatko Komadina posjetio općine Matulji i Lovran, a s načelnicima općina potpisao ugovore kojima Županija s milijun kuna pomaže izgradnju vodovoda na njihovom području
- U Opatiju tijekom cijelog popodneva i večeri stizali predsjednici i ostali visoki gosti, sudionici regionalnog summita jugoistočne Europe, a među prvima je doputovao predsjednik RH Stjepan Mesić
- Predsjednik Republike Makedonije Branko Crvenkovski posjetio Rijeku i Makedonsko kulturno društvo „Ilinden“

Lipanj

■ **četvrtak, 1. lipnja**

- Točno u prvoj minuti zaplovlili su trajekti „Jadrolinije“ i „Rapske plovidbe“ čime su napokon započele dugo očekivane noćne trajektne vožnje za otoke Cres i Rab
- U Opatiji u hotelu „Ambasador“ održan summit šefova država jugoistočne Europe s temom „Komunikacijsko nasljeđe – nova vizija jugoistočne Europe“
- Vlada RH odobrila Gradu Opatiji „25 posto plus jednu dionicu“ Liburnia Riviera Hotela d.d.

■ **petak, 2. lipnja**

- Bilateralnim susretima završen Opatijski summit šefova država jugoistočne Europe

■ **subota, 3. lipnja**

- U Krku u Domu za starije i nemoćne osobe Mali

Kartec održan V. hrvatski festival sportske rekreacije osoba starije dobi uz sudjelovanje 1.500 sudionika iz cijele Hrvatske i Slovenije

■ **ponedjeljak, 5. lipnja**

- U Delnicama započeo drugi dvodnevni susret župana Zlatka Komadine s gradonačelnicima i načelnicima općina uz sudjelovanje čelnih ljudi iz tridesetak jedinica lokalne samouprave s područja Županije
- U Rijeci u Gradskoj vijećnici, povodom međunarodnog Dana zaštite okoliša, Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje predstavio knjigu „Zaštićena prirodna baština Primorsko-goranske županije“

■ **utorak, 6. lipnja**

- U Rijeci, pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije, započeo treći hrvatski Susret kvalitetnih škola „RI – KVAŠ – 21“
- U Kastvu, povodom Dana Grada, održana svečana sjednica Gradskog vijeća Kastva. Nagrada za životno djelo posthumno dodijeljena Vojku Vlahu
- U Omišlju, povodom Dana Općine, održana svečana sjednica Općinskog vijeća Omišlja. Nagrada za životno djelo dodijeljena Jerku Iljiću

■ **srijeda, 7. lipnja**

- U sjedištu Županije održan sastanak župana i predsjednika Uprave INA – Industrija nafte d.d. koji je tom prilikom potvrdio da će se rafinerijski pogoni s Mlake dijelom preseliti na Urin, a ostali ugasiti
- U Kastvu, dr. William Glasser pokretač svjetskog projekta „Kvalitetne škole“, OŠ „Milan Brozović“ kao prvoj školi u Europi, dodijelio taj prestižan naslov
- U zgradi riječke FINE ministar financija Ivan Šuker otvorio područni ured Hrvatske banke za obnovu i razvoj

90dana

Svečano obilježen Dan Županije

Dana 11. travnja obilježena je trinaesta obljetnica Primorsko-goranske županije. U Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku održana je tom prigodom svečanost na kojoj su uručene godišnje nagrade Primorsko-goranske županije. Za izvanredne uspjehe u humanitarnom radu i promicanje edukacije i aktivnosti mladih u suzbijanju ovisnosti i nasilja nagradu je dobila gospođa Vesna Đujić iz Novog Vinodolskog, kao i Župni zbor Mrkopalj za doprinos glazbenoj kulturi i zapažena postignuća na području zbornog pjevanja. Nagradu za životno djelo, predsjednik Skupštine Marinko Dumančić uručio je akademiku Petru Strčiću za postignute rezultate u istraživanju povijesti Hrvatskog primorja i Gorskog kotara te za sveukupan doprinos znanstveno-istraživačkom radu na području povijesnih znanosti. ■

Županijsko poglavarstvo od 20. travnja 2006. u svome radu koristi računala. Uskoro će biti moguće izravno pratiti sjednice putem interneta

Sjednice Poglavarstva "bez papira"

Županijsko poglavarstvo od 20. travnja 2006. u svome radu koristi računala, umjesto uobičajenih hrpetina papira i radnog materijala na stolovima. Modernizacija rada županijske uprave sasvim je u skladu s trendovima Europske unije, racionalizacije poslovanja, ažurnosti

i dostupnosti dokumenata. Novost je i to da se sjednice Poglavarstva mogu pratiti iz drugih prostorija u Županiji, a u idućim fazama razvoja informacijskog sustava PGŽ-a bit će moguće izravno pratiti sjednice putem interneta. ■

Bogat program Europskog tjedna

Od 3. do 10. svibnja u Primorsko-goranskoj županiji obilježen je Europski tjedan. Od bogatog programa manifestacija u tome tjednu izdvajamo otvaranje Europskog informacijskog doma u Regionalnoj razvojnoj agenciji u Ulici Milutina Barača u Rijeci, javnu tribinu "Aktualni odnosi Europska unija - Republika Hrvatska" u organizaciji "Novog lista" i PGŽ-a, te posjet šefa delegacije Europske komisije u Republici Hrvatskoj, veleposlanika Vincenta Degerta koji je u gradskoj vijećnici govorio o aktualnom trenutku odnosa EU i Republike Hrvatske. ■

• U Opatiji Turistička zajednica PGŽ dodijelila nagrade djeci koja su slikala u akciji „Volim Hrvatsku“

■ **četvrtak, 8. lipnja**

• Predsjednik Uprave B.I. „3. maj“ Gvozden Rukavina podnio ostavku, nakon što je Nadzorni odbor za novog direktora brodogradilišta imenovao Tomislava Prpića

■ **petak, 9. lipnja**

• U sjedištu Županije održana prva sjednica novo imenovanog Županijskog zapovjedništva zaštite i spašavanja

■ **subota, 10. lipnja**

• U Lopači kraj Jelenja održana humanitarna akcija „Neka Pegaz poleti“ – prvo regionalno natjecanje u konjaništvu za osobe s posebnim potrebama Na riječkom Korzu, župan i gradonačelnik Rijeke Gradskom kazalištu lutaka predali novo kombi vozilo

■ **nedjelja, 11. lipnja**

• U Fužinama održana četvrta međunarodna utrka vatrogasaca sa 210 natjecatelja iz Hrvatske i Slovenije

■ **ponedjeljak, 12. lipnja**

• U Rijeci, u zgradi HNK Ivana pl. Zajca, održavanjem svečane sjednice Gradskog vijeća obilježen blagdan sv. Vida, zaštitnika Rijeke. Tom prilikom nagradu za životno djelo dobila je operna diva Blanka Zec

• U Rijeci, uz zgradu Riječke nadbiskupije, svečano otvorena novoimenovana ulica Ivana Pavla II.

■ **utorak, 13. lipnja**

• U sjedištu Županije zamjenik župana Luka Denona primio bočarice bočarskog kluba „Pašac“, osvajačice drugog mjesta na 2. Kupu Europe

• U Fužinama svečano proslavljen Dan Općine Fužine - otvoren obnovljeni park dr. Franje Račkoga i otkrivena spomen-ploča mađarskom znanstveniku Tivadaru Lechoczkyju

• Na Svjetskom nogometnom prvenstvu reprezentacija Hrvatske u Berlinu izgubila od Brazila 0:1

■ **srijeda, 14. lipnja**

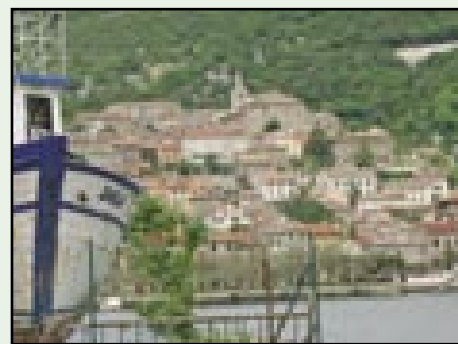
• Uoči Blagdana sv. Vida, patrona Rijeke i Riječke nadbiskupije i Dana Grada Rijeke održane brojne svečanosti, te svečana procesija središtem grada

• U Opatiji, povodom Dana Grada održana svečana sjednica Gradskog vijeća Opatije. Nagrada za životno djelo dodijeljena Emilu Bratoviću

• U Rijeci, povodom 130. godišnjice utemeljenja i 60. godišnjice javnog djelovanja Prirodoslovnog muzeja, a pod pokroviteljstvom Županije, započeo 2. znanstveni skup „Prirodoslovna istraživanja Riječkog područja“

■ **petak, 16. lipnja**

• U Bakru na konstituirajućoj sjednici Gradskog vijeća, za predsjednika Gradskog vijeća izabran Milan

Rončević, a za gradonačelnika ponovo Tomislav Klarić iz Zlobina

• U Puntu počeo 52. Festival folkloro otoka Krka.

• U Opatiji, pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije, otvoreno 15. Europsko prvenstvo u slobodnom letenju zmajem

• U Malom Lošinjju održana prva večer MIK-a

■ **subota, 17. lipnja**

• Na ruti Rijeke – Omišalj – Rijeka održano sedmo izdanje regate „Fiumanka“, pobijedio krstaš „Bog One“

• U Ronjgima, pod nazivom „Kanat pul Ronjgi“ održan susret pjevačkih zborova Primorsko-goranske županije

■ **ponedjeljak, 19. lipnja**

• U blizini Punta, uz nazočnost predsjednika Vlade RH dr. Ive Sanadera, puštena u rad nova transformatorska stanica čime je riješena elektroopskrba otoka Krka

utorak, 20. lipnja

• Župan Zlatko Komadina primio učenike i mentore, osvajače prvih mjesta na natjecanjima i smotrama znanja, vještina i umijeća u školskoj godini 2005./2006.g

srijeda, 21. lipnja

• U Rijeci u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka održali zajedničku svečanu akademiju povodom Dana državnosti i Dana antifašističke borbe

• Ministar znanosti, obrazovanja i športa Dragan Primorac obišao prvi uređeni objekt u sklopu budućeg Sveučilišnog kampusa na Trsatu

četvrtak, 22. lipnja

• Širom Županije obilježen Dan antifašističke borbe - najveće manifestacije tradicionalno održane na Tuhoću, Lukovu u Bribirskoj šumi i na otoku Krku (u Puntu)

petak, 23. lipnja

• U Delnicama, povodom Dana Grada održana svečana sjednica Gradskog vijeća Delnice. Nagrade za životno djelo dodijeljene Josipu Šporeru i Antunu Majnariću

subota, 24. lipnja

• Svog zaštitnika, sv. Ivana Krstitelja obilježili su stanovnici dviju krčkih općina – Vrbnika i Baške. Središnja proslava u Vrbniku održana uz nazočnost potpredsjednice Vlade RH Jadranke Kosor i tom prilikom su započeli radovi na gradnji vodoopskrbnog sustava Risika i Garica

• U Rijeci na gatu Karoline riječke održana finalna večer 36. festivala Melodije Istre i Kvarnera, pobjednici festivala postali Josip Butorac, Voljen Grbac i Mirko Cetinski s pjesmom „Prošeci se z manum po Kvarneru“

nedjelja, 25. lipnja

• Širom Županije obilježen Dan državnosti

ponedjeljak, 26. lipnja

• Prigodnom svečanošću započela gradnja posljednjih 44 kilometara punog profila na dionicama autoceste Rijeka – Zagreb, između Kikovice i Stare Sušice

utorak, 27. lipnja

• Na redovnoj Skupštini Erste&Steiermarkische banke, održanoj u HKD-u na Sušaku obznanjeno da je u 2005. g banka ostvarila dobit od skoro 350 milijuna kuna

• U Rijeci na sjednici Skupštine Zajednice udruga umirovljenika PGŽ, za novog predsjednika izabran Danijel Mažuran

srijeda, 28. lipnja

• HGK - Županijska komora Rijeka na prigodnoj svečanosti dodijelila godišnja priznanja tvrtkama za poslovanje u 2005. g. Priznanje u kategoriji velikih poduzeća dobila tvrtka „Lošinjska plovidba – brodarstvo“

• Vlada RH podržala kandidaturu Rijeke za Mediteranske igre 2013. godine

• Izrazito visoke temperature, u Rijeci izmjereno rekordnih 35,2°C, a temperatura mora na Rabu dosegla čak 28°C

četvrtak, 29. lipnja

• U Rijeci svečano otvorene treće Riječke ljetne noći koje će trajati do 27. srpnja, a u Kastvu otvoreno 15.

Kastafsko kulturno leto koje će trajati do 25. kolovoza

petak, 30. lipnja

• Župan Zlatko Komadina u sklopu obilježavanja 15. obljetnice osnivanja 111. brigade ZNG-a primio brigadnog generala Sergia Rabara i suradnike

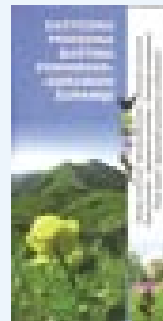
• Na otoku Rabu, u organizaciji VZ PGŽ održana javna vatrogasna vježba gašenja požara otvorenog prostora

Među izabranim rukovoditeljima upravnih tijela Primorsko-goranske županije novo je ime Berislav Tulić, koji je imenovan pročelnikom Upravnog odjela za turizam, poduzetništvo i poljoprivredu

Zaštićena baština

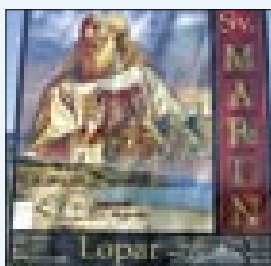

U povodu Međunarodnog dana zaštite okoliša 5. lipnja, Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje u riječkoj Gradskoj vijećnici predstavio je knjigu "Zaštićena prirodna baština Primorsko-goranske županije" i prigodni plakat. Knjiga je izdana na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku u nakladi od 500 primjeraka po jeziku, a namijenjena je domaćim i stranim gostima kojima se želi predstaviti zaštićene prirodne vrijednosti županije. ■

Novi županijski pročelnici

Na prijedlog župana Primorsko-goranske županije a na temelju provedenog natječaja izabrani su na 34. sjednici Županijskog poglavarstva 6. srpnja novi rukovoditelji upravnih tijela Primorsko-goranske županije. Od ukupno 15 prijava za šest natjecatelja utvrđeno da ne ispunjavaju uvjete natječaja. Novi (stari) predstojnik Ureda Županije je Branko Škrobonja dipl. ing. Pročelnica Upravnog odjela za proračun i financije je Bosiljka Kalčić dipl. oec, prof. dr. sc. Mladen Črnjar ostaje ravnateljem Županijskog zavoda za održivi razvoj i prostorno planiranje. Mr. sc. Jasna Blažević i dalje je pročelnica Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i sport. Vladimir Čekada, dipl. ing, pročelnik je Upravnog odjela za upravljanje imovinom i opće poslove, a Nikola Mendrila dipl. ing. pročelnik Upravnog odjela za pomorstvo, promet i veze. Novo ime je Berislav Tulić dipl. ing, koji je imenovan pročelnikom Upravnog odjela za turizam, poduzetništvo i poljoprivredu. Rukovoditelji županijskih upravnih tijela imenovani su na vrijeme od 4 godine. ■

Lopar nova općina

Hrvatski Sabor je na sjednici 13. srpnja izglasao odluku o osnivanju 6 novih općina, među kojima se nalazi i Općina Lopar, nastala izdvajanjem iz područja Grada Raba. To je 36. jedinica lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji. U Saboru nije prošao prijedlog za osnivanje Općine Vinodol izdvajanjem naselja Tribalj, Grižane i Drivenik iz Općine Vinodolske.

razgovor

Marinko Dumanić,
predsjednik Skupštine Primorsko-goranske županije

Županija je prije egzistirala kao jedno slijepo crijevo između lokalne samouprave i države. Sada mislim da su je građani i mediji prepoznali kao potrebnu. Stalo nam je da policentrično činimo što god možemo da dođe do razvoja svih dijelova županije

Kapetan
na čelu
županijskog
broda

Marinko Dumanić: Županija želi odlučivati o životu i radu na svom području

Indijanci u vlastitoj zemlji

* Jeste li euroskeptik?

- Gledajte, ja sam eurooprezan. Ja ne bih da idemo u EU s glavom u torbi. Mi smo po površini relativno mala zemlja, u postotku stanovništva predstavljamo manje od 1 posto, no Europi smo sigurno interesantni jer imamo krasnu obalu i otoke. Danas u Europi egzistira otprilike 6.400 km obale koja je relativno netaknuta a to je naša hrvatska jadranska obala s obalnom crtom svih naših otoka. Sve te resurse koje imamo, prirodne i infrastrukturne, moramo zaštititi na način da ne izađu svi iz hrvatskih ruku. Naša ekonomska snaga je relativno mala, i naši ljudi su iz neimaštine skloni prodati svoju djedovinu. Otvora se mogućnost da Europa sutra, kad postanemo članica EU, može kupovati i trgovati hrvatskom zemljom, i tada se ja bojim da ćemo postati Indijanci u vlastitoj zemlji. Mi smo već prodali velik dio infrastrukture: banke, osiguranja, telekomunikacije, naftnu industriju, i sutra će ovim tempom sve izaći iz naših ruku. Bojim se da smo već izgubili onaj infrastrukturni suverenitet i pitam se tko će u budućnosti upravljati ovom zemljom, da li mi ili kapital izvana? Zato sam ja eurooprezan.

Kad ste prije nešto više od dvije godine došli na čelo Županijske skupštine, naglasili ste da ćete se boriti za što više gospodarskih tema.

- To je moj moto s kojim sam kao član Hrvatske narodne stranke i ušao u politiku. Politika nije moja ambicija, nego sredstvo da gospodarstvo dobije na značaju i da politika koja se bavi ukupnim životom vodi računa o gospodarstvu. Ova društvena infrastruktura bez jake gospodarske osnove ne može stvoriti materijalnu osnovu za razvoj zdravstva, školstva, socijale, općenito komunalne infrastrukture. Bez obzira što mi kao Županijska skupština ili uprava nemamo toliko ingerencija, ipak možemo stvarati preduvjete i maksimalno pomagati ono što smatramo bitnim - a to je poduzetništvo.

Što se tiče velikog

gospodarstva, prije svega moramo biti zainteresirani da brodogradnja opstane, da opstane pomorstvo, da razvijamo turizam kao granu koja je danas primarna u županiji. Drago mi je što smo u suradnji sa Sveučilištem izradili Master plan turizma kao bitan uvjet da lokalne jedinice usklade svoje razvojne i prostorne planove s tim planom.

* Dugo ste gospodarstvenik, dugogodišnji direktor "Lošinjske plovidbe", a nazivaju vas i jednim od prvih socijalističkih menadžera. Što se dogodilo riječkom gospodarstvu u devedesetima i mislite li da ima šanse za ozdravljenje?

- Gledajte, ako gledamo devedesete, izlaz iz socijalizma i stvaranje hrvatske države, grad Rijeka koji je bio drugi ili treći industrijski grad u bivšoj državi, odjednom je kao takav

prestao funkcionirati. Tijekom devedesetih, ne samo u Rijeci nego općenito u Hrvatskoj, mislim da je zavladao jedna čudna logika da će se stvari same po sebi rješavati. Međutim, nisu se rješavale. Mi smo se od ondašnjeg tržišta, naslonjeni na izvoz u slabije razvijene zemlje, odjednom okrenuli k Europi a tu nismo imali što tražiti. Pretvorba i privatizacija su s druge strane učinile najveće zlo; da bi se postalo od ničega vlasnik nečega, radile su se kriminalne stvari. Uzmite Tvornicu papira. Ako je 180 godina mogla proizvoditi papir, ja i danas dvojim je li mogla i dalje. Ali ne, išlo se k privatizaciji i prodaji imovine a o proizvodnji nitko nije vodio računa. Radnici su tako ostajali bez posla, imovina je preprodana, propala ili uništena. To je primjer Benčića, Vulkanu, Torpeda, Tvornice papira... a da je nešto od te proizvodnje moglo

opstati, ja sam duboko uvjeren.

Spašavanje linijskog brodarstva i povratak tereta

* Na čelu "Lošinjske plovidbe" uspjeli ste održati tog sada jedinog linijskog brodaru u Hrvatskoj.

- Imali smo tri linijska brodaru; Croatia line (ex Jugolinija) bio je najveći, nacionalni brodar, Lošinjska je bila linijski brodar unutar Mediterana, a Jadroplov je pokrivaio određena područja istočne Afrike, sjeverne Amerike i Kanade. Mi smo s ta tri brodaru imali ishodišne točke iz riječke luke i vezu s čitavim svijetom. Linije su pokrivala sve zemlje ovoga svijeta i sve kontinente, što je bio preduvjet izvoza i uvoza. Drugo, tadašnja materijalna proizvodnja i potrebe koje su bile izvožno-uvodne su bile enormne količine tereta zbog

Nije samo pitanje policentričnog razvoja Hrvatske u smislu ovlasti i broja gradova, općina i županija, nego je suštinsko pitanje i materijalnih ovlasti. Zabadava nam političke ovlasti ako nemamo financijska sredstva

županije

kjih je u ono doba bilo moguće razvijati riječku luku, luku Ploče i ostale luke jer je suhih tereta bilo dovoljno. Uništavajući industriju, zaustavljajući izvoz, a stvarajući tržišnu filozofiju devedesetih godina "uvozimo pa preprodavajmo", dovelo je do kolapsa cijele privrede.

Ja sam uvijek bio zastupnik teorije da pomorska zemlja mora imati teretne pomorske linije. Ako nema tih linija i veze sa svijetom, onda je teško uopće govoriti o mogućnosti da naša roba ide putovima koji su najjeftiniji. Jer roba će doći, ali ne i najjeftinijim putem i ceh će platiti krajnji potrošači. Osim toga, mi smo bili izgubili status tranzitne zemlje preko koje je roba putovala u srednju i istočnu Europu. Nestankom domaćih brodara nestali su i komintenti koji su obavljali usluge prijevoza.

"Lošinjska" je kao linijski mediteranski brod i u doba

rata držala linije iz riječke luke, čak i pod blokadom jugo-vojske. Nažalost, i linijsko brodarstvo traži određene subvencije. Hrvatska i Sabor su 1999. usvojili strategiju prometnog razvoja RH koja je za mene vrlo dobar dokument, jer ne govori samo o brodarstvu nego o svim segmentima transporta. Međutim, ta se strategija nikad nije obistinila, usvojena je, ali stoji u ladici.

I tek kad smo udarili glavom o pod, shvatili smo da treba nešto napraviti. Kako više nismo imali prekomorske linije, onda smo došli barem do spoznaje da treba održati linije između naših i talijanskih luka koje su velike prekrajne luke megabrodara u Mediteranu. To su država i resorno ministarstvo u to doba prihvatili. Shvatilo se da je to pitanje dugoročnog razvoja i održavanja ukupnog prometa preko naših luka, što i danas egzistira. Samo zahvaljujući tome što je uspostavljen feeder-servis, a počeli smo u prvoj godini s 4.400 kontejnera, da bismo došli na 30.000 kontejnera, i sami megabrodari su uvidjeli da je to interesantan kolač i uključili se direktnim linijama prema riječkoj luci. U 2005. godini samo "Lošinjska plovidba" prevezla je preko 65.000 kontejnera, a svi brodari zajedno preko 100.000 kontejnera.

Riječka luka je lani završila s apsolutnim rekordom s preko 70.000 kontejnera izmanipuliranog tereta, što nikad u prošlosti nije bilo. Ako nekome slučajno padne na pamet, jer pregovaramo s Europskom unijom, da sreže i tu subvenciju, uvjeren sam da ćemo izgubiti postojeći promet.

A da ne govorimo da smo, oživljavajući taj kontejnerski promet, oživjeli i prateće službe u transportu roba: razvili su se i agenti i špediteri, kopnena prijevoznici i raznorazni dobavljači. Na svaki dolar koji je uložen kao subvencija, vraća

se sedam dolara. To je taj multiplikativni efekt: raste promet i raste ukupni prihod.

EU neće riješiti naše probleme

Naravno, kad uspoređujemo naše luke s europskima i svjetskima, onda smo mi patuljci u prijevozu i pretovaru kontejnera. Rotterdam radi milijune kontejnera. Međutim, rast riječke luke je permanentan i u nju treba stalno ulagati. Zato je vrlo dobro što je Vlada prihvatila projekt Rijeka-Gateway, izgradnju zapadnog terminala, putničkih terminala i ukupnu modernizaciju riječke luke, a u tom projektu su i ceste D-403 i D-404, riječka zaobilaznica te pristupni putevi do luke i rješenja izlaznih gradskih prometnica u funkciji budućeg razvoja, jer će promet u riječkoj luci permanentno rasti. Mi ćemo vjerojatno u budućnosti imati dva kontejnerska terminala, jedan na Brajdici, a drugi na zapadnoj, Zagrebačkoj obali. I to je dobro, jer ćemo imati veću mogućnost pružanja usluga.

*** Trenutačno je u gospodarstvu Županije tri puta veći uvoz roba od izvoza. To objavljujemo u svakom broju. Hoće li se s približavanjem EU ti trendovi preokrenuti?**

- Svaka zemlja u svijetu bori se da ima pozitivnu vanjskotrgovinsku bilancu, za razliku od nas koji smo stvari postavili naopako pa smo rekli: mi ćemo uvoziti i trgovati. No, bez proizvodnje i izvoza nema ni širenja razvoja, ni zapošljavanja, i mi ćemo se stalno vrtjeti u krug. U posljednjih deset godina stalno se vrtimo oko 300 tisuća nezaposlenih. I mladi se naraštaji s pravom pitaju kad završe školu: koja je to moja perspektiva?

Koliko god su sada trendovi ulaska u Europsku uniju, mislim da EU neće riješiti naše probleme. Mi ih moramo rješavati. A to znači da trebamo stvoriti nacionalni konsenzus koji je to donji limit nacionalnih interesa

ispod kojih ne idemo. Ja nisam siguran da takva strategija postoji. A bez toga teško je procjenjivati što je to Hrvatskoj interesantno u Europskoj uniji.

*** Ne bi li ulaskom u Europsku uniju prvo trebala stradati brodogradnja?**

- Tvrdim, ako Hrvatska zatvori brodogradnju, odnosno ako se ukinu subvencije za brodogradnju, onda smo zatvorili zadnju industrijsku, tehničku granu koja je komplementarna i konkurentna u svijetu. Onda se pitam što je ostalo od Hrvatske ako zatvorimo industriju koja proizvodi jedan sofisticirani proizvod koji je prepoznat u svijetu. Manje-više u svijetu je brodogradnja svugdje subvencionirana, na ovaj ili onaj način; kroz tečaj, direktne ili indirektno subvencije. Prema tome, u pregovorima s EU nas se uopće ne bi trebalo ticati to što su oni zatvorili većinu svoje brodogradnje. Jer, ako dopustimo da se uništi naša brodogradnja, onda ja više ne vidim Hrvatsku kao tehničku zemlju. Onda se pitam: što je sa školstvom, s fakultetima, uopće s usmjerenjem tehničkih znanja i disciplina koje su potrebne ovome društvu.

Porez na dohodak vratiti lokalnoj samoupravi

* Udio Primorsko-goranske županije u ukupnom prihodu Republike Hrvatske je 6,1 posto. To je međutim statistika, koja ne priznaje stanje na terenu. Velike kompanije i ovdje ostvaruju prihod, koji se međutim računa prema sjedištu firmi.

- Mi već duže vrijeme zastupamo tezu da se porez na profit ustupi državi, ali da porez na dohodak ne ide državi u onom dijelu u kojem ide danas, nego da to ostane lokalnoj samoupravi i županiji. Sve velike kompanije imaju sjedište u Zagrebu i danas imate situaciju da Grad Zagreb ima proračun veći od 6 milijardi kuna, a toliko imaju sve ostale

razgovor: *Marinko Dumanić, predsjednik Skupštine Primorsko-goranske županije*

jedinice lokalne samouprave i županije u Hrvatskoj. Jest da je u pogledu stanovništva Grad Zagreb četvrtina Hrvatske, ali on je 50 posto ukupne privredne aktivnosti.

I sad se stvarno postavlja pitanje je li cijela Hrvatska zapravo periferija Zagreba? Prema tome, nije samo pitanje policentričnog razvoja Hrvatske u smislu ovlasti i broja gradova, općina i županija, nego je suštinsko pitanje i materijalnih ovlasti. Zabadava nam političke ovlasti ako nemamo financijska sredstva. Kad gledate i naš županijski proračun s 270 milijuna kuna - za pola toga proračuna mi smo samo prometnici. Dolaze sredstva iz države za školstvo, zdravstvo i socijalu i to skrećemo prema bolnicama, školama i socijalnim ustanovama. Prema tome, to nisu izvorna sredstva županije koja bi ona mogla usmjeravati u određene razvojne projekte. I zato je nužno napraviti decentralizaciju sredstava i prema županijama i prema lokalnoj zajednici. To je jedini način da lokalna samouprava dobije na značaju i da ona odlučuje o životu i radu na svom području te da ima mogućnost ulaganja.

Gledajte, mi smo u Županiji odlučili da se napravi središnja zona za gospodarenje otpadom za cijelu županiju na Marišćini, i da se svi ti deponiji koji su po gradovima i općinama de facto ugase, odnosno postanu reciklažna dvorišta. Da bi se dovršilo Marišćinu potrebna su golemo sredstva. Županija ih nema, pa ni Grad Rijeka nije u stanju participirati. Zato tražimo pomoć države, jer je i to u njenom interesu, no da su sredstva decentralizirana, vjerojatno i ne bismo tražili pomoć države. Ne bi bilo potrebno.

* Upravo u ovom listu, preko ministrice vanjskih poslova RH, poručeno je da Vlada jako puno razmišlja i skrbi o

ovom kraju. Dijelite li njeno mišljenje?

- Da li Vlada razmišlja i ulaže u ovaj kraj - ulaže, ali da li je to dostatno - vjerojatno ne. Jer, kad gledate podatak iz zadnjeg broja Hrvatskog autokluba, da se milijarda i pol kuna ulaže danas u cestogradnju u Hrvatskoj, onda znajte da se u ovoj županiji momentalno ulaže 50-60 milijuna kuna. Mi smatramo da to nije dovoljno. Mi imamo goruće prometne probleme koje valja riješiti i koji ne trpe odgodu. A da ne govorimo o kampusu, bolnici... Vrpce su prerezane, ali sve ostalo stoji. Oko bolnice sam manje optimist nego oko gradnje kampusa. Na Trsatu se nešto počelo zbivati vezano za gradnju pojedinih fakulteta i uređenje postojećih zgrada te izgradnju drugih.

Nemamo zatvorenih sjednica

* U drugom ste mandatu na čelu Županijske skupštine, u kojoj natpolovičnu većinu čini koalicija osam stranaka. Činjenica je da se u proteklom mandatu Skupština prvi put nije raspala...

- Mi smo se u koaliciji složili oko programa, a zahvaljujući biračima sastavili smo izvršnu vlast. Mislim da je opozicija u Skupštini veoma konstruktivna. Kao predsjednik Skupštine pokušavam raditi na način da raspravimo sve teme koje dođu na Skupštinu od strane Poglavarstva. Mi nismo bukvalno pozicija i opozicija jer vrlo često dolazi do sinteze naših razmišljanja.

* Ipak, gdje postoji najviše nesuglasica, oko kojih pitanja?

- Kad gledamo sastav naših vijećnika u Županiji bez obzira na poziciju i opoziciju, mislim da smo za razliku od određenih drugih sredina puno tolerantniji i u raspravama, nismo isključivi. Ne hitamo predmete jedan na drugoga. Nema ni razloga, mi smo takvi ljudi i određena kultura dijaloga postoji. Mislim, ništa

nije idealno, pravo opozicije je da bude nezadovoljna. Kad bi opozicija bila zadovoljna, pozicija bi bila još zadovoljnija pa bi nam se mogle događati stvari poput onih iz Grada Rijeke gdje je Poglavarstvo odlučivalo o samima sebi na zatvorenom dijelu sjednice. Kad je u pitanju član Poglavarstva, onda njegov predmet može rješavati samo Skupština. Ne možete sami o sebi odlučivati jer je to direktni sukob interesa.

I na našoj nedavnoj Skupštini za vrijeme aktualnog sata bilo je pitanje da li u ovoj Županiji postoji sukob interesa. Ova županijska uprava još je u prošlom mandatu sprečavala svaku natruhu sukoba interesa. Jednostavno, naše je stajalište da određeni dužnosnici ne mogu primati naknade za članstvo u pojedinim tijelima i činimo sve da članovi županijske uprave ne mogu sami sebi pogodovati. Čovjek na javnoj funkciji mora gledati opći interes a ne korist samoga sebe. I mislim da za sada, bar ono što ja znam, nema takvog sukoba interesa i potencijalnih mogućnosti da bi ova izvršna vlast pogodovala samoj sebi.

Tu je vrlo bitna i transparentnost ove vlasti. Medijima su dostupne sve informacije, štoviše, u ovoj županijskoj upravi su sve informacije na web stranicama (www.pgz.hr, op.a.). Ništa nije nedostupno, nema zatvorenih sjednica.

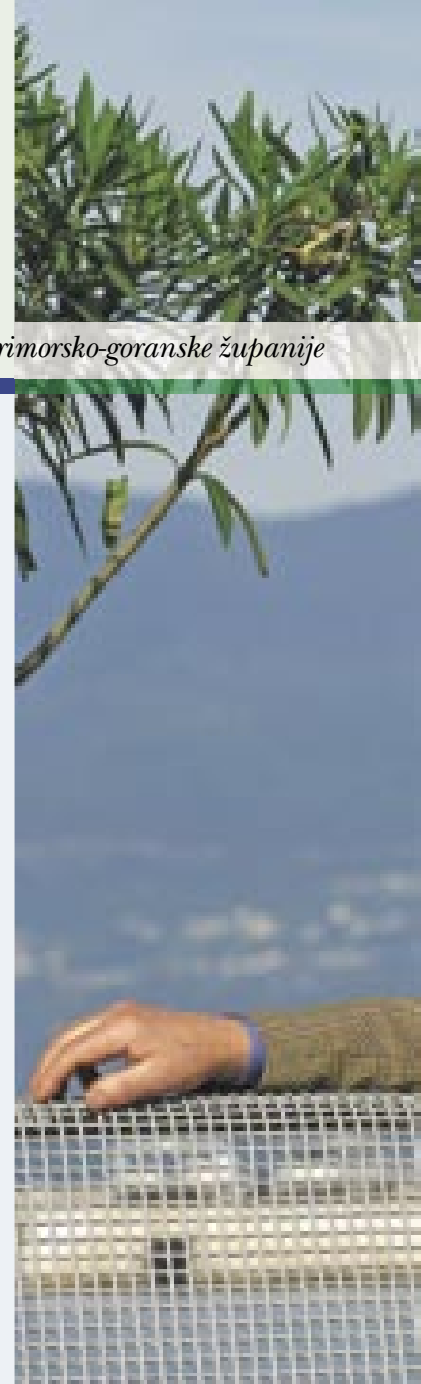
Ustrajati u prezentiranju uloge Županije

* Kakva je percepcija javnosti prema Županiji? Znaju li ljudi čemu služi županijska vlast?

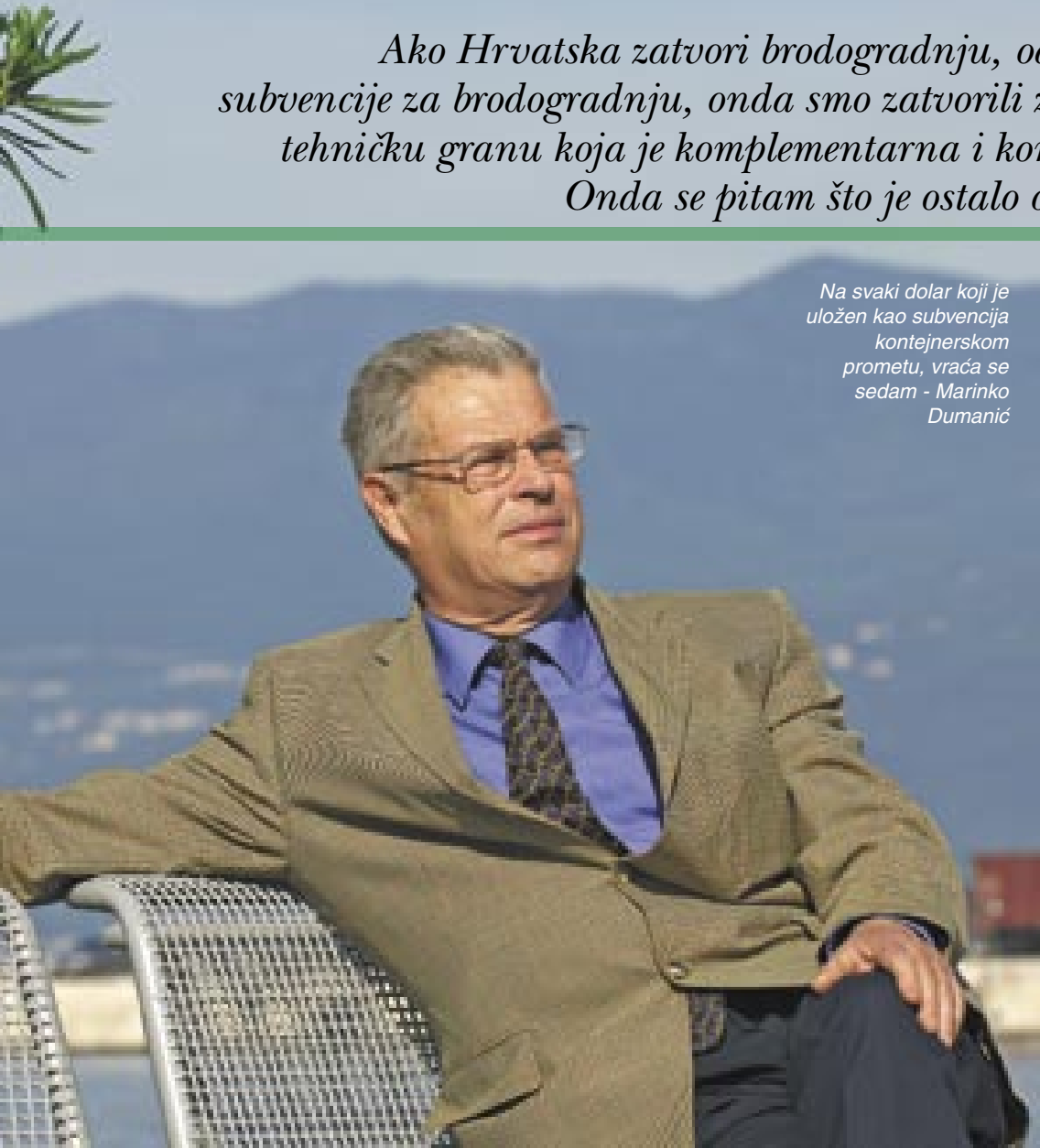
- Mi smo prostorno jedna od većih županija, posebno ako govorimo o relativnoj udaljenosti; od Vrbovskog prema Iloviku, Mošćeničke Drage prema Novom Vinodolskom odnosno Rabu. Vjerojatno većina građana i ne zna podatak koliko ima općina i gradova na području ove naše županije. Prema tome, to znači

da treba ustrajati u prezentiranju županijskog prostora i uloge županijske uprave i kroz ovaj naš magazin "Zelena i plavo" i kroz "Kanal Ri" kojem je županija jedan od osnivača, a koji je za emitiranje dobio županijsku koncesiju i postaje sve značajniji. Ova uprava je uzela sebi u zadatak da dokapitalizira s 800.000 kuna "Kanal Ri" kako bi se ova televizija mogla dalje razvijati. Informiranje ljudi kroz periodični časopis, kroz lokalnu televiziju, kroz svakodnevne medije je pitanje prezentacije koje je od neobične važnosti za Županiju.

Županija je prije egzistirala kao jedno slijepo crijevo između lokalne samouprave i države. Međutim, mi smo sebi uzeli u zadatak da županija bude

Ako Hrvatska zatvori brodogradnju, odnosno ako se ukinu subvencije za brodogradnju, onda smo zatvorili zadnju industrijsku, tehničku granu koja je komplementarna i konkurentna u svijetu. Onda se pitam što je ostalo od tehničke Hrvatske

Na svaki dolar koji je uložen kao subvencija kontejnerskom prometu, vraća se sedam - Marinko Dumanic

Autocesta do Žute Lokve

* Kako ste reagirali na informaciju da bi se zbog promjene trase mogla još za dvije godine odgoditi izrada projektne dokumentacije a time i sama izgradnja jadranske autoceste do Žute Lokve?

- To što novoizabrana lokalna samouprava u gradu Novom Vinodolskom traži izmještanje trase autoceste na sjeverne obronke Vinodolske doline mislim da je apsurdno, iz prostog razloga što je trasa determinirana i unesena je u prostorne planove. Gotova je ne samo idejna i projektna dokumentacija, nego je sve spremno za lokacijske dozvole. Ako vi sada idete izmješati trasu, prvo treba promijeniti županijski plan, a to iziskuje dvije do tri godine rada. To onda definitivno nije početak gradnje 2008. godine nego tko zna kada. Mislim da Vlada na to ne bi trebala pristati. Zato će se županijska uprava sigurno boriti da ostane postojeća trasa.

koordinator određenih projekata, da povezuje, planira i realizira. Mislim da su i građani i mediji prepoznali Županiju kao potrebnu i prepoznatljivu, kao nezaobilazan čimbenik u donošenju odluka. Stalo nam je da policentrično činimo što god možemo da dođe do razvoja svih dijelova županije. Mislim da će se Županija i dalje zalagati u tom pogledu; uzmite samo ovaj Zakon o brdsko-planinskom području koji je posebno važan za Gorski kotar, a koji bi se prema najavama trebao ukinuti, i tu ćemo se zdušno boriti da do toga ne dođe. Jer, ako se ukinu sredstva koja danas dobivaju slabije razvijene općine u brdsko-planinskom području kroz porezni sustav, onda će to zaustaviti njihov cjelokupni rad i razvoj, jer su sve one ušle

u određene investicije na bazi prihoda koje su dobile, i kredite neće moći vraćati. Moglo bi se dogoditi ono najgore u životu svakog pojedinog čovjeka pa tako i ovih naših općina, po onoj židovskoj kletvi: imao pa nemao. A imati i nemati, golema je razlika.

Mislim da na području Županije danas postoji određeno zajedništvo jedinica lokalnih samouprava, a mi to zajedništvo potičemo i povremenim okupljanjima naših načelnika i gradonačelnika.

Dvije-tri o nogometu

* Jeste li vi naturalizirani Grobničanin?

- Pa... ja sam sada zapravo pravi Grobničanin. Poslovno sam vezan za Lošinj i "Lošinjsku plovidbu"

jer sam u njoj već 35 godina. Porijeklom sam iz Splita, gdje sam proveo djetinjstvo sve do završetka osnovne škole. Srednju nautičku školu sam završio u Zadru, potom sam plovio i završio školovanje u Rijeci. Prema tome ako gledam odakle sam, tko sam i što sam, a danas mi je 61 godina, ja sam u Rijeci stalno od 1967. i prema tome vrlo će brzo biti 40 godina kako sam na Grobniku. Meni je žena Grobnišćica i drago mi je da sam na Cerniku, s tim ljudima mi je ugodno i divno živjeti.

* Pa za koga onda navijate u nogometu? Za braću Sharbini ili za Hajduk?

- Što se tiče nogometa, ja vam nisam od toga. Simpatije prema nogometu imam jer sam ga

igrao u mladosti, ali ovaj današnji profesionalni nogomet, Prva liga kakvu mi imamo, to mene ne očarava, jer je daleko od onoga što bi trebalo biti. Jer vi imate danas situaciju u nogometu da društvo treba rješavati tekuće troškove pogona a gospoda menadžeri kupuju i prodaju igrače i stavljaju sebi novce u džep. E, ja nisam za taj nogomet. Neka ta gospoda osnuju profesionalna društva pa neka onda sa svojim novcima rade na najbolji mogući način a ne da društvo financira a oni ubiru profit. Ono malo novaca što imamo pametnije je da ulažemo u amaterski sport i da se djeca okrenu sportskim aktivnostima, da ih škola veže uz sebe a ne da klate po ulicama.

Dragan Ogurlić

projekti *Glavni plan razvoja turizma*

Naziru se obrisi novog

Projektini tim znanstvenika

Projektini tim Sveučilišta u Rijeci koji je izradio Glavni plan razvoja turizma PGŽ-a činili su prof. dr. sc. Joža Perić, koji je ujedno i voditelj projekta, prof. dr. sc. Milena Peršić, prof. dr. sc. Vinka Cetinski, prof. dr. sc. Zdenko Cerović, prof. dr. sc. Dragan Magaš, prof. dr. sc. Branko Blažević i prof. dr. sc. Vidoje Vujić.

Prof. dr. Jože Perić: **Poziv potencijalnim investitorima**

- Očekujemo da bi do kraja ove godine sve jedinice lokalne samouprave trebale usvojiti Glavni plan razvoja turizma i pristupiti izradi akcijskih planova provedbe. Ono što je u ovom trenutku vrlo važno je izvješće o pogodnosti određenih parcela, odnosno lokacija za realizaciju planiranih projekata, a ono bi trebalo biti gotovo kroz dva mjeseca. Kad dobijemo izvješće o vlasničkoj strukturi lokacija, na web

stranci županijske Razvojne agencije objavit ćemo poziv potencijalnim investitorima. U isto vrijeme poslat ćemo i promidžbeni film na više stotina adresa u Hrvatskoj i svijetu kako bismo privukli kvalitetne ulagače. Napominjem da ćemo teško ostvariti planirane ciljeve Glavnog plana razvoja turizma PGŽ bez ulaganja u kvalitetne smještajne objekte, u atrakcije, infrastrukturu i usluge. Ulaganja su naš zajednički prvi i osnovni zadatak.

U razvoju turizma Primorsko-goranske županije tijekom idućih deset godina treba uložiti oko dvije milijarde eura u 500 različitih projekata, od goranskog do otočnog područja

PGŽ-a

g Kvarnera

Beli - na području Tramuntane u planu je formiranje ekoparka

Donošenjem Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije, turistička regija Kvarner dobila je smjernice razvoja do 2015. godine. Na izradi tog plana, koji su naručili Primorsko-goranska županija i Turistička zajednica PGŽ-a, Istraživački tim Sveučilišta u Rijeci, na čelu s prof. dr. sc. Jožom Perićem, radio je punih petnaest mjeseci. Premda provedba ovog, popularno nazvanog Master

regije koji se ne isprave mogu prerasti u turistički hendikep. Ponajprije, svima je jasno da je era ponude bazirane na suncu i moru davno iza nas. Problem predstavlja i izražena sezonalnost poslovanja, odnosno činjenica da još uvijek previše očekujemo od srpanjskih i kolovoških gostiju. Nedovoljno diferencirana ponuda i nepovoljna struktura smještajnih kapaciteta poznati su nedostaci koji se ipak pomiču iz sezone u sezonu. Velika kritika upućena je nedovoljnoj suradnji svih aktera u turizmu, jedinicama lokalne samouprave, turističkim zajednicama, hotelijerima i ostalima, te nepostojanju destinacijskog menadžmenta i potrebi brandiranja kako Kvarnera kao destinacije, tako i smještajnih kapaciteta, pogotovo hotela. I na kraju, ono o čemu se u zadnje vrijeme učestalo govori, a to je (ne)privatizacija ključnih hotelskih tvrtki opatijskih Liburnia riviera hotela, crkveničkog Jadrana i rapskog Imperiala.

Biserna obala i tajnovita šuma

Isticanjem prednosti, među kojima su položaj, klima, kulturno-povijesna baština, pozitivan stav lokalnog stanovništva prema razvoju turizma, Kvarner bi do 2015. godine trebao postati spoj mondenih rivijera, biserne obale i tajnovite šume, regija najduže tradicije kvalitete i gostoprimstva u zagrljaju Mediterana i srednje Europe. Predviđen je razvoj najznačajnijih turističkih proizvoda po segmentima, posebno odmorišnog, događajnog, kulturnog,

Obnova skijališta na Platku jedan je od prioriteta Master plana, a Grobničko polje će s Platkom biti spojeno i žičarom

zdravstvenog, ruralnog i nautičkog turizma, te svega u funkciji unapređivanja pružanja usluga turistima, odnosno ukupnog boljitka lokalnog stanovništva. Sadašnja turistička ponuda doživljava i aktivnosti je ispod očekivanja gostiju i nije usklađena s novim trendovima, a pozornost valja obratiti, kažu stručnjaci, i na pretjeranu betonizaciju obale. Upravo zbog toga, sav daljnji razvoj trebao bi se odvijati uz minimalne negativne utjecaje turizma na okoliš i uz očuvanje preostalih prostornih resursa.

U razvoj turizma tijekom idućih deset godina treba uložiti oko dvije milijarde eura u 500 različitih projekata od goranskog do otočnog područja. Stručnjaci očekuju da će biti i onih kojima se neki dijelovi plana neće dopasti, no Master plan ne bi

smio završiti u ladicama kada je evidentno da kvarnerski turistički proizvod treba rekonstruirati, repositionirati i osuvremeniti jer bez toga neće biti konkurentan.

Planirana ukupna desetogodišnja ulaganja, povećanje broja smještajnih jedinica od sadašnjih nešto više od 149.000 na gotovo 184.000 u 2015. godini, povećanje broja noćenja od aktualnih 10,1 milijun godišnje na 14,4 milijuna i dnevne turističke potrošnje od sadašnjih 35 eura na 75 za deset godina, izazov su i obveza na koje treba znati odgovoriti kako zbog turizma, tako i zbog ukupnog boljitka života stanovništva na području Primorsko-goranske županije. Da bi se plan proveo u život, znanstvenici predlažu vrlo agresivan nastup prema investitorima, a promotivni film bit će upućen na stotine adresa širom Hrvatske i svijeta. O svemu ovome u idućim godinama brinut će se Odbor za razvoj turizma koji čine župan, direktor(ica) županijske turističke zajednice, predsjednik Hrvatske gospodarske komore PGŽ-a, direktor razvojne agencije, predstavnik "trećeg sektora" i voditelj stručnog tima, a oni će se sastajati nekoliko puta godišnje.

Za Rijeku i "prsten" 54 projekta

Premda glavni projekti ipak ovise o jedinicama lokalne samouprave, već sada se govori o tome da će Kvarner dobiti četiri golf terena, po jedan na Krku, u Liburniji, zaleđu Rijeke i Novom Vinodolskom.

Rijeka je zamišljena kao destinacija koja nudi ture razgledavanja kopnom i morem

plana uvelike ovisi o prostornim planovima jedinica lokalne samouprave te o lokalnim Master planovima, već sada se naziru obrisi novog Kvarnera koji će se zasigurno dopasti stanovnicima, a pogotovo turistima kojih iz godine u godinu ima sve više.

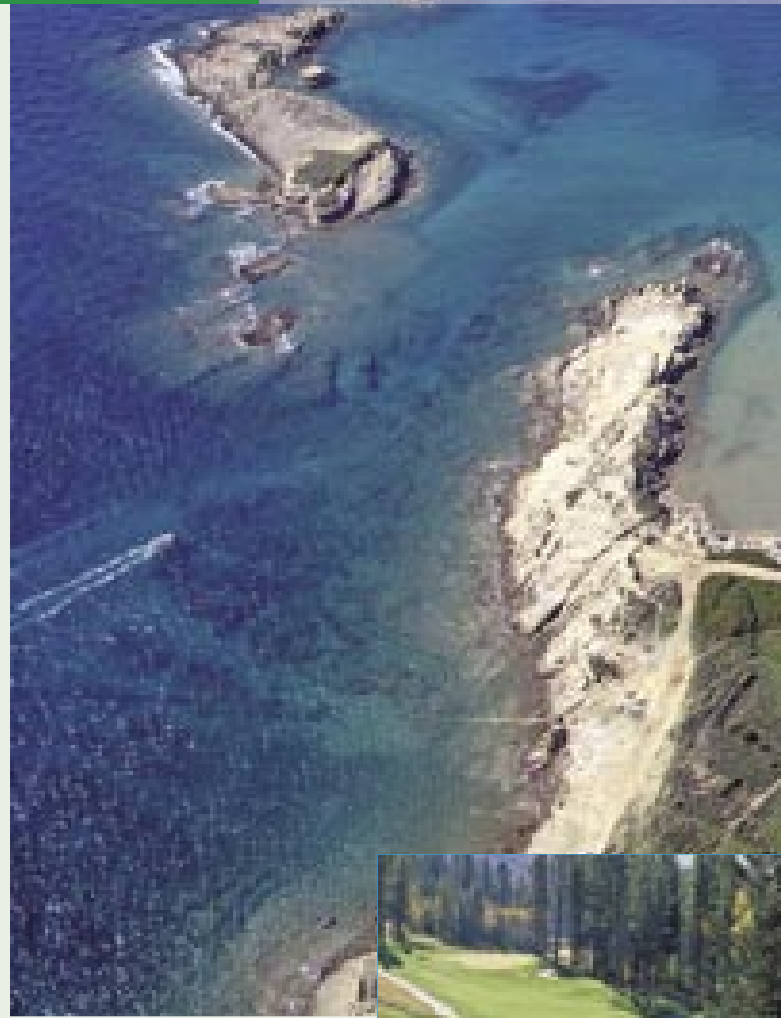
Nakon niza godina napravljen je dokument s jasno izraženim prednostima, ali i nedostacima

Budućnost u brojkama

POKAZATELJ	2003.	2015.
Noćenja	10.120.732	20.970.000
Prosječni boravak	6,1	5,0
Kreveti (jedinica)	149.379	183.960
Potrošnja turista dnevno (EUR)	38,0	90,0
Zaposleni (hoteli, restorani)	9.500	17.300
Iskoristivost kapaciteta u danima	67,7	114,0
BDP turizma PGŽ-a (mln EUR)	590,0	1.900,00

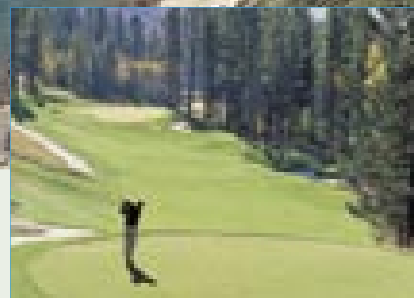
Lopar će svoje prekrasne plaže
obogatiti i nudističkom

projekti *Glavni plan razvoja*

Gorski kotar postaje područje bogate sportske ponude što se vidi u osnivanju Goranskog sportskog centra koji bi trebao osmisliti sportsku turističku ponudu i upravljanje sportskim objektima ne samo budućeg klizališta, bazena i dvorane u Delnicama, nego i druge sportske infrastrukture u Gorskom kotaru. Smještajni kapaciteti zelenog dijela Kvarnera trebali bi se razvijati u pravcu seoskih domaćinstava.

Razvoj Opatije počiva na razvoju hotelijerstva, luksuznih vila, wellness ponude i jačoj valorizaciji Parka prirode Učka. Zdravstveni turizam tradicionalno pripada i Crikvenici, no uz njega potrebno je jačati turizam u zaleđu crikveničko-vinodolske

Kvarner će dobiti četiri golf terena, po jedan na Krku, u Liburniji, zaleđu Rijeke i Novom Vinodolskom

rivijere. Važni su i tematski programi poput puteva baštine Vinodola, gurmanske ponude u sklopu autohtone poljoprivrede, karnevala i kazališta na otvorenom.

Krčka budućnost, kako je vido stručnjaci, trebala bi se bazirati na ulaganjima u podizanje kvalitete postojećih kapaciteta kao i na postupnoj transformaciji danas sveprisutnog iznajmljivanja apartmana u "butik

Pročišćava i vlaži sluznicu
nosa na prirodan način

AQUA MARIS UDAHNITE MORE

Sprej za nos
AQUA MARIS
preporučujemo:

- kod prehlade i zatupljenog nosa
- djece i odraslima za stabilizaciju nosne sluznice
- osobama koje borave u klimatski vrlo promjenjivim i preopterećenim sredinama
- osobama koje imaju probleme sa suhošću sluznice nosa i očiju
- prethodni i nakon operacija nosa

Aqua Maris je proizvod koji vam omogućuje
vraćanje nosa u prirodno stanje

"JADRAN" - Galenički laboratorij d.o.o., Rijeka
Marketing: 011/545-101 • www.jgl.hr

Svima je jasno da je era ponude bazirane na suncu i moru davno iza nas. Evidentno je da kvarnerski turistički proizvod treba rekonstruirati, repozicionirati i osuvremeniti jer bez toga neće biti konkurentan

Naglasci razvoja

Gorski kotar:

sportski centar u Delnicama, razvoj seoskih farmi

Opatija:

razvoj hotelijerstva i ekskluzivnih vila, turistička valorizacija Parka prirode Učka, wellness ponuda, golf teren

Cres:

proizvodnja ekohrane u području Tramuntane, formiranje ekoparka

Lošinj:

ljetovalište i zimovalište na Čikatu, proširenje aerodroma, rezervat dupina

Krk:

izgradnja golf terena, sportsko-rekreacijski sadržaji

Rab:

zabavni sadržaji na Pudarici, sportski aerodrom, vidikovac na Kamenjaku s vučnicom, nudistička plaža u Loparu

Crikveničko-vinodolska rivijera:
wellness, razvoj zaleđa, autohtona poljoprivreda, golf teren

Rijeka s prstenom:

razvoj skijališta Platak i aerodroma na Grobniku, izgradnja aqua parka, music parka, fantasy parka, golf teren na Jelenju

hotelijerstvo". Krk mora razvijati i zapušten sportsko-rekreacijski dio ponude kroz promociju centra "Josip Uravić Pepi", a poput destinacija na kopnu ovaj se otok mora okrenuti cjelogodišnjem poslovanju. Otok Cres razvijat će se kao prepoznatljiva ekodestinacija na Mediteranu, destinacija po mjeri čovjeka, koja je orijentirana prema zdravom načinu života, ekologiji, prirodi i intenzivnom doživljaju mora, plaža i priobalja.

U planu je proizvodnja ekohrane u području Tramuntane, formiranje ekoparka i niza pješačkih staza. Budućnost Lošinja je ljetovalište i zimovalište na Čikatu, proširenje aerodroma i razvoj rezervata dupina. Za Rab su, uz ostalo, predviđeni

zabavni sadržaji na Pudarici, sportski aerodrom i vidikovac na Kamenjaku sa žičarom, dok će Lopar svoje prekrasne plaže obogatiti i nudističkom.

Da bi turistička ponuda Rijeke i riječkog prstena do 2015. godine postala konkurentna, potrebno je uložiti 229 milijuna eura u poboljšanje smještajnih kapaciteta, atrakcija, prateće infrastrukture i usluga. Ovo je prva jedinica lokalne samouprave koja je krenula u izradu svog plana. Za Rijeku i "prsten" osmišljena su 54 projekta, prema kojima bi se u Kraljevici razvijala sportsko-rekreacijska zona, u Bakru nasadi i luka za zimovanje brodova. Aqualand bi se gradio u Kostreni, a sama Rijeka zamišljena je

kao destinacija koja nudi ture razgledavanja kopnom i morem, glazbeni i casino park, veliki akvarij, vodeni park, igralište za sportske megadogađaje, kampus na Trsatu, hotele i valorizirano industrijsko naslijeđe. Čavle

dobivaju žičaru do Platka, na Jelenju bi se trebao graditi golf teren, a Kastav ide u turističku budućnost sa svojom starogradskom jezgrom.

Andrea Bralić

Razvoj Opatije počiva na razvoju hotelijerstva, luksuznih vila, wellness ponude

reportaža

Krmpote

Konji na slobodnoj ispaši bez nadzora pastira po cijelom području stvaraju probleme na posjedima

Duboke zelene doline i guste šume prošarane kamenjarima na zapadnim padinama Male Kapele, koje se blago ruše do mora i ogledaju u morskim dubinama, karakteriziraju krmpotski kraj te ga čini privlačnim turistima, lovcima, planinarima, biciklistima, gljivarima, i ljubiteljima prirode i putnicima namjericima, ali isto tako i potomcima nekadašnjih stanovnika koji se posljednjih godina sve više vraćaju na svoju djedovinu i obnavljaju starine.

Do Krmpota, golemog područja u zaleđu Novog Vinodolskog koje se prostire na stotinjak četvornih kilometara, stiže se cestom koja se s Jadranske magistrale iznad Klenovice penje prema planinama. Cijeli je kraj premešten lokalnim asfaltnim cestama, koje krivudaju kroz doline prepune mirisnih divljih ruža i šarenog poljskog cvijeća te šumarke do mnogih zaselaka i sela, koji su slabo naseljeni i uglavnom bez stalnih stanovnika. Ceste iz krmpotskog kraja vode i prema područjima Ličko-senjske županije - Alanu, Francikovcu i Vratniku iznad Senja, gdje se Kapela ljubi s Velebitom, te prema Bateru, Ledenicama i Vinodolskoj dolini, u sklopu Grada Novog Vinodolskog, s druge strane. Kroz taj kraj planirana je trasa autoceste prema Žutoj Lokvi kroz sela Drsnik, Bile te Tomišinu Dragu.

Iako se čitav kraj čini pustim i nenaseljenim, ipak u svakom naselju život pulsira. Od ranog proljeća do kasne jeseni mnogi dolaze u svoje kuće, u tu zelenu oazu, na ladanje, jer vrlo je malo stalnih stanovnika koji žive od stočarstva ili rade negdje na obali. Samo im smetaju konji koji su na slobodnoj ispaši bez nadzora pastira po cijelom području te stvaraju probleme na posjedima, jer pogaze usjeve i vrtove, unište mlade voćke...

Konji nas tjeraju s djedovine

Vrijeme gore u Krmpotama kao da je stalo. Čuju se samo cvrčci i ptice, skrivene u zelenom klorofilu. Mirisi kadulje, majčine dušice, bazge i drugog bilja samo upotpunjuju ukupan dojam netaknute divlje ljepote, koju

ništa ne remeti. A onda se samo odnekud stvori netko, zastane, i s putnikom namjernikom popriča o vremenu, o planiranoj autocesti i o tome kako je tu lijepo. Tako smo naišli i na Matu Pećanića iz Krmpotskog Polja, koji se oslanjajući na štap vraćao sa stručkom cvijeta ljekovite hajdučke trave.

- Ovdje nas je petnaestak stalnih stanovnika i živi se nekako, nešto od mirovine, a nešto od vrta. Imam i dvije krave, koje sam upravo odveo na ispašu. Ovdje nam je lijepo, iako za svaku sitnicu treba odlaziti u Klenovicu ili Novi Vinodolski jer nemamo dućana, pošte, ambulante, škole, autobusne veze. Čuo sam da je ovim krajem planirana trasa autoceste s koje bi se vidjelo koliko su Krmpote lijepe, a možda bi onda i oživjele.

U oče

Kroz ovaj kraj planirana je trasa autoceste prema Žutoj Lokvi kroz sela Drsnik, Bile te Tomišinu Dragu

Stariji su pomrli, mladi su otišli i kraj je opustio. Uvjeti života su teški. Nemamo ni vodu iz vodovoda, već bunar. Trebalo bi poraditi na turističkom razvoju sela, pa bi stoga trebalo zgradu muzeja i doma u Polju urediti, a vjerojatno će i gostionica proraditi i onda će biti još ljepše, jer mnogi su zainteresirani za kupnju zemlje i gradnju kuća za odmor u ovom kraju - kaže on.

U selu Drinku stalno živi samo jedna obitelj - doznajemo od Jurja Krpana koji je obnovio svoju staru obiteljsku kuću i sa suprugom boravi veći dio godine u njoj. Ispred kuće je lijepo uređen vrt s rascvjetalim ružama i s trešnjom punom plodova, a i lipa u cvatu upotpunila je ljepotu trenutka. U Drinku se vide i ruševine starih kamenih kuća, koje su sačuvala oblik i nekadašnju ljepotu. "Nisam čuo da je netko bio zainteresiran za njihovu kupnju. Stanovnici su

Iako se čitav kraj čini pustim i nenaseljenim, ipak u svakom naselju život pulsira. Od ranog proljeća do kasne jeseni mnogi dolaze u svoje kuće, u tu zelenu oazu, na ladanje, jer vrlo je malo stalnih stanovnika koji žive od stočarstva ili rade negdje na obali

kivanju autoceste

Mate Pečanić: Problem je što za svaku sitnicu treba odlaziti u Klenovicu ili Novi Vinodolski jer nemamo dućana, pošte, ambulante, škole ni autobusne veze

iz Drinka otišli sedamdesetih godina prošlog stoljeća, ali stalno se vraćaju i uređuju svoje obiteljske kuće”, dodaje Juraj Krpan, koji inače živi u Rijeci.

- Kakva autocesta preko ljudskih kuća, ona treba ići gore više - komentar je dvojice pčelara Pavelića, Josipa i Ivana, koje smo zatekli u selu Bile, kroz

koje je navodno planirana trasa autoceste. Ceste su zarasle u zeleno grmlje koje bi trebalo očistiti - smatraju oni, ali najviše se ljute na neodgovorne vlasnike konja iz Ledenica koji puštaju svoje konje da lutaju okolo i uništavaju sve što se zasadi. “Konji nas tjeraju s vlastite djedovine”, kaže ogorčeno

Ivan Pavelić, prozivajući sve mjerodavne da nisu ništa poduzeli da se to riješi.

U prilog tome, vraćajući se iz Bila, na cesti smo susreli četiri konja koji su mirno hodali i onda zašli u gusto zelenilo.

Bez autobusne linije

U selu Jurići najprije smo čuli nečiji zvižduk i lavež psa. Kad smo se spustili s glavne ceste u selo, pred nas je izašao Anton Butorac, koji kaže da rijetko odlazi u Rijeku, gdje inače živi, te da je skoro cijele godine u svojoj kući. Pred njegovom lijepom jednokatnicom vidi se svježe pokošena trava i mali ogradeni vrt. Mladog živahnog psa stavio je na vez, a mačka se lijeno izležavala na suncu. I on je komentirao trasu autoceste, smatrajući da će ona presjeći lovište te da za ovaj kraj neće biti isplativa.

Idilu ljetnog prijepodneva u Krmpotama Gornjim ništa nije remetilo, osim ponekog kamiona koji je prevozio drva iz gustih kapelskih šuma. Do sela

Zabukovca i Dakuše vodi uska asfaltirana cesta koja se račva i prolazi kroz tunel od drveća. Tu se osjeća svježina hlada, nasuprot 30 Celzijevih stupnjeva na sunčanim padinama. Ali, nigdje žive duše, iako se vidi da u vikenticama i kućama boravi netko, pa smo se vratili u selo Podomar, gdje stalno žive dvije obitelji. Jedna od njih su supružnici Zdenka i Ivan Stojević. Ivana smo sa susjedom zatekli u košnji trave, ali nisu bili raspoloženi za razgovor.

- Lijepo je. Zimi snijeg, ljeti je ugodno, posebno navečer - kaže gospođa Zdenka, čiji su nam psi Gari i Mili mašući repom prišli i veselo nam poželjeli dobrodošlicu. Ponosno nam je pokazala i svoje dvije krave, Plavušu i Mizu. -Prije petnaest godina doseli smo tu iz Novog Vinodolskog i vrlo smo zadovoljni.

Sva sela imaju telefonsku liniju i asfaltne ceste, ali ni do jednog ne vodi autobusna linija, tako da svi koji nešto trebaju “iz grada”, moraju ići ili pješice, što je rijetko,

reportaža *Krmpote*

U vrtu Jurja Krpana, rascvjetale ruže i trešnje pune plodova

ili pak vlastitim automobilom.

Krmpote posjećuju i mnogi strani turisti. Neki dođu slučajno, voze se okolo, malo šetaju, lutaju i dive se ljepotama obronaka Male Kapele, a neki dolaze jer su u tom zelenom kraju otkrili pravi dragulj - lovački dom "Zvonko" u Krmpotskoj Luci, gdje se okrepljuju specijalitetima od divljači i šumskog voća.

Raj na Zemlji

Pred domom, okruženim visokim krošnjama drveća, za jednim od stolova na sjenovitoj terasi zatekli smo bračni par Nijemaca, koji su došli iz Crikvenice, gdje su na odmoru. - Dolaze već treći put u nekoliko dana - kaže zadovoljno Zvonko Kalanj, koji zajedno sa suprugom Blaženkom drži dom i gastronomski restoran u njemu.

- Ovo je raj na Zemlji - smijući su nam dobacili Nijemci, koji su uživali u butu divlje svinje u lovačkom umaku, kroketima i piti od šumskog voća, koje Zvonko bere po obližnjim šumarcima. Na terasi im se uskoro pridružilo i petero Švicaraca koji na jednoj

poljani u obližnjem Alanu drže školu za obuku pasa.

- Nudimo lovačke specijalitete od divljači, primjerice gulaš od miješane divljači - jelena, srnjaka, divlje svinje, pečeni but jelena, rižoto od gljiva ubranih u okolini, čajeve od ljekovitih trava, variva od trava, salate od medvjedeg luka - srijemuša i divljeg radiča, što gosti puno traže. Za desert pita od šumskog voća, jagoda, malina, divljih trešanja. Poseban specijalitet je kulen od miješane divljači i sir škripavac. Jedini nedostatak je što dom ne nudi i smještaj, ali u blizini su vikendice gdje se gosti, kojih stalno ima, mogu smjestiti - kaže Zvonko. Uz dom je i bočalište gdje se mnogi uz igru opuštaju. Najviše ipak dolaze domaći jer znaju za dobru kuhinju, a stranci "kad me pronađu, uvijek se vraćaju", dodaje Zvonko.

Inače, Zvonko Kalanj "stari" je ugostitelj koji je 25 godina držao restoran "Pod orajem" u Klenovici. Mnogi od njegovih tadašnjih gostiju stalno dolaze u lovački dom da bi uživali u

gastronomskim delicijama.

U povratku, iza plavih i zelenih brda, kao na dlanu je more i kvarnerski otoci. Predivni krmpotski vidikovci i predjeli, koji mijenjaju boju ovisno o dobu dana i kretanju Sunca, samo čekaju turiste da ih otkriju i uživaju u njihovoj ljepoti i miru. Kako u jutarnjoj svježini zelenih dolova i šuma, tako i u kasnopopodnevnom zalasku

Sunca na moru. Stoga su turističke zajednice i lokalne jedinice crikveničko-vinodolskog područja prije nekoliko godina pokrenule akciju uređenja i označavanja planinarskih i biciklističkih staza. Izrađene su karte, s točno ucrtanim stazama i s njihovim osnovnim karakteristikama. Tako kroz krmpotski kraj od Klenovice do Breza ide planinarska staza broj 4, tzv. Zelena staza, od Klenovice

Autocesta će presjeći lovište i za ovaj kraj neće biti isplativa – Anton Butorac

Predivni krmpotski vidikovci i predjeli, koji mijenjaju boju ovisno o dobu dana i kretanju Sunca, samo čekaju turiste da ih otkriju i uživaju u njihovoj ljepoti i miru. Kako u jutarnjoj svježini zelenih dolova i šuma, tako i u kasnopodnevnom zalasku Sunca na moru

Lovački dom "Zvonko" u Krmpotskoj Luci koji drži bračni par Kalan poznat je po specijalitetima od divljači i šumskog voća

do Viševice, kroz Krmpote vodi Nebeska staza. Biciklističke staze - Staza Ljiljana, staza Viola i staza Vidika vode po cijelom krmpotskom kraju, a staza Viola ide čak do Senja. Karte se mogu nabaviti u turističkim uredima u Novom Vinodolskom, Crikvenici, Selcu, Dramlju, Jadranovu i Bribiru, a prema riječima direktora Turističkog ureda Novog Vinodolskog Vladimira Butkovića, sve više je zainteresiranih koji traže karte i odlaze na te romantične staze.

Povijest Krmpota

Krmpote su bile naseljene još u pradavno vrijeme, čije se stanovništvo tijekom burne povijesti kretalo i odlazilo u druga područja, a Krmpočani su, prema zapisima prof. Stjepana Pavičića, taj kraj naselili u trećoj dekadi 17. stoljeća. Prije njih taj kraj su naseljavali Trzani, koji su se pred najezdom Turaka

raselili prema zapadu. Naime, Turci su se poslije Krbavske bitke 1493. godine, prvi put pojavili na Vratniku 1520. godine i time ugrozili sva naselja od Senja preko Vinodola do Bakra, Trsata, Rijeke, pa i dalje. Iste godine Turci su napali Lič u Gorskog kotaru, a zalijetali su se i u pojedina naselja u Primorju i Vinodolu.

Krmpočane nazivaju i Bunjevcima, a neki cijelo neselje i po župnoj crkvi svetog Jakova. Prema navodima prof. Pavičića, Krmpočani su svoje ime donijeli iz stare postojbine Pozrmanja, gdje postoji bunar pod istoimenim nazivom. Naziv Bunjevac, kako smatra prof. Pavičić, najvjerojatnije potječe od bunje - kućice pastira sazidane od suhozida, natkrivene kamenim pločama, da bi se zaštitili od bure, kiše i tuče. No, ima Krmpočana koji vjeruju da naziv Bunjevac potječe iz ranijih postojbina s područja rijeke Bune u Hercegovini, odakle su stanovnici krenuli na zapad pred najezdom Turaka.

Život Krmpočana nekad je bio vrlo težak, jer zemlje za obradu je bilo malo. Stoga su mnogi iz tog kraja odlazili u svijet za zaradom. Po govoru Krmpočani

Ivan Pavelić: Ma kakva autocesta preko ljudskih kuća, ona treba ići gore više

Vodovodom vratiti stanovništvo

Krmpote danas imaju stotinjak stalnih stanovnika, a 1898. godine u tom kraju živjelo je 3.800 stanovnika, više nego u tadašnjem Novom Vinodolskom - doznajemo od Zlatka Pavelića, Krmpočanina, inače člana novljanskog poglavarstva. Od dvadesetak raštrkanih krmpotskih sela danas je gotovo polovina njih potpuno pusta, a u ostalima su stalni stanovnici uglavnom stariji ljudi ili samci. Ljudi su se iselili zbog teških uvjeta života, ali nova gradska vlast planira dovođenjem vodovoda do donjih krmpotskih sela poboljšati uvjete života onima koji su još ostali u selima ili pak onima koji će se vratiti odnosno naseliti u taj prelijepi kraj.

su štokavci - ikavci.

Poslije Drugog svjetskog rata došlo je do intenzivnijeg iseljavanja Krmpočana. Najprije su odlazili mladi, a potom i cijele obitelji koje su se doselile u Novi Vinodolski, Senj, Crikvenicu i Rijeku. Na to iseljavanje utjecali su uglavnom slabi uvjeti života i gotovo nikakve mogućnosti zapošljavanja, a posebno i slabe prometne veze s okolnim mjestima.

Nijedna škola u krmpotskom kraju

U krmpotskom kraju više je sela i zaselaka. Krmpočani ih dijele na gornja, srednja i primorska sela. U gornja sela spadaju Luka, Pavličevići, Grujići, Jurići, Radići, Zabukovac, Dakuša i Bukovac; u srednja Bačići, Podmelnik, Ruševo, Javorje, Obor i Podomar; a u primorska Bile, Staro Selo, Vukeljska Draga, Polje, Dubrava, Drinak, Poljica, Gornja i Donja Smokvica i mjesto Sibinj. Prva osnovna škola za cijeli krmpotski kraj osnovana je u Polju 1873. godine, a u tom mjestu bilo je i sjedište Župe svetog Jakova, po kojem je cijeli kraj nazivan i Sveti Jakov. Uz to, u Polju je bilo i sjedište Općinskog poglavarstva općine Krmpote-Lednice koje se kasnije preselilo u Ledence. Pred Prvi svjetski rat osnovana je škola u Alanu, 1928. u Klenovici, a 1929. proradila je i škola u selu Luki, za djecu iz srednjih i gornjih krmpotskih sela. Kasnije su osnovane škole i u ostalim

mjestima krmpotskog kraja. Danas nema ni jedne škole u krmpotskom kraju, jer uglavnom nema djece, a objekti bivših škola najčešće su prepušteni zubu vremena i propadaju. Oni malobrojni školarci putuju u školu u Novi Vinodolski.

Krmpote su u sastavu Mjesnog odbora Krmpote-Klenovica koji pokušava cijeli kraj revitalizirati i razvijati turističke djelatnosti. Do Krmpota se može samo vlastitim automobilom ili pješice, jer u taj kraj ne voze autobusne linije. Nema vode, pa se rijetki stalni stanovnici i vikendaši opskrbljuju vodom od kišnice u šternama ili pak iz cisterna koje dovoze vatrogasci. Nema trgovine pa se za svaku kupnju treba spuštati do Klenovice, nema ambulante, nema ni pošte. Iako je do Novog Vinodolskog dvadesetak kilometara, kraj se čini dosta izoliranim, jer osim lovačkog doma i jedne gostionice, koja je bila zatvorena, ne nudi se gotovo ništa putnicima namjernicima. Očuvana je njegova divlja ljepota, čiji mir remete konji koji okolo lutaju za pašom i sve pod sobom gaze ili zvuk kamiona koji prevoze drva.

Planinari, biciklisti, lovci ili oni koji dođu u ovaj kraj uživati u šarenom poljskom cvijeću, ljekovitim travama i mirisima ljeta, mogu koristiti neku od brojnih šetnica i staza koje su uz pomoć turističkih zajednica i triju lokalnih jedinica crikveničko-vinodolskog kraja uređene.

Mira Krajnović Zeljak

nakafe

Goran Petrc, načelnik Općine Viškovo

Goran Petrc već je dugo načelnik jedne od gospodarski i populacijski najekspanzivnijih, a samim time i najbogatijih općina u Hrvatskoj - Općine Viškovo. Upravo mu teče četvrti načelnički mandat, a ipak nije bio prvi načelnik Viškova - tu je dužnost preuzeo od Borisa Detana koji je podnio ostavku malo više od godinu dana nakon osnutka Općine. Iznimno buran razvoj ove nekada male sredine valjda je utjecao i na političku scenu, tako da je Goran Petrc "preživio" jedan pokušaj smjenjivanja 1996. godine, a tijekom nekoliko mjeseci nakon izbora 1997. godine, zbog nemogućnosti konstituiranja vlasti, Viškovo je umjesto načelnika imalo povjerenika, pa je u tom razdoblju mirovala i Petrcova "načelnička karijera". Unatoč tim previranjima u ranim godinama rada Općine, ipak se u osnovi radi o stabilnoj općinskoj vlasti koju vodi profesor matematike i stručnjak na području projektiranja informacijskih sustava. Lista

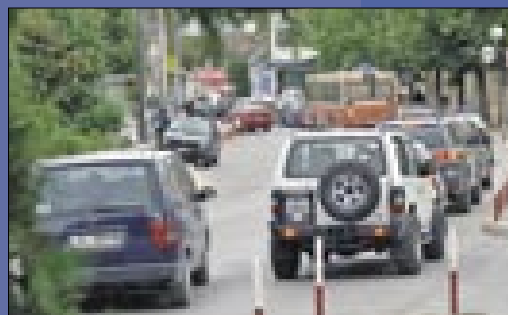
za deponije, pa je pitanje ne bi li nam bilo bolje s nešto manje novca, a bez deponija na našem području - objašnjava svoj stav načelnik Petrc.

Gradnja legalna ali neodgovarajuća

* Posljednjih godina znatno je porastao broj stanovnika i broj poduzetnika u Viškovo. Imate li konkretnije podatke o tome?

- Kada smo formirali Općinu, 1993. godine, na našem je području djelovalo tek tridesetak poduzetnika, a danas ih je registrirano više od 700. Broj stanovnika je sa 7.000 porastao na preko 11.000 žitelja. Činjenica je da su se dogodile velike promjene u vrlo kratkom razdoblju što predstavlja prilično stresnu situaciju za većinu naših mještana, no život je, u konačnici, postao kvalitetniji, s daljnjom tendencijom poboljšanja.

* Jeste li, s obzirom na intenzitet gospodarske i stambene izgradnje, suočeni s problemom devastacije

Prometni problemi Viškova

Uz prometnice koje smo u posljednjih desetak godina popravili, krećemo u rekonstrukciju prometnice od Vozišća do Poglada, završno s Marčeljima, kao i ceste od Viškova do Saršoni, jer su, uz cestu kroz središte Viškova, ove dvije prometnice od najveće važnosti za našu lokalnu zajednicu, a sada ne udovoljavaju prometnim uvjetima.

No, jedino stvarno rješenje prometnog problema Općine Viškovo bit će izgradnja nove županijske prometnice od Podmurvica do Poglada, ili, kako je nazivaju, "deponijske ceste", što bi zapravo bila zaobilaznica Viškova. Radi se o projektu koji vodi Županijska uprava za ceste. U tijeku je ishođenje lokacijske dozvole za tri dionice. Već sam imao razgovore sa županom i drugim predstavnicima Županije o modelima financiranja toga projekta od posebne važnosti za nas, jer bi to rasteretilo prometno ionako zagušeni centar Viškova.

Općina sinonim za gospodarski razvoj

SDP-a (čiji je član) i koalicijskih partnera na ovome području ima čvrstu podršku birača, a i rezultati rada općinske vlade kojoj je na čelu, smatra Petrc, razlog su da im građani uvijek ponovo iskazuju povjerenje.

Posljednjih se godina, kada se govori o Općini Viškovo, to najčešće čini u dva konteksta - kada se govori o deponijama ili kada se govori o Viškovo kao primjeru intenzivnog gospodarskog razvoja i poduzetništva.

- Zapravo pomalo nerado čujem da se o Viškovo govori kao o bogatoj općini. Bogatstvo je, ipak, relativna stvar. Činjenica je da je naš općinski proračun velik, i da dobar dio toga novca dolazi iz gospodarstva, ali i od naknada

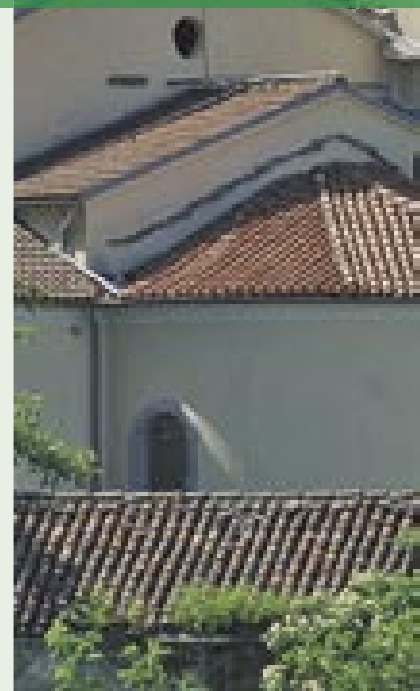
postora i bespravne gradnje?

- Naša je Općina, nažalost, u specifičnom položaju, zbog toga što još uvijek nije donesen prostorni plan, iako to vrlo skoro očekujemo. Problema s bespravnom gradnjom zapravo i nemamo, no zato se suočavamo s gradnjom koja je potpuno legalna, a ipak neodgovarajuća ako je promatramo u svjetlu prostornog plana koji smo pripremili i koji će uskoro stupiti na snagu. Svi objekti grade se prema prostornom planu bivše općine Rijeka, i svi su oni legalni, no tim su planom predviđene relativno male parcele, dopuštena je gradnja većih, čak i višestambenih objekata, predviđena širina prometnica je nedovoljna... Nesuglasice oko

nove lokacije centralne zone za gospodarenje otpadom znatno su otegnule postupak donošenja našeg prostornog plana, no u njemu smo punu pažnju posvetili kvalitetnom uređenju prostora, veličine parcela od barem 1.000 kvadrata, prilazne putove širine najmanje 6 metara, gradnju većih poslovnih objekata isključivo u radnim zonama, i općenito manju gustoću gradnje. U novom prostornom planu definiran je i prostor za još dvije radne zone, jedne na oko 20 i druge na oko 9 hektara zemljišta.

Sanacija Viševca do 2009.

* Nesuglasice oko deponija trajale su vrlo dugo, kakva je danas situacija u pogledu sanacije "starih" deponija i

Naravno, najradije bismo da novo odlagalište smeća ne bude na našem području, ali, kad već to ne možemo promijeniti, onda ćemo barem inzistirati na svim ekološkim standardima zbrinjavanja otpada. Marišćina neće biti "običan" deponij poput Viševca

Goran Petrc

otvaranja novog u Marišćini?

- Od samog osnutka Općine borimo se za sanaciju deponija Viševac i Sovjak, koji se već godinama koriste za odlaganje otpada. Na našu sreću deponij opasnog otpada Sovjak ne koristi se od 1992. godine, no Viševac se i danas koristi za odlaganje komunalnog otpada. Budući da problem deponija nije samo problem Viškova, već šire društvene zajednice, a sami ne bismo ni financijski uspjeli pripremiti sanaciju, od početka inzistiramo na pomoći u rješavanju tih problema. Vlada RH odobrila je sredstva za sanaciju deponija Viševac, pripremljena je sva dokumentacija, uključujući i građevinsku dozvolu, a određena

sredstva, izdvojena iz cijene odvoza smeća, prikupljena su i u "Čistoći", tako da je za taj dio financijska konstrukcija zaokružena. Radovi su, zapravo, već počeli i dovršena je sanacija prvog, probnog polja, a sada slijedi raspisivanje natječaja za sanaciju ostalih dijelova. Sanaciju odlagališta opasnog otpada Sovjak preuzela je država, jer se radi o jednom od tri najveća ekološka problema u Hrvatskoj, pa očekujemo da će se i tu uskoro vidjeti konkretni pomaci.

* No, deponij Viševac nije moguće zatvoriti prije otvaranja novog u Marišćini?

- Rok za sanaciju Viševca je 2009. godina, a prije toga svakako mora profunkcionirati novi, suvremeni i, koliko je to moguće

kad se radi o smeću, ekološki prihvatljiv centar za gospodarenje otpadom u Marišćini. Naravno, najradije bismo da taj novi deponij ne bude na našem području, ali, kad već to ne možemo promijeniti, onda ćemo barem inzistirati na svim ekološkim standardima zbrinjavanja otpada. Marišćina neće biti "običan" deponij poput Viševca, tu će se raditi primarna i sekundarna selekcija uz primjenu najnovijih tehnologija. Zbrinjavanje otpada tako će konačno postati profitabilna gospodarska aktivnost.

* Takav razvoj neminovno je stvorio i probleme u prometu, a radovi na cestama dodatno otežavaju situaciju - kakvi su vam planovi u tom pogledu?

Ubrzani razvoj Viškova donio je brojne infrastrukturne probleme

Privatnici grade sportske centre

* Naveliko se priča o gradnji velikih sportsko-rekreacijskih centara?

- Da, u tijeku je gradnja sportsko-rekreacijskog centra u Ronjgima, što će puno značiti za našu općinu, iako se radi o potpuno privatnoj investiciji. Radi se o velikoj sportskoj dvorani, teniskim igralištima, bazenu i nekim drugim sadržajima koji će znatno doprinijeti razvoju toga područja, uz postojeće ugostiteljske i kulturne sadržaje u Ustanovi "Ivan Matetić Ronjgov". U planu je i uređenje sportsko-rekreacijskog centra Brnasi, na području uz igralište NK "Halubjan", gdje se također javila privatna inicijativa i gdje investitor planira gradnju velikog zatvorenog bazena. Dakle, Viškovo bi u kratkom roku trebalo dobiti čak dva bazena. Dodao bih da sam i član odbora za organizaciju Europskog prvenstva 2012. godine, i nastojimo da se jedan dio tih programa odvija i kod nas, jer bi to značilo razvoj našeg sportskog centra u Brnasima. Ovo je i Europsko prvenstvo u boćanju te nastojimo da se dio programa odvija i u Marinićima gdje imamo zatvoreno boćalište.

- Od samoga početka, po pojedinim dionicama, kako nam to sredstva dopuštaju, idemo za tim da pripreмимо kvalitetno prometno rješenje za čitavo područje Općine. Još 1995. rekonstruirali smo kompletnu prometnicu od skretanja za deponij do centra Viškova, a dosta se radilo i na drugim područjima. Svjesni smo problema i naših nerazvrstanih cesta, u naseljima, tako da još ove godine krećemo u intenzivno asfaltiranje. Jedan od naših prioriteta je i stavljanje u funkciju tzv. radne zone 8, iza "Gramata" i "Plodina", jer su postojeće već postale pretijesne.

Veljka Spinčić-Rajko

dogadaji

Među onima koji su najzaslužniji za rast i razvoj hrvatske države nedvojbeno su i hrvatski umirovljenici. Ukoliko se ova tvrdnja nekome čini presmionom, dovoljno će biti podsjetiti ga da je u najtežim godinama stvaranja samostalne Hrvatske državni vrh do velikih količina sredstava potrebnih za najrazličitije aktivnosti mlade države dolazio upravo uzimajući znatan dio novaca namijenjen isplati mirovina. Višegodišnje uzimanje, koje je od hrvatskih građana treće dobi napravilo socijalno najugroženiji sloj, proglašeno je odlukom Ustavnog suda nezakonito još pred desetak godina, a proces povratka tek djelića oduzetog počeo je ovog ljeta isplatom prve rate duga jednom dijelu hrvatskih umirovljenika.

Upravo u ozračju tog događaja proteklo je i tradicionalno, inače sedmo po redu, međužupanijsko i međunarodno druženje umirovljenika koje se prve subote u srpnju održava u park šumi Golubinjak nedaleko od Lokava.

Međunarodno okupljanje umirovljenika

Zamišljen u početku kao skup umirovljenika s područja Primorsko-goranske županije ovaj je događaj vrlo brzo prerastao u masovno okupljanje na kojeg dolaze i umirovljenici iz Istarske i Ličko-senjske županije, ali i brojne udruge umirovljenika iz cijele Hrvatske te susjednih država Italije i Slovenije. Tako je i ove godine Golubinjak okupio oko 4.000 "penzića" koji su prispjeli u ranim prijepodnevnim satima i zahvaljujući prekrasnom vremenu većinu dana proveli u svježini goranskih šuma.

Čak i kad nema nekog posebnog programa Golubinjak svojim sadržajima pruža niz raznovrsnih mogućnosti - od šetnji planinskim livadama i

šumskim puteljcima, preko posjete nekoj od brojnih atraktivnih špilja tog kraja pa do upoznavanja s Kraljicom šume, više od sto godina starom ogromnom jelom. No, organizatori, a to su i ovog puta bili članovi Zajednice udruga umirovljenika Primorsko-goranske županije te Primorsko-goranska županija kao pokrovitelj, pobrinuli su se za hvale vrijedan sportski i kulturni program pa se tako za svakog našlo ponešto. Na pozornici su se, pod komandnom palicom Josipa Krmptića koji je svojim komentarima često izazivao smijeh i aplauze, izmjenjivali Mješoviti pjevački zbor Udruge umirovljenika Rijeka, Mješoviti pjevački zbor Udruge umirovljenika Virovitice, klapa Sušak, plesna grupa starijih osoba "Zamet", "Lokice" iz Udruge umirovljenika Crikvenice, zlobinski pjevači i tamburaši iz KUD-a "Žažara", folklorna grupa "Poljice" s otoka Krka te, naravno, legendarni lokvarski "Žabari" uz koje su mnogi od mlađih umirovljenika znali provesti i nezaboravne dane mladosti.

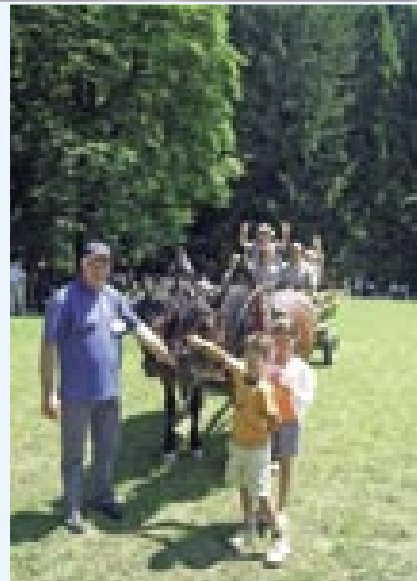
Od sportskih se pak sadržaja uključiti moglo uz uvijek atraktivno povlačenje konopa, ništa manje smiješno skakanje u vrećama ili nošenje žlice u jajetu, a najveću pažnju, kao i obično, privuklo je boćanje u kojem su se ogledale i muške i ženske ekipe i koje je potrajalo do poslijepodnevnih sati.

Zaslužili dostojanstven i siguran život

Naravno, uz zabavu, odmor i opuštanje našlo se i vremena za ozbiljne teme o kojima su u svojim pozdravnim riječima govorili predstavnici organizatora i njihovi gosti. Tako je Daniel Mažuran, predsjednik Organizacijskog odbora i Zajednice udruge umirovljenika Primorsko-goranske županije podsjetio kako čak 63 posto

umirovljenika prima mirovinu manju od 2000 kuna iz čega je jasno vidljiv težak socijalni položaj hrvatskih umirovljenika: "Društvo mora shvatiti da su umirovljenici po završetku radnog vijeka u potpunosti zaslužili dostojanstven i siguran život." naglasio je Mažuran pozvavši na nastavak borbe za ukinuta umirovljenička prava i to u rasponu od povrata duga i usklađivanja mirovina sa plaćama pa do stvaranja pravednijeg sustava zdravstvene zaštite koji, ovakav kakav je trenutačno, privilegira one

Tradicionalno, sedmo po redu, međuzupanijsko i međunarodno druženje umirovljenika koje se prve subote u srpnju održava u park šumi Golubinjak nedaleko od Lokava ove godine je okupilo oko 4.000 "penzića"

Zamišljen u početku kao skup umirovljenika s područja Primorsko-goranske županije ovaj je događaj vrlo brzo prerastao u masovno okupljanje na kojeg dolaze i umirovljenici iz Istarske i Ličko-senjske županije, ali i brojne udruge umirovljenika iz cijele Hrvatske te susjednih država Italije i Slovenije

Organizatori

Uz Zajednicu udruga umirovljenika PGŽ i Primorsko-goransku županiju veliku pomoć u organizaciji ove hvale vrijedne priredbe pružili su još i Vlada RH, Općina Lokve, Grad Krk, Međupćinska udruga umirovljenika Delnice i Udruga umirovljenika Grada Rijeke kojima se biranim riječima zahvalio Daniel Mažuran, a nazočne su potom pozdravili i načelnik Općine Lokve Davorin Cencić te predsjednik županijske skupštine PGŽ Marinko Dumanić.

Kao već stari dobri gosti susretu su bili nazočni i predstavnici Udruge umirovljenika Virovitice u čije je ime sve nazočne pozdravio predsjednik te udruge Vladimir Moslavec, zapažen nastup imao je i mješoviti pjevački zbor virovičkih umirovljenika, a vrlo atraktivno bilo je i djellenje šećera kojeg su okupljenima nudile Virovitičanke.

Druženje u ozračju povrata duga

Daniel Mažuran, predsjednik Organizacijskog odbora i Zajednice udruge umirovljenika Primorsko-goranske županije podsjetio kako čak 63 posto umirovljenika prima mirovinu manju od 2000 kuna iz čega je jasno vidljiv težak socijalni položaj hrvatskih umirovljenika

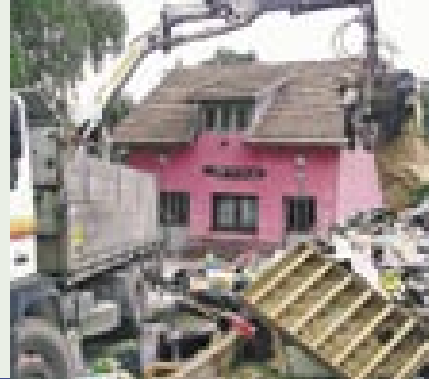
imućnije i bogate, rekao je Mažuran.

Na borbu za ostvarivanje zakonom zajamčenih prava građana treće dobi pozvao je i Oskar Piškulić, godinama jedan od najaktivnijih u Udruzi umirovljenika Rijeke i županijskoj umirovljeničkoj udruzi, istaknuvši kako je preduvjet uspjeha u toj borbi jedinstvenost stavova umirovljenika i zajednički istup na svim razinama. Nazočnima se obratio i Vladimir Lokmer, predsjednik Matice umirovljenika Hrvatske koji je nizom konkretnih podataka dobro oslikao nezavidan položaj umirovljenika u Hrvatskoj: "Od 1.070.000 hrvatskih

umirovljenika njih čak 67 posto prima najnižu moguću mirovinu, a poboljšanje nije na vidiku jer se Vlada RH iznova u procesu obračuna mirovina odlučila za zloglasni žšvicarski model' zahvaljujući kojem je u ovom trenutku odnos prosječne mirovine prema prosječnoj plaći tek 42 posto, a zbog karakteristika tog modela dolazit će i do daljnjeg smanjivanja postotka.", rekao je Lokmer istaknuvši kako se i zbog toga, ali ponajprije zbog uporišta u zakonu i moralu, umirovljenici moraju nastaviti boriti za svoja prava koja su zaslužili i stekli višegodišnjim radom.

Marinko Krmpotić

Tijekom 2004. godine očišćeno je 40-ak, 2005. godine 60-ak, a za ovu je godinu ostalo očistiti još 68 divljih deponija

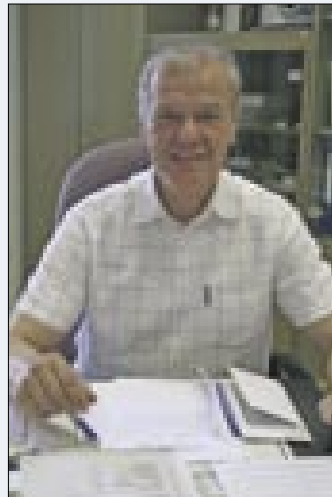

projekti Čista županija

Golemi ostaci miksera koji je na tko zna kakav način na plažu u Mošćeničkoj Dragi pao s kamiona, ali i štednjaci, hladnjaci, namještaj, olupine automobila, i sve drugo što "smeta u mojoj kući i mojemu dvorištu" završilo je negdje u prirodi. U šumarcima, na plažama, a najčešće uza same ceste, da se ne ulaže suviše truda, nicali su divlje deponije, kojih se s godinama na području županije nagomilalo čak 170. Podjednako ih je bilo u priobalju, na otocima i u Gorskom kotaru, a samo dvije jedinice lokalne samouprave - Grad Opatija i Općina Lovran - blistale su čista lica kada su ih predstavnici

Županije obišli, jer na tom području nije zatečeno ni jedno divlje smetište. I na otocima ih je bilo nešto manje, vjerojatno zbog toga što su ugošćujući brojne turiste prije svih shvatili da se s gomilama smeća ne dočekuju gosti.

Pomalo zbog Zakona o otpadu, a vjerujemo i zbog srama što smeće izviruje iza svakog ugla, u Primorsko-goranskoj županiji su odlučili provesti projekt Čista županija, koji se nakon dvije godine uspješno privodi kraju. U 2007. godinu trebalo bi se uploviti bez divljih deponija, a ako netko ponovo napravi pogrešku pa dopusti da na očišćenom mjestu opet nikne

Vladimir Čekada

Ne baca

deponij umjesto trave i cvijeća, akcija će se ponoviti.

Čak 650.000 prostornih metara smeća

Kada su predstavnici Županije, te gradova i općina počeli početkom 2004. godine u djelo provoditi Program sanacije lokacija otpadom onečišćenog tla i neuređenih odlagališta, te popisali svih 170 lokacija i procijenili koliko bi na njima moglo biti otpada, došlo se do goleme količine od 650.000

Mornar bez broda ka` riba bez mora!

Kad Vas jednom uhvati štura bura otvorit' morate i isprobati sve siline i razumu moć prirode, shvatiti kako velika je dobit u životu imati zaštićenu luku, ili ovrat, a koji možete pristati i okrenuti se. Zato je nužno svjati biti na sjemru, razmisljati unaprijed i imati polisu najboljeg osiguranja kako bi zaštitili svoje živote i svoja plovila. Samo tako možete biti sigurni da ćete sutra ponovno ploviti i uživati u ljepotama morne pučine.

OSIGURANJE
PLOVILA

Nekadašnjih 170 divljih deponija trebali bi postati prošlost - projektom Čista županija tijekom tri godine će se na cijelom području PGŽ-a očistiti divlji deponiji

gite smeće na očišćene deponije

Divlji deponiji često se nalaze na nepristupačnim površinama, ili čak uz samu plažu

prostornih metara smeća.

- Istina, među njima je bio i manji broj lokacija s odloženim građevinskim materijalom, koji se obično samo poravnava, a onda se prirodnim putem zatravi - tumače nam Vladimir Čekada, pročelnik Upravnog odjela za upravljanje imovinom i opće poslove, te Biljana Stipetić-Kalinić, savjetnica za komunalnu djelatnost istog županijskog odjela. Međutim, znatno više je bilo klasičnih divljih deponija na koje građani dovoze ono što im je višak u domaćinstvima. A sve to mogu baciti na riječki Viševac ili bilo koji drugi deponij u gradovima i općinama Županije, a da im nitko ne naplati naknadu. To je dogovor: naime, sve što se dovede u osobnom automobilu ili na priručnoj prikolici, odlaze se besplatno, a deponiji su, uz to, u najvećem broju slučajeva mnogo bliže nego što su divlja odlagališta u prirodi. Osim toga "Čistoća" povremeno postavlja baje za krupni otpad ispred stambenih zgrada, a nabavila je i manji kamion kojim se

obilaze sve lokacije na kojima su kante za kućni otpad, pa se i uz njih može staviti islužena bijela tehnika ili namještaj što će radnici nakrcati na kamion i dovesti na deponij, pojašnjavaju nam naši sugovornici.

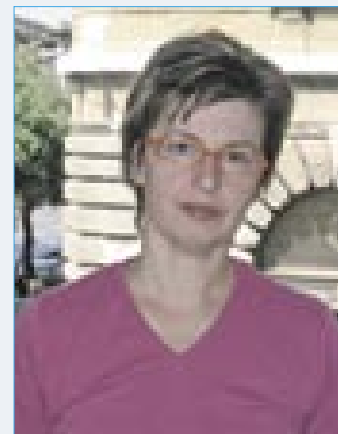
Je li u pitanju neznanje ili jednostavno navika da se, odlazeći na izlet, u prirodu odvozi i smeće? To je dvojba na koju je vrlo teško naći odgovor, ali ta navika košta. Kada je krenuo projekt sanacije divljih odlagališta i odabrani najbolji ponuđači koji će taj posao obaviti, a to je za područje Gorskog kotara i otoka "Fiumex" d.o.o., a za priobalje RI-19 d.o.o., te napravljen izračun troškova, došlo se do ukupnog iznosa s PDV-om od čak 7.196.000 kuna. Budući da se deponiji često nalaze na nepristupačnim i opasnim površinama, morali su se angažirati alpinisti i pripadnici Gorske službe spašavanja, te koristiti teška mehanizacija, a ponekad i manji brodovi koji su otpad dovozili na pristupačniji dio obale.

Tijekom 2004. godine očišćeno je 40-ak, 2005. godine 60-ak, a za ovu je godinu ostalo očistiti još 68 divljih deponija. Troškovi su raspoređeni između Županije i jedinica lokalne samouprave, tako da pola troška opterećuje županijski, a pola općinski ili gradski proračun, naravno prema broju divljih deponija na određenom području. Maloprije spomenute svote novaca morali bi se uvijek sjetiti svi stanovnici Županije kada pomisle da će svojim smećem "otvoriti" neki novi divlji deponij, jer bi se novac mogao iskoristiti za potrebnije zahvate.

Kritičan riječki prsten

Zato se samo od sebe nametnulo pitanje kontrolira li se ono što je očišćeno tijekom prošlih dviju godina i ima li opet smeća na starim ili se stvaraju novi divlji deponiji?

- U dogovoru s jedinicama lokalne samouprave teren obilaze njihovi komunalni redari, a na svaki očišćeni divlji deponij stavljene su ploče s natpisima koji pozivaju građane na drugačiji odnos prema prirodi: Ne bacaj otpad, Čuvajmo okoliš zajedno i slično. Deponiji se uglavnom ne

Biljana Stipetić-Kalinić

obnavljaju, a rijeđe se stvaraju novi. Međutim, to se ne bi moglo reći za općine i gradove tzv. riječkog prstena, odnosno područja Kastva, Jelenja, Bakra ili Čavli. Tu se nađe smeća na već očišćenim deponijima, a vjerojatno ga ne baca samo tamošnje stanovništvo, već ga dovoze i Riječani, pa ćemo morati pojačati akcije i kontrolu. Zapravo, crtu ćemo podvući na kraju ove godine, kada se okonča ovogodišnji plan čišćenja 68 preostalih deponija - kazali su nam Vladimir Čekada i Biljana Stipetić-Kalinić.

Nevenka Koščić

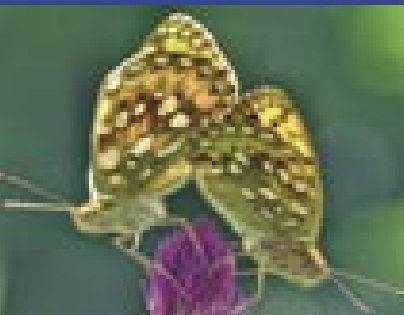
Čisti se i podmorje

Naši sugovornici su nam spomenuli i akcije čišćenja prirode i podmorja koje se obično organiziraju u povodu Svjetskog dana okoliša ili sličnih prigoda, pa iako nisu dio ovoga velikog županijskog projekta borbe protiv divljih deponija, ipak mu pomažu.

- I ja sam član nekih udruga koje se odazivaju tim akcijama i primijetila sam da ono područje koje građani očiste svojim rukama, itekako čuvaju. U tim se akcijama rješava problem sitnog smeća nabacanog u prirodu ili podmorje, ali ipak se u konačnici dolazi do čistog okoliša. Za svaku je pohvalu i akcija otkupa plastične ambalaže, jer se boce više ne vide uz ceste, a uza sve to, zajedno sa županijskim projektom borbe protiv divljih deponija, Primorsko-goranska županija zablistat će čista lica - kazala nam je Biljana Stipetić-Kalinić.

kartulina

Park prirode Učka

Koliko ste puta već podigli pogled prema Učki uz pitanje "hoće li padati kiša"? No, jeste li ikada zaista pogledali Učku? Znete li kakve sve ljepote i rijetkosti krije, jeste li prošetaли njenim stazama, divili se pogledu s Vojaka? Znete li da samo na Učki možete vidjeti stenoendemski učkarski zvončić, cvijetak nježne lila boje? I da je Učka jedno od posljednjih europskih staništa bjeloglavog supa i suroga orla?

Jeste li ikada čuli da je Učka, starija od ljudi, rasla iz drevnog velikog oceana Tethys, od razdoblja krede (prije 140 milijuna godina) do tercijara (prije 30 milijuna godina)? A uz svu njenu starost,

ipak se radi o najmlađem parku prirode u Hrvatskoj, koji se tek posljednjih godina, zahvaljujući djelatnicima Javne ustanove Park prirode Učka i ravnateljici Suzi Petričić, sustavno istražuje i prezentira na način kakav zaslužuje.

Sjedište Parka prirode u Lignju

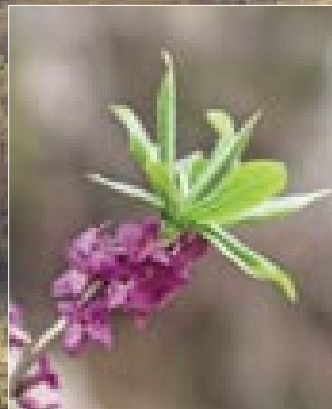
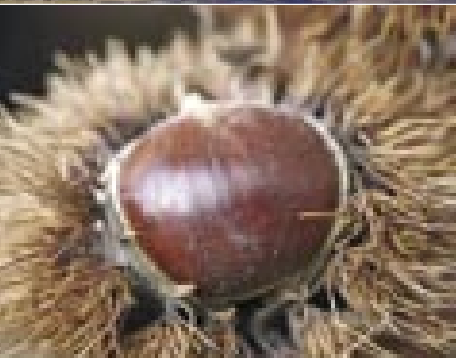
Područje Parka prirode Učka, osnovanog u travnju 1999. godine, obuhvaća masiv Učke i dijelove Čičarije, a prostire se na površini od 160 četvornih kilometara. Dijeje ga dvije županije, Primorsko-goranska i Istarska. Najveći dio parka nalazi se na području Grada Opatije, a dijeje ga još i općine Kršan, Lanišće i Lupoglav s istarske, te Lovran, Matulji i Mošćenička Draga s primorsko-goranske strane. U parku živi oko 250 stanovnika, a najveće naselje je Lovranska Draga. O radu Javne ustanove "Park prirode Učka", kao i o brojnim biološkim, geomorfološkim i drugim osobitostima Učke, više nam je

Učku te

rekla ravnateljica Suzi Petričić.

- Osnovna zadaća naše ustanove je upravljanje Parkom prirode Učka kroz njegovu zaštitu i očuvanje, znanstvena istraživanja, edukaciju i interpretaciju, zatim promidžbu u javnosti, njegovo korištenje u turističke i rekreativne svrhe, a vrlo važna je i potpora gospodarskoj i socijalnoj dobrobiti lokalnih zajednica na području parka. Nadzorna služba parka svakodnevno provodi nadzor na terenu te radi na uređenju i održavanju parkovne infrastrukture - uređenje poučnih staza, postavljanje

interpretacijskih ploča, info-punktova, učionice na otvorenom i drugih. Ustanova se financira iz Ministarstva kulture (nadležna je Uprava za zaštitu prirode), ali s obzirom na dobru suradnju s obje županije, Gradom Opatija, Ministarstvom turizma i drugima, mnogi su projekti realizirani upravo uz njihovo sufinanciranje. Sjedište

Najslabije poznajemo ono što nam je nadohvat ruke - panorama Učke

Područje Parka prirode Učka obuhvaća masiv Učke i dijelove Ćićarije, a prostire se na površini od 160 četvornih kilometara.

Dijele ga dvije županije, Primorsko-goranska i Istarska, a najveći dio parka nalazi se na području Grada Opatije

k treba otkriti

ustanove je u Lignju zahvaljujući Općini Lovran koja nam je na besplatno korištenje ustupila prostorije koje smo uredili.

O Poklonu i kuli na Vojaku

Dugogodišnja nastojanja zaljubljenika u Učku i njene ljepote

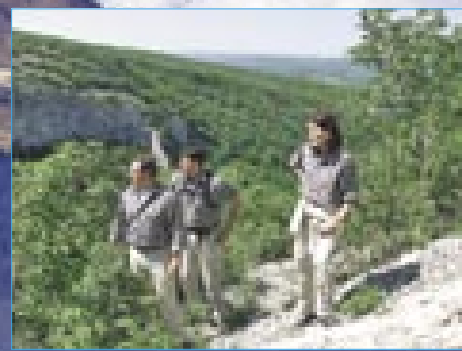
ostvarena su osnivanjem Parka prirode, no, iako stara tek nekoliko godina, bogatstvo programa i sadržaja koje nudi, te detalji poput autohtonih suvenira, zanimljivo osmišljenih info-punktova i interpretacijskih ploča, poučnih staza, napredak u turističkoj

valorizaciji, a prije svega edukativni programi za školarce nude i više no neki stariji nacionalni parkovi i parkovi prirode.

U parku su uređena dva iznimno posjećena info-punkta/ suvenirnice - na Poklonu i na Vojaku. Info-punkt na prijevoju Poklon, smješten uz županijsku cestu, u blizini pansiona "Učka", predstavlja najfrekventiji lokalitet u parku te

omiljeno odmorište i ishodište najvažnijih planinarskih putova, ali i mjesto posebnog kulturnog i tradicijskog značenja, kaže nam Petričić. Naime, vjernici iz Istre stoljećima su preko Poklona putovali na hodočašća trsatskom svetištu Djevice Marije i upravo na tom mjestu gdje puca pogled na Kvarnerski zaljev i Trsat poklonili bi se zavjetnoj crkvi Gospe Trsatske, otkuda i ime prijevoju. Uz info-punkt i suvenirnicu koji su otvoreni od 1. svibnja, uređeno je i odmorište s javnim sanitarijama.

Jedno od najprepoznatljivijih

Rendžeri su čuvari prirode i stručne osobe kojima se uvijek možemo obratiti za pomoć

Rendžeri - prijatelji u prirodi

Javna ustanova "Park prirode Učka" danas broji 10 djelatnika zaposlenih u stručnoj službi, nadzornoj službi i službi promidžbe i prezentacije, uz ured ravnatelja. U stručnoj službi rade biolozi te edukator i oni se bave istraživanjem i pripremom svog materijala vezanog uz prirodne vrijednosti parka, floru i faunu, te u suradnji s nadzornicima određuju lokacije na koje će se postaviti oprema i interpretacijske ploče. O očuvanju reda u Parku brinu tri nadzornika, popularno zvana "rendžeri". Ti čuvari prirode svakoga su dana na terenu i obilaze čitavo područje parka. Njihov je zadatak da vide je li u parku sve po zakonu, da prate gradnju i sve radove koji se obavljaju na području parka, paze na nekontroliranu sječu, dok ljeti obavljaju i protupožarni nadzor i mnoge druge zadatke, no, ističe ravnateljica Petričić, naši nadzornici zaslužni su i za kompletnu infrastrukturu koju smo postavili u parku - od probijanja i čišćenja poučnih staza do postavljanja informativnih ploča i svih drugih sličnih poslova, sve su to odradili naši rendžeri. Rendžer je ujedno i "prijatelj u prirodi", stručna osoba kojoj se svaki posjetitelj uvijek može obratiti za pomoć.

kartulina *Park prirode Učka*

Atraktivni sportovi

Prošle je godine realiziran projekt pod nazivom "Učka outdoor", budući da Učka ima izvrsne uvjete za razvoj atraktivnih, outdoor sportova. Pripremljeni su programi za planinarenje i trekking, te trasirane staze za brdski biciklizam. Biciklistima je danas na raspolaganju osam biciklističkih staza, objavljen je prospekt s kartama staza pod nazivom "Učka bike", a u Lovranu i na Poklonu postavljene su velike ploče na kojima su prikazane sve staze. Staze su kategorizirane, a ukupne su dužine oko 160 kilometara. Markirano je pedesetak planinarskih staza, a u Veloj Dragi uređeno je penjašite sa čak 60 penjačkih smjerova. U Parku postoji i registrirano letjelište za letače zmajem i paraglidere, s uzletištim na Vojaku i Brgudu.

Posjetiteljima se nudi i rekreativno jahanje na Rečini, uz mogućnost organiziranja izletničkih tura na konjima. Za ljubitelje speleologije za sada je otvorena tek špilja iznad sela Brest, a ulazak je dopušten isključivo u pratnji vodiča. Svi ostali špiljski objekti za sada su zatvoreni za javnost. Redovita sportska aktivnost u Parku prirode postale su i pustolovne utrke koje se organiziraju u suradnji s agencijom Ad Natura, a posebno je omiljena utrka "Učka night trek" u sklopu tradicionalne Marunade, koja će se ove godine održati po četvrti put.

Svi lokaliteti, objekti i rekreacijske mogućnosti u parku uredno su označeni, prema projektu tzv. smeđe turističke signalizacije, a uz planinarsko-turističku kartu koju se može nabaviti na info-punktovima ili u turističkim agencijama, problema sa snalaženjem ne bi trebalo biti.

obilježja Učke je njen najviši vrh, Vojak, visok 1.401 metar, s kulom izgrađenom 1911. godine.

- Do prije dvije godine kula je bila u vrlo lošem stanju, zatvorena za posjetitelje. Svjesni da najveći broj posjetitelja Učke dolazi uživati u prekrasnom pogledu koji se s kule pruža na cijeli Kvarner, Istru, talijanske i slovenske Alpe, tršćanski zaljev, a za ljepšeg vremena pogled doseže i do Venecije, krenuli smo u njeno uređenje. Projekt stavljanja u funkciju ekoturizma vršnog dijela Učke financiralo je Ministarstvo turizma koje nam je dodijelilo bespovratna sredstva u iznosu od 150.000 kuna.

Kula je sanirana, zaštićena od daljnjeg propadanja. U kuli je izgrađen podest, tako da sada ima dva kata, a u njoj su smješteni suvenirnica i stalna izložba pod naslovom "Bitne i spomena vrijedne činjenice o Učki". Tu posjetitelji mogu saznati kako se nekad živjelo na ovim prostorima, o povijesti planinarstva, poznatim ljudima koji su posjećivali Učku i mnoštvo drugih podataka. Na kuli su postavljena i dva panoramska teleskopa kako bi pogled bio još ljepši.

Biciklističke staze ukupne su dužine oko 160 kilometara

Sadržaji koji su izgrađeni u protekle četiri godine u parku namijenjeni su organiziranom posjećivanju i rekreaciji kao poželjnim oblicima turizma u zaštićenim područjima

Na kruništu kule, duž čitave ograde upravo se postavljaju granitne ploče na kojima će biti ugravirana imena planinskih vrhova i drugih lokacija, u smjeru u kojem se s ovog mjesta vide. Kula je otvorena od 1. lipnja i radi svaki dan.

Atraktivna Vela Draga

Danas su na području Parka prirode uređene i atraktivne poučne staze. Jedna od njih je geološka poučna staza "Vela Draga" koja se nalazi na području Vele Drage, a koje je zaštićeno kao geomorfološki spomenik prirode. Vela Draga nalazi se s istarske strane Učke, ispod tunela Učka, a do nje se dolazi starom cestom za Vranju. Impresivni vapnenački tornjevi koji dosežu visinu i do 100 m te stijene koje se okomito uzdižu iz strme kanjonske udoline mogu se razgledati s vidikovca na kojem je postavljeno odmorište i izložba na otvorenom - sastoji se od 12 interpretacijskih ploča, koje tumače geološke fenomene i nastanak Učke, a pisane su na četiri jezika.

Osim o geologiji, posjetitelji će moći saznati nešto više o alpinizmu i slobodnom penjanju, ekstremnim sportovima koji u Velu Dragu privlače brojne ljubitelje penjanja. S uređenih više od 60 penjačkih smjerova, Vela Draga predstavlja jedno od najatraktivnijih penjalista u Hrvatskoj. Prvi je alpinistički smjer na Velikom tornju u Veloj Dragi još davne 1931. godine ispenjao talijanski alpinist Emilio Comici, pa toranj često nazivaju i njegovim imenom.

Još jedna zanimljivost Vele Drage su i njezina flora i fauna, jer skroviti kanjon pruža idealno stanište mnogim biljnim i životinjskim vrstama, pa je dio interpretacijskih ploča posvećen i ornitofauni. Vela Draga je, uz Vojak, najposjećeniji lokalitet u parku, a vrijedno je spomenuti i podatak

Učka je omiljeno izletište Riječana

kako je bila naseljena još 12.000 godina pr.K., što potvrđuju arheološki nalazi iz špilje Pupićina peć.

Nedavno su uređene dvije nove poučne staze. Poučna staza Plas podno Vojaka duga

je oko 2 kilometra i prolazi kroz gustu bukovu šumu. Uzduž staze su postavljene zanimljivi interpretacijski sadržaji s podacima o biljnom i životinjskom

Vrh Vojak s kulom - jedno od najprepoznatljivijih obilježja Učke, na visini 1.401 metar

kartulina *Park prirode Učka*

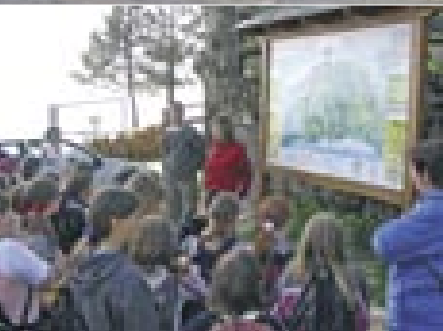

svijetu Učke, a posebno o vegetaciji i biljkama vršnog dijela masiva. Druga staza izgrađena je na području Lovranske Drage, pod nazivom Slap. Šetnjom uz potok i nasade maruna staza vodi do slapa, a posjetitelji će saznati nešto više o samom naselju Lovranska Draga te marunima koji su postali "brend" cijele Lovranščine.

Restaurirana fontana Josipa II.

Jedan od atraktivnih sadržaja u parku je i fontana "Voda Josipa II.". Nalazi se uza cestu, ispod sela Vela Učka, a izgrađena je za vrijeme Habsburške Monarhije i koristila se kao odmorište, izvorište i pojilište za stoku. Dugo godina zapuštena,

fontana je restaurirana u 2003. godini koja se obilježila kao Međunarodna godina voda. Nekada su tu fontanu mještani nazivali Napoleonova voda, no u djelomično čitljivom natpisu na fontani vidljivo je da se radi o caru Josipu II. Lotarinškom koji je Monarhijom vladao od 1780. do 1790. godine. Na inicijativu Javne ustanove Park prirode Učka u obnovu fontane uključili su se Hrvatske vode, Grad Opatija i Komunalac, tako da je zaštićena od daljnjeg propadanja i uređena. Nažalost, prema mjerenjima kakvoće vode koja se obavljaju jednom mjesečno, ta voda nije za piće, no fontana ipak predstavlja jednu od učkarskih zanimljivosti, a naselju Vela Učka posebno, registrirano

Program "O Učki kroz igru nauči" namijenjen je osnovcima od 1. do 6. razreda i provodi se u učionici u prirodi

Javna ustanova "Park prirode Učka" danas broji 10 djelatnika. O očuvanju reda u Parku brinu tri nadzornika, popularno zvana "rendžeri"

kulturno dobro.

Među zanimljivostima parka svakako još treba spomenuti i lokalitete Zagrad - Kožljak s ostacima ranosrednjovjekovnog kožljačkog kaštela, kanjon Mošćeničke Drage kao jednu od najljepših bujičnih dolina, Brajkov vrh - Korita u srcu Ćićarije s izvorištem sastavljenim od mnoštva manjih slapova, te Veli Planik, najviši vrh sjevernoga dijela masiva Učke, koji se gol i stjenovit izdiže iznad gustih šuma Ćićarije.

Edukacija za najmlađe

Jedna od najvažnijih zadaća Ustanove je edukacija i to upravo za najmlađe posjetitelje parka. U osmišljavanje edukativnih programa za djecu školske dobi

uloženo je puno truda kako bi se djeci omogućilo da kroz maštovite i raznolike programe bolje upoznaju prirodne i kulturno-povijesne vrijednosti Parka prirode Učka, kaže Petričić.

- Prema programu koji smo pripremili, a nedavno i prezentirali profesorima i ravnateljima osnovnih škola u obje županije, zamišljeno je da svaki razred barem jednom do dva puta godišnje posjeti Park prirode Učka te da u kontinuitetu, kroz školovanje, djeca usvoje ili primijene već stečeno znanje o prirodi, Parku prirode Učka i zaštićenim područjima. Pripremili smo dvije vrste programa. Program "O Učki kroz igru nauči" namijenjen je

osnovecima od 1. do 6. razreda i provodi se u učionici u prirodi gdje se ispunjavaju radni listići i zadaci koji su bogato ilustrirani i tematski povezani s prirodnim i kulturnim nasljedom parka.

Drugi program "Upoznajmo PP Učka" namijenjen je osnovecima i srednjoškolicima koji kroz stručno vođenje planinarskim i poučnim stazama Parka (Vela Draga, Plas, Slap) spoznaju prirodnu i kulturnu vrijednost parka. Uz poseban rad i trud kroz interpretaciju želi se povećati svijest kod mladih ljudi o potrebi zaštite prirode. Sve se te aktivnosti uglavnom odvijaju u lipnju, srpnju i rujnu, jer se za vrijeme ljetnih praznika teško može organizirati nekakva nastava u prirodi, a u ostalom

Nekadašnje Inino odmaralište, danas u vlasništvu građevinske tvrtke "Vladimir Gortan", već je godinama zatvoreno. Nadamo se da će vlasnik prepoznati interes u turističkoj namjeni objekta

Planinarski domovi i ugostiteljski objekti

- **Planinarsko društvo "Opatija"** - planinarski dom "Na Poklonu" - otvoren samo vikendom, kontakt gđa Marica Tomaško, tel. 051/712-785, 091/783-3564
- **Planinarsko društvo "Glas Istre"** - planinarski dom "Korita" - otvoren samo vikendom, predsjednik PD Zlatko Bašlin, tel. 098/441-711, domar Aldo Buršić, tel. 098/390-346
- **Pansion-restoran "Učka" na Poklonu** (smještaj), Vela Učka bb, tel. 051/603-340
- **Istarska konoba - pizzeria "Tomaško"**, Vranja 13, tel. 052/685-263
- **Restoran "Dopolavoro"**, Vela Učka 9, tel. 051/299-641
- **Caffe-bar "Wald"** (srijedom zatvoren), Vela Učka bb, tel. 051/299-652
- **Konoba "Lovranska Draga"**, tel. 051/292-720
- **Hotel-restoran "Draga di Lovrana"**, Križevica, Lovranska Draga, tel. 051/294-167

Fontana "Voda
Josipa Drugog"
nalazi se uza
cestu ispod sela
Vela Učka

kartulina Park prirode Učka

Područje Vela Draga, s istarske strane Učke, zaštićeno je kao geomorfološki spomenik prirode

dijelu godine im vremenski uvjeti nisu baš naklonjeni. Program je već zaživio i naša edukatorica uz podršku nadzornika i drugih djelatnika sada otprilike dva do tri puta tjedno ima poneku školu.

Rast broja posjetitelja

Turistička funkcija Parka prirode Učka sve je dominantnija, a broj posjetitelja bilježi kontinuirani rast, pri čemu Ustanova znatne napore ulaže u organizirani sustav posjećivanja parka.

- Sadržaji koji su izgrađeni u protekle četiri godine u parku namijenjeni su upravo organiziranom posjećivanju i rekreaciji kao poželjnim oblicima turizma u zaštićenim područjima.

Ove je godine, sukladno Zakonu o zaštiti prirode, s 15 turističkih agencija sklopljen

ugovor o koncesijskom odobrenju za organizirano vođenje posjetitelja u parku. Za predstavnike agencija i njihove vodiče Ustanova je organizirala prezentaciju parka kao i terenski obilazak. Agencije plaćaju godišnje Ustanovi paušal od 650 kuna i 15 kuna po svakom posjetitelju. Proteklog je ljeta u organizaciji turističkih agencija u parku boravilo oko 1500 gostiju. Iako se te brojke za sada mogu činiti skromnim, bitno je da se na ovakav način sustavno uvodi i provodi organizirani model posjećivanja parka. Stvarni broj posjetitelja, naravno, puno je veći, iako ga ne možemo precizirati, kao prvo zato što u park vodi više od 70 ulaza pa je evidencija posjetitelja na takav način nemoguća - objašnjava

Petričić.

Pretpostavlja se da tijekom ljetnih mjeseci područje Vojaka i Vele Drage posjeti između 8 i 10 tisuća posjetitelja. U porastu je i broj dolazaka organiziranih skupina posjetitelja, preko turističkih agencija koje nude izlete na Učku, a što nas osobito raduje.

- Za sada, nažalost, samo jedan objekt pruža usluge smještaja - pension "Učka", dok je nekada vrlo popularno izletišta, Inino odmaralište, u vlasništvu građevinske tvrtke "Vladimir Gortan" sa sjedištem u Pazinu, već godinama zatvoreno. No, budući da prostorni plan Parka prirode za taj objekt predviđa isključivo turističku namjenu, uz smještajne i ugostiteljske kapacitete, te

Jedna od najvažnijih zadaća Ustanove je edukacija najmlađih posjetitelja parka. U osmišljavanje edukativnih programa za djecu školske dobi stoga je uloženo puno truda

rekreacijske sadržaje, nadamo se da će vlasnik prepoznati svoj interes i staviti objekt u funkciju na zadovoljstvo svih posjetitelja.

Ponuda Parka prirode obogaćena je i autohtonim suvenirima koji se nude na info-punktovima/suvenirnicama, a uz najprodavaniji proizvod - kartu Parka prirode, u prodaji je preko 40 različitih suvenira, 25 razglednica s učkarskim motivima, majice, kape... S turističkom promocijom i brojnim drugim aktivnostima koje Ustanova redovito predstavlja i putem medija, i domaći su ljudi počeli drugačijim očima gledati svoju Učku i sve je više izletnika i rekreativaca koji je obilaze.

Veljka Spinčić-Rajko

Ravnateljica Parka prirode Učka Suzi Petričić

Sredstva iz fondova EU

Park prirode Učka nedavno je, zajedno s kolegama iz slovenskog Parka Škocjanske jame, kandidirao projekt "Karst Associated Management" Europskoj uniji na program Interreg III A. Po uspješno pripremljenom programu i njegovoj prezentaciji, Javna ustanova PP Učka dobila je bespovratna sredstva u iznosu od 112.799 eura, ispunivši brojne kriterije koje je pred njih postavila Europska unija, rekla nam je Suzi Petričić. U iduće dvije godine, koliko će trajati projekt, Ustanova će svoje projektne aktivnosti usmjeriti na izradu plana upravljanja, nastavak znanstvenih istraživanja u području ornitofaune, istraživanje podzemlja Učke, te za kartiranje flore i izradu karte staništa. Osim u znanstvene svrhe, jedan od ciljeva projekta bit će i jačanje edukacijskog procesa, u prvome redu školske djece.

Kula u unutrašnjosti sada ima dva kata, a u njoj su smješteni suvenirnica i stalna izložba

Najveći broj posjetitelja Učke dolazi uživati u prekrasnom pogledu koji se s kule pruža na cijeli Kvarner

vizitka

Stomatološka poliklinika Blašković

Kada govorimo o obiteljskom poduzetništvu, obično stvaramo predodžbu o kakvom zanatu koji je postao obiteljski biznis ili o poslu koji generacijama prelazi s koljena na koljeno. Ovoga puta predstavljamo tri četvrtine riječke obitelji Blašković; svi su stomatolozi (osim tate Silvana koji je ekonomist) i rade u vlastitoj poliklinici na riječkom Trsatu.

Počelo je s dr. Višnjom Blašković-Šubat, koja je po završetku studija dugo godina radila na Katedri za dentalnu patologiju i stomatološku protetiku stomatološkog studija Medicinskog fakulteta u Rijeci. U 1993. godini obranila je magistarski rad, a doktor znanosti iz područja stomatologije postala 1996. godine, nakon čega ubrzo stječe zvanje docenta.

- Od osamdesetih, kad sam počela kao asistent na Katedri za dentalnu patologiju, bila sam kao mlad stomatolog opčinjena znanošću. Radila sam sa studentima, išla po kongresima, a znanost vam je kao virusna infekcija, jednom kad se zarazite, to vas opsjeda - kaže dr. Višnja Blašković.
- I dobro, rezultat toga je bio da sam magistrirala, pa onda i doktorirala. Paralelno sam objavljivala znanstvene radove, tako da sam ubrzo i došla do

docenture. I u jednom trenutku, kad je krenula privatizacija, svi moji kolege su otišli u privatnike, no ja još nisam mogla jer nisam imala prostor a bedasto mi se činilo iznajmljivati ga. Kad smo adaptirali etažu na Trsatu, donijeli smo odluku da i ja započnem s privatnom praksom. Ali, prvenstveno sam zbog djece otišla u privatnike; kći Ivona je bila na sredini studija, a sin Marko se tek bio upisao, pa je to bio dodatni razlog da ta želja sazre.

Stomatologija se strahovito razvila

Višnja Blašković tvrdi da svoju djecu nije nagovarala da pođu njenim stopama.

- Nitko nam ne vjeruje, svi misle da smo ih natjerali na stomatologiju. Imamo čistu savjest, budući da sam znala da nikakvo nagovaranje, pogotovo kod Ivone, neće funkcionirati. Kako se to desilo da oboje završe na stomatologiji, ja ni sama ne znam. Vjerojatno su na medicini donijeli odluku, znali su da ih posao čeka.

Marko Blašković diplomirao je na Stomatološkom fakultetu u Rijeci 2004. godine, i odmah upisao poslijediplomski studij u Zagrebu. Njegova sestra, Ivona Blašković, završila je Stomatološki fakultet 2002. godine, položila državni ispit i već s 1. lipnja te godine

započela raditi u obiteljskoj ordinaciji.

- Nitko me nije nagovarao da upišem stomatologiju - kaže Marko Blašković. - Možda sam podsvjesno ipak znao. Gledao sam, naime, s kojim je entuzijazmom, strasti i predanosť radila mama. I mislim da me taj dio povukao i nagnao na odluku. Vidio sam da ona posao ne doživljava kao zanat. Svidjela mi se ta njena preciznost i pedantnost. Pored svega toga postoji i praktična strana, jer danas kad se nije lako zaposliti, bolje je imati nekoga tko će te naučiti poslu i u početku voditi kroz taj posao. I to je velika prednost.

Dr. Višnja Blašković, koja je u ovom poslu tridesetak godina, kaže da se stomatologija u tom razdoblju strahovito promijenila i razvila.

- Početkom osamdesetih našla sam se u Zagrebu na jednom sedmodnevnom tečaju za edukaciju stomatologa, i premda su prošle samo tri godine otkako sam završila fakultet, došla sam kući sva u panici - bila sam sigurna da vladam aktualnim teoretskim saznanjima, međutim, tu sam vidjela koliko su se stvari promijenile u svega tri godine. Od tada sam stalno u

Obitelj

Ivona i Marko Blašković: U medicini ne postoji takva ekspanzija kao što se to događa sa stomatologijom

*Priča o neobičnom obiteljskom
poduzetništvu: tri stomatologa
- majka, sin i kći - u tri
ambulante Stomatološke
poliklinike Blašković na Trsatu*

*Dr. Višnja Blašković-
Šubat: Pacijent danas
traži veći komfor i
ima veća estetska
očekivanja*

posvećena stomatologiji

strahu da nemam neku aktualnu informaciju, odnosno imam potrebu da se informiram o svim novostima u stomatologiji. U osamdesetima, sjećam se, dešavale su se promjene, ali puno manjim intenzitetom nego što se dešavaju zadnjih deset godina. Dostupnost interneta i mogućnost da se lako dođe do informacije je doprinijela da nismo više puno u zaostatku za zapadnom Europom i Amerikom.

Implantologija – hrvatski boom

Marko: Moja majka i ja smo u istoj struci sasvim različito pisali znanstvene radove. Kad bi izašla neka stručna knjiga, ona bi imala popis referentnih radova, i onda pisala u Australiju, Englesku, Ameriku da joj pošalju taj rad. No, svaka knjiga kad izađe već je zastarjela. Danas se stvari dosta mijenjaju. Reference možeš dobiti i putem interneta, a sva stručna literatura koja je prije bila u papirnatom obliku, danas je u digitalnom. Možda ti je ranije netko mogao i sakriti informaciju ili ti prodavati prazne priče, a

danas je to puno teže.

* Što se revolucionarno dogodilo u stomatologiji u zadnjih 10-15 godina?

- To je svakako implantologija. Još u devedesetim godinama vladalo je mišljenje da implantat ne može opstati u zubima, jer je zub s kosti povezan preko ligamenta, a veza implantata i kosti ide bez ligamenta. Teoretiziralo se u smislu da implantologija nema budućnosti, da neće opstati, no međutim ubrzo je praksa pokazala da implantati imaju veliku budućnost.

Marko: Rast tržišta implantologije je godišnje deset do dvadeset posto! Ne znam da li uopće u stomatologiji ili medicini postoji takva ekspanzija kao što se to događa s implantologijom. U zadnjih pet godina u Hrvatskoj je implantologija napravila veliki boom, i ujedno doprinijela boljem općem znanju stomatologa - jer da bi se to radilo trebaju i znanja iz kirurgije, protetike i parodontologije, i to je utjecalo

na stomatologe da prošire svoje znanje.

* Jesu li se i pacijenti promijenili? Koliko pazimo na izgled svojih zubi?

- Sigurno je da su se i pacijenti promijenili. Nitko više nije sretan kad mu predložite protezu. Onaj tko si može priuštiti nešto bolje svakako traži neko kvalitetnije rješenje. O estetici da ne govorimo. Danas puno radimo izbjeljivanje zuba, razne estetske zahvate... Pacijent danas traži veći komfor i ima veća estetska očekivanja.

Marko: Prije devedesetih godina, 90 posto stomatologije je bila fondovska. Sad je logično i s potpunim pravom pacijent kad plaća ima pravo zahtijevati maksimum za svoje novce. On želi da se napravi najbolje, da ga ništa ne boli i da se ugodno osjeća.

- Kad sam ja počela raditi - sjeća se Višnja Blašković - mi smo sve popravke radili bez anestezije. Kad bi netko tražio anesteziju mislila sam da nešto s tim čovjekom nije

u redu. A danas je došlo takvo vrijeme da sve zahvate radimo uz anesteziju. I ako se desi da netko ne voli taj osjećaj utrnulosti, ili iz ne znam kojih razloga ne želi anesteziju, ja danas takvog čovjeka doživljam čudno. Eto kako se vremena mijenjaju u stomatologiji.

* U kojem smjeru će ići stomatologija?

- U zadnje vrijeme se puno počelo govoriti o regeneraciji tkiva - kaže Marko Blašković. - Danas postoje tehnike s dokazanom učinkovitošću regeneracije kosti. Kod ljudi kojima fali kosti za postavljanje implantata postoje tehnike kojima se dio kosti može nadoknaditi. Kod parodontne bolesti može se nadoknaditi dio parodontne koji fali. Pretpostavljamo da će u budućnosti ići i u smjeru regeneracije samog zuba. Sad se već razmišlja o uzgoju zubnih zametaka, kao alternativnom rješenju za implantologiju. ■

ekoetno

Obitelj Francišковиć, vodeći goranski stočari

Od posla kojim se bavimo pa do načina na koji živimo, stalno smo vezani uz prirodu, kaže nam bračni par Zvonko i Marica Francišковиć koji su nakon 15 godina mukotrpnog rada zaslužili mjesto među najuspješnijim stočarima Primorsko-goranske županije, odnosno status vodećih goranskih stočara. Još krajem sedamdesetih Francišковиći su se bavili proizvodnjom sjemenskog krumpira, 1987. godine otvorili su tada prvu privatnu trgovinu mješovitom robom u tadašnjoj Jugoslaviji, a odluku da se okrenu stočarstvu donijeli su 1991. godine. Prisjećajući se tih dana Marica Francišковиć kaže:

- Bili smo svjesni da se približava rat i znali smo da se

moramo baviti nečim što će uvijek biti potrebno svim ljudima. Izbor je, zbog mogućnosti prodaje mlijeka i mesa, pao na stočarstvo koje nam je i inače bilo blisko. Odluka nije bila laka jer smo znali da nas čeka puno teškoća, ali smo već tada imali jasnu viziju utemeljenu, između ostaloga, i na činjenici da nam kraj u kojem živimo može dati puno više no što smo od njega u tom trenutku dobivali. Vremena su bila teška pa je takav bio i početak našeg rada. Čak ni roditeljima nismo rekli što planiramo i najavili smo kupnju samo jedne kravice pravdajući to potrebom za sigurnošću. No, uz tu smo kravicu kupili i junicu te ih, budući da još nismo imali štalu, smjestili u podrum kod bake.

Ekstra mlijeko

Osim velike volje i želje za uspjehom ničeg drugog tada nismo imali pa smo, zajedno s tri sina od kojih su dva bila u osnovnoj, a jedan u srednjoj školi, prionuli poslu. Uskoro smo imali pet grla i za njih smo izgradili iza kuće malu natkrivenu šupicu i od tog trenutka počeli se ozbiljno i isključivo baviti stočarstvom. Iz godine u godinu povećavali smo broj grla, što rasplodom iz vlastitog stada, što kupnjom novih junica. Danas imamo ukupno 65 grla - krava, junica i teladi. Bio je to težak, i kako narod kaže, krvav posao, u kojem su nam svakodnevno pomagala djeca radeći vrijedno i marljivo. Razvijali smo se uz pomoć kreditnih ulaganja i kad danas pogledam na sve što smo ostvarili, jasno mi je da smo za našu okolinu bili prehrabri, a sami znamo da smo bili previše ustrašeni i dizali manje kredite strepeći od velikih rata. Sad znam da je trebalo uzimati veće kredite pa bismo prije ostvarili uspjeh - kaže Marica Francišковиć dodajući da je ipak, nakon svega, itekako zadovoljna.

Naravno, Francišковиći ne misle stati i cilj im je imati stalnih 50 takozvanih muznih krava. Drugim riječima to znači da ukupan broj grla mora biti oko 100, odnosno da će biti potrebno i dodatno uređenje stajskog prostora. Širiti posao moramo i zbog Europske unije, ističe Zvonko Francišковиć i dodaje:

- Ulaskom u EU očekuje nas pad cijena mlijeka i želimo li ostvarivati rezultate kakve imamo sada, nužno je povećanje broja grla. Uvjete za to imamo, od potrebne mehanizacije do stečenog iskustva, ugleda i osvojenog tržišta, a ono što nam daje posebnu dozu optimizma

je činjenica da su se naš sin Bojan i njegova supruga Biljana opredijelili za nastavak obiteljskog posla pa je tim više logično da krenemo u daljnji razvoj - kaže Zvonko šeretski dodajući kako će im za nove uspjehe trebati bar još dvije vrijedne i pametne žene poput njegove Marice.

Ono po čemu su Francišковиći ušli u sam vrh županijskih proizvođača mlijeka nije samo dnevna proizvodnja od 500 litara, već i činjenica da je njihovo mlijeko ekstra klase. Tajna kvalitete svakako je i u nenadomjestivim goranskim pašnjacima, pogotovo onim u Begovom Razdolju, najvišem naseljenom mjestu u Hrvatskoj, ali i u potpunom poštovanju svih zakonskih odredbi vezanih uz proizvodnju mlijeka.

- Naše su krave zdrave, higijena i prehrana su na visokoj razini, mužnja se obavlja striktno po Pravilniku o mužnji, a kontrole mlijeka su konstantne pa nije čudno što dobivamo vrhunsko planinsko mlijeko ekstra klase - kaže Marica Francišковиć ističući kako od prvog dana izvrsno surađuju s PIK-om Rijeka i problema s tržištem nikad nije bilo, a neće ga ni biti čak ni nakon povećanja stada kada će, očekuju Francišковиći, dnevno proizvoditi 1000 litara mlijeka. - Svaki čovjek u stanju je ostvariti svoje zacrtane ciljeve ako ih jasno postavi pred sebe i nađe pravi način kako do njih doći. Samo ustrajnim radom i poslušom prema struci i životnim iskustvima može se doći do pravih rezultata, pri čemu je jako bitno reći kako učenja o poslu nikad nije dosta - rekla nam je Marica Francišковиć.

Marinko Krmpotić

Planinski raj

Posebna priča obitelji Francišковиć je pansion "Planinski raj". Naime, nakon što je posao s proizvodnjom mlijeka odlično krenuo, poželjeli su se okušati i u seoskom turizmu, ponajprije zato što su uz nesvakidašnje ljepote Begovog Razdolja i cijelog mrkopaljskog kraja, mogli ponuditi i pravu domaću hranu. Iznajmili su zgradu kraj crkve, uredili sobe i restoran te krenuli u posao i, usprkos dobrim rezultatima, vrlo brzo doživjeli - šok! Jer, prema važećim zakonskim odredbama seosko turističko domaćinstvo može djelovati samo ako je u potpunosti u vlasništvu onih koji se bave seoskim turizmom. Budući da zgrada "Planinskog raja" ne pripada obitelji Francišковиć, oni u njoj ne smiju prodavati svoje proizvode pa je, bar za sada, ideja o seoskom turizmu u stanu mirovanja, a lijepi "Planinski raj" ne radi stalno, već samo kad se pojavi dovoljan broj gostiju.

Nakon petnaest godina teškog rada obitelj Francišković iz Begovog Razdolja ušla je u sam vrh županijskih proizvođača mlijeka. I tu ne misle stati

iz Begova Razdolja

Uvijek za razgovor

Marica Francišković znatan dio svog posla vezan uz razvoj stočarstva i proizvodnje mlijeka obavila je i radom u Općinskom vijeću Mrkoplja te županijskoj Skupštini. U doba dok je bila član tog tijela inicirala je osnivanje i pokretanja rada niza županijskih službi vezanih uz stočarstvo i poljoprivredu, uspostavila odlične veze s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva, pa se danas i u Rijeci i u Zagrebu itekako dobro zna za Franciškoviće iz Begovog Razdolja.

- Seljačkim traktorskim bunama na cesti malo koji će se problem riješiti trajno. Ja sam uvijek za razgovor, dogovor i argumentirano prikazivanje situacije. Postupajući tako uvijek sam naišla na razumijevanje i u Županiji i u državi pa im zahvaljujem, a takav način ponašanja preporučila bih i dugima - kaže Marica Francišković.

Ulaskom u EU očekuje nas pad cijena mlijeka i želimo li ostvarivati rezultate kakve imamo sada, nužno je povećanje broja grla – Marica i Zvonko Francišković

okonas

Davor Šupak, domar s najdužim stažem u Hrvatskoj

Davor Šupak ili jednostavno Davorić, kako je od milja poznat među šarolikom primorsko-grobničkom planinarskom populacijom, zasigurno je jedan od najpoznatijih hrvatskih domara. U planinarskom domu na Hahličima Davorić »stoluje« već punih 26 godina, a u toj je svojoj podugačkoj respektabilnoj domarskoj karijeri samo tri puta zaključao vrata doma.

- Jedanput sam šal na izlet na Olimp. Drugi put sam u Lukežima popravljao kuću, a treći put nisam mogao gore od snega i mrzline. Jedan se planinar bil smrznuo tih dan, prsti su mu morali rezat, pa me Gorska služba ni pustila gore - reći će Davorić koji je sve druge, ali ama baš sve druge vikende, počevši od svakog petka, u tih 26 godina proboravio na Hahličima. Ta ljubav, naravno, datira još dalje u prošlost - sve tamo od 1938. godine kad je tada šestogodišnji Davor prvi put nogom stupio na poznate travnate visoravni.

- Tada je dom držal moj nonić. Kad je on odustal, naslijedio ga je moj barba, a onda i od barbe sin, tako da sam vavik bil povezan s tim domom. Kad sam bil mići, još su gore dolazila

gospoda s kočijama, jer je stara cesta vodila sve do doma. Na Obruču je bila granična zona, granica između Jugoslavije i Italije, pa je bilo puno graničara, a i jako puno ljudi je kosilo travu - prisjeća se Davorić koji je s domom proživio i sve njegove dramatične trenutke. Izgrađena 1926. godine mala je planinarska kuća izdržavala oštre hahličke zime sve do 1941. godine kada ju je uništio požar. Dom je u potpunosti obnovljen 1968. godine, a posljednjih se godina ponovo uređuje pa će se uskoro proširiti za još dvadesetak kreveta.

Dom se nadograđuje

Davorić je službeni domar postao 1980. godine, kad je s mjesta knjigovođe u tvornici papiri »Hartera« otišao u mirovinu.

- Bil sam ja i prije toga stalno gore. Direktor me svaku radnu subotu pustil jer je i on volel planine. A danas je dom još ugodniji nego prije, prava kućica u cvijeću. Puno je ljepši nego što je bio u mojoj mladosti - tvrdi

Davorić koji svakog petka na sebe naprti ruksak od petnaest do dvadeset kila sa svim namirnicama potrebnim da se nahrane gladni planinari.

- Ne bojim se hodit. Da ne hodim, tek onda ne bi bilo dobro. Krenem obično u petak jutro oko šest i gore sam do deset. Malo počistim i počnem spremat za jist. Najgore mi je kad se ljudi ne naruče, nego pridu nenajavljeni, a onda im nimam ča za dat. A inače spravljam razne stvari - njoki i paštašutu, maneštru, gljive, palačinke, fritule, pogače. Specijalitet kuće su puži. Moreš ih svakako spravljat - pohat, na salatu, punit kućice. Ja sam se polako svih ovih leta navadil kuhat. Ljudima se obično pijaža, ma ima i onih koji izvoljevaju kao da su u restoranu. Najgori su Zagrepčani. Oteli bi kavu sa šlagom,

radensku... sve ono ča ja ne morem nest gore. Ja im za prilog storim palentu kompiricu, a oni reču da je to hrana za prasca. Sada već imaju sakakove prohtjeve. Pridu gore bez ičega i oteli bi kušinelnice - tuži se domar na razmažene planinare.

Za takve pritužbe Davorić, međutim,

Davorić svakog petka na sebe naprti ruksak od petnaest do dvadeset kila sa svim namirnicama potrebnim da se nahrane gladni planinari

Legendarni domar

Dom na Hahliču je vikendima kratk kao košnica

U planinarskom domu na Hahličima Davorić »stoluje« već punih 26 godina, a u toj je svojoj podugačkoj respektabilnoj domarskoj karijeri samo tri puta zaključao vrata doma

baš i nema vremena jer je dom vikendima kratk kao košnica. U njega rado navraćaju planinarske grupe iz cijele Hrvatske, no česti su gosti i Talijani, Nijemci, Austrijci, Česi i mnogi drugi. Pomalo neočekivano, puno je i Slovenaca.

- Oni imaju Alpe, ali su oduševljeni našim planinama. A kako i ne bi. Ovde oko je osamnaest vrhova. Pravi labirint. Naročito im se pijaža Mudna dol. Znajui mi reć da mi ne znamo ća je lipo.

Ćini se, međutim, da to i nije baš tako. Dom na Hahličima, naime, oduvijek je bio omiljen, pa je i sada često u njemu velika gužva.

- Zna se dogoditi da nema mjesta za sve. Najviše ih je jedanput spavalo njih 64. A ima mjesta za dvadesetak ljudi. Spali su jedan na drugom. I po skalah i pod stolom i na stolu. Zato se sad nadograđuje kat, za još dvadesetak ljudi i to zahvaljujući dobroj volji Općine Jelenje, a pomogla je i Primorsko-goranska županija. Bit će mjesta za cijeli autobus

- kaže

Davorić.

Na Hahliče nisu imuni i neki viđeniji gosti, poznati riječki liječnici i političari. Svi su oni, baš kao i većina planinara koji više od jednom navrate u dom, Davorićevi dragi prijatelji ili poznanici, jedan od razloga zbog kojih domar iz Lukeža toliko voli svoj posao. Jedini s kojima ima problema, kaže Davor, dolaze iz redova mlađe generacije.

- Neki mladi ljudi kad se napiju jednostavno ne daju mira, pa vrijeđaju, čak bi i udrili. S njimi moraš bit miran, moraš im udovoljavati. Namesto oni tebe, ti moraš njih poslušat...

Još nemam nasljednika

Suprotno očekivanjima, proljetni i ljetni mjeseci nisu vrhunac sezone na Hahliču. To je - zima.

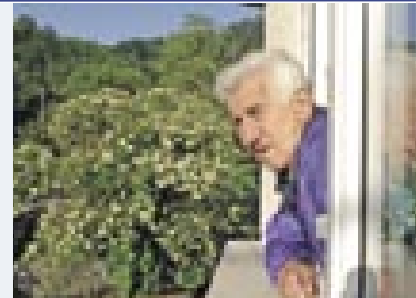
- Zimi je lipše nego po leti. Snig je, ako padneš, nećeš se udrīt. Samo se moraš dobro obuć. Problem je jedino kad puše. Onda zna bit jako hladno. A sniga zna past do metar i pol. Neki me

put i zamete. Onda moram zvāt Gorsku službu da pridu po me jer sam ne morem dole. Ali sad po leti je vavik manje planinara, judi se boje kaćki.

No Davorić, naravno, baš i nema problema sa svakolikim životinjskim carstvom koje svakodneвно obilazi planinarski dom.

- Ha, jedanput sam imel susret s medvidom i to pred vrati od doma. Hitam hranu ća ostane pa rado pridu i medvid i lisica i kakvo drugo blago. Ma to ni neki problem. Ako medvid ni na dve nogi, moreš ga poć i pogladit, e a ako je na dvi noge, onda je opasan. Bil je jedan slućaj kad su maline bile zrele, a jedan ih je ćovik šal pobirat. Došal je nazada u dom sav mokar po licu - u malinama je ležal medvid i kad se ovaj sagnul, sav ga je zapljuval. Ima tu okolo i risa, a i tetrijeba. Ali njihov je teško videt jer se dobro skrivaju. Moreš ga videt jedino kad se pari pa je bedast. I vukova ima nešto, ali baš i ne dolaze blizu doma - nabraja nam Davorić.

A kad nema svih tih silnih ljudskih i životinjskih posjetitelja, naš sugovornik vrijeme ubija ćitajući. Nekad i do kasno u noć.

Nije ga, kaže, strah, a društvo mu radi i radiostanica na kojoj ponekad sluša silne prepirke i šale ribara. Iako u Lukežima živi sam, ni tamo mu, preko tjeđna, život nije dosadan. Davorić je, naime, suradnik Turistićke zajednice, ćlan SDP-a i SAB-a. Svakodnevnica podno Hahliča prolazi mu stoga u raznoraznim sastancima i uređivanju kuće. No dio tjeđna koji najviše voli ipak je vikend.

- Žao mi je jedino što nemam nasljednika. Nitko baš nije zainteresiran da bude domar. Svi danas u tome gledaju najprije na zaradu, a zarade nema. To jednostavno treba voljeti - mudruje Davor. No imao nasljednika ili ne, on će i tako, sve dok ga noge budu služile, svakog petka ponovo ruksak na rame i put svog drugog doma - na Hahliče.

Vedrana Simićević

Bezbrojne dogodovštine

Davorić se na Hahličima tijekom godina nagledao svega i svaćega. Među najdraže trenutke ubraja svojedobno vjenćanje koje se održalo u domu.

- Mlada je gore došla obućena kao planinarica, a onda se presvukla u vjenćanicu. Bil je gore i pop, a ćak je i frizerka prišla gore s njom. Lipo je to. Bilo je više slućajeva da su se ljudi gore upoznali i zavoljeli - prisjeća se Davor. U onaj lošiji dio dogodovština spadaju pak nerijetke nezgode - gubljenja, smrztotine, padovi i slične ozljede zbog kojih je GSS često prisiljen djelovati na području Hahliča.

- Ljudi se napiju pa se tako pijani nizbrdo razbiju - objašnjava Davorić kako on vidi najćešći razlog nesreća. Drugi je to što ljudi često precijene naizgled pitome Hahliče, dolazeći gore posve nesprenni. - Ne zašćite se. Misle to je blizu pa će lako pobić ako se vrime pokvari. A onda ih ćapa. Evo, ovo leto dve ženske, iskusne planinarke, neću reć ke da se ne bi uvredile, šle su zdolum. I za pol uri me zovu da je magla, da ne mogu ni dole ni gore, da ne znaju kade su. Ja sam šal van i zazival ih i ispalo je da su bile malo dole pod domom. Onda su šla dva muška da ih dovedu gore, pa su se i oni zgubili. Pogle ih je Gorska iskala još tri ure - isprićao nam je Davor samo jedan od primjera brojnih hahličkih nezgoda.

s Hahliča

mediteran Šetnice Cresa i Lošinja

Bio je to kasnotravanjski dan koji je, kao što se često ove godine dogodilo i događa, osvanuo oblačan, kišovit i neugodno prohladan, ali povelika skupina planinara raznih generacija, koja je autobusom stigla do Osora, nije željela odustati od svojega nauma: biti oni koji će "uzeti nevinost" novim šetnicama što su ih vrijedni poslenici lošinjskog turizma ucrtali na predjelu Punta Križa. Tih 12 kilometara ove godine uređenih šetnica koje slijede stope nekadašnjih stanovnika najjužnije punte Cresa, toga je dana usitinu bio golem izazov, jer kada su se svi poveselili da će prvi udar bure razbiti oblake, on im je donio još veće nedaće: pljusak tuče koja je po šetačima tukla dobar sat.

To nije omelo šetače da obidu i špilje, među kojima je najpoznatija Jama na sredi, u kojoj su bili prvi pastirski stanovi, kao i ostatke kasnije sagrađenih stanova, te lokalitete kulturno-povijesne baštine. Odustalo se jedino od ručka na otvorenom, ali nikako od budućih šetnji i pješčenja na ukupno 180 kilometara, koliko je u zadnjih nekoliko godina na području Lošinja te na najjužnijem dijelu Cresa ucrtano i izvanredno obilježeno.

Oznake i o težini puta

Dobre oznake na terenu, na kojima je točna kilometraža staze, ali i oznake o težini puta - od najtežih i najzahtjevnijih na koje bi trebale ići samo dobro fizički pripremljene osobe, preko srednje teških, do laganih koje će bez problema savladati mala djeca i osobe poznije dobi, te sve to ucrtano u pisane programe, mamac su ponajprije za predsezonske i posezonske goste, koji na Lošinju ne dolaze isključivo radi kupanja, već radi šetnji na svježem zraku ispunjenom mionirksom samoniklog bilja. Među tim biljem je mnogo vrsta ljekovitog, što uz posolicu s mora čini pravu

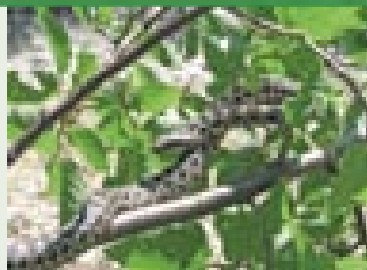

Dugim šetnicama do o

Turisti danas traže nešto više od kupanja i sunčanja...

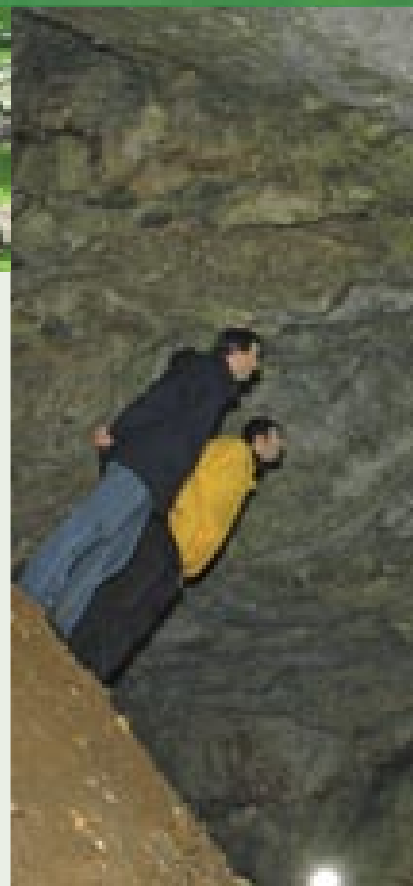
prirodnu aromaterapiju, kojoj nije ravno ni jedno lječilište.

- Šetnice su najprometnije u proljeće i ujesen, kada grupe odlaze u prirodu u pratnji vodiča, različitih struka. Ako grupa želi obići arheološke i druge kulturno-povijesne lokalitete, s njima ide kustos muzeja, ako žele upoznati prirodno bogatstvo otoka, pratit će ih botaničar, a svi naši vodiči obučeni su za pružanje prve pomoći, jer se često ide na dosta opasne staze, pa moraju znati pomoći eventualno nesrećenoj osobi dok ne dođe zdravstvena ekipa. Gosti često idu u sami, osobito ljeti, jer šetnice vode do mnogih uvala s prekrasnim plažama do kojih se može doći samo barkom ili pješice. Na takav put se obično odluču Talijani, pa se cijeloga ljeta na šetnicama mogu susresti grupice turista koji s ruksacima na leđima kilometrima

Svetom Gaudenciju valja zahvaliti što na Cresu i Lošinju nema zmija otrovnica, pa ni straha od šetnica

pješake do takvih plažica - kazala nam je Đurđica Šimičić, direktorica Turističke zajednice Grada Maloga Lošinja. Tijekom ljetnih mjeseci na šetnicama je ipak znatno slabiji promet nego u proljeće i jesen kada predsezonski žele uživati u mirisima tek probuđenog raslinja, te nakon ljeta u raskošnim bojama u koje se priroda oblači prije zimskog sna. Uistinu mogu uživati jer Lošinju s oko tisuću vrsta samoniklog bilja od

Šetnice su dobro utabane, a nagodinu slijede ciljane šetnje stazama ružmarina, lovora, lavande, kadulje... te uređenje biciklističkih staza na Lošinju i šetnica na Susku i Iloviku

kojega je 230 vrsta ljekovito, drži prvenstvo ne samo u Hrvatskoj, već u odnosu na veličinu, i u Europi. Ako im fizička kondicija

Istodobno ćemo u Malom Lošinju organizirati tjedne posvećene tom bilju pa će cijeli grad biti ukrašen cvijećem i zamirisati mirisom biljke kojoj je tjeđan posvećen, a u restoranima će biti ponuđeni specijaliteti pripremljeni uz njezino korištenje u receptima. Međutim, neće se stati s uređenjem šetnica, već krećemo prema malim otocima, Susku i Iloviku. I tu postoje plaže prema kojima put zna samo domaće stanovništvo jer često vode i prema njihovim poljima, pa ćemo uređenjem šetnice domaćim ljudima olakšati put, a turiste s već pomalo preopterećenih plaža, usmjeriti prema sada skrovitima na drugom kraju otoka. Za sljedeću godinu planiramo još jedan projekt. Riječ je o uređenju biciklističkih staza, jer velik broj turista dovozi bicikle i već sada ih se susreće na otoku. Često su opasnost na glavnoj otopnoj cesti pa planiramo tamo gdje je to moguće urediti uz nju i biciklističku stazu, a drugi dio ići će kroz prirodu slično kao šetnice - kaže Đurđica Šimičić. Tako otok Lošinj šetnjom po 180 kilometara šetnica ušetava u cjelogodišnji turizam. I sve ono što će se tek dogoditi ide u tom smjeru, jer je i gradskoj upravi i turističkim djelatnicima jasno da se od dva ljetna mjeseca ne živi, a isto tako im je bistro da turisti danas traže nešto više od kupanja i sunčanja, a uvijek da to bude nešto autohtono što drugdje ne mogu doživjeti. Uz raznoliko bilje na svojim će lutanjima Lošinjem sresti ovce i koze koje po otočnim običajima žive cijelu godinu na pašnjacima, čut će pjev ptica i zrikanje zrikavaca, odmorit će dušu i obnoviti tijelo prirodnom aromaterapijom. Uostalom, nije li Lošinj putevima turizma krenuo baš jedne davne zime kada su austrougarski liječnici shvatili da je taj otok idealno klimatsko lječilište.

Nevenka Koščić

Lošinjske šetnice uz more pravi su doživljaj

cjelogodišnjeg turizma

dopušta, mogu šetnicama doći do vrha Osorčice, lakšim ili težim putem od Nerezina i Osora sve do špilje sv. Gaudencija. Tome svecu valja zahvaliti što na Cresu i Lošinju nema zmija otrovnica, pa se svatko može uputiti u najdivljiji i najskrovitiji dio otoka bez straha da će negdje ispod kamena iznenada izgmizati kakav otrovni gmizavac i uništiti im užitek u izletu.

Nagodinu šetnice na Susku i Iloviku

- Neke staze uredili smo na inicijativu naših gostiju među kojima je dosta planinara, a oni često odlaze u prirodu i bez pratnje. Ovih 180 kilometara šetnica kojima smo premrežili Lošinj i Punta Križu sada je sasvim dovoljno, pa sljedeće godine krećemo u nove projekte. Na uređenim šetnicama organizirat ćemo ciljane izlete - putovima lavande, ružmarina, lovora, kadulje, mirte i drugog raslinja, o kojemu će ovisiti ruta.

Uz onu sv. Gaudencija, najpoznatija creska špilja je Jama na sredi, u kojoj su bili prvi pastirski stanovi

obljetnice

Osnovna škola Ravna Gora

Škola koja nosi cijeli

Uspješni nastavnici

Naravno, kvalitetan rad ne može proći nezapaženo pa je škola, kao i neki njeni nastavnici, tijekom svoje povijesti dobila brojna priznanja i nagrade među kojima su i ona najviša državna na području prosvjete. Među najvrjednijima su svakako povelja predsjednika države, ministrovu priznanje te nagrada "Ivan Filipović". Uz to o kvaliteti rada nedvojbeno svjedoči i činjenica da danas u školi djeluje 5 voditelja županijskih aktiva, četiri mentora i dva savjetnika!

Odnos pun poštovanja i želje za pomaganjem svojoj školi iskazuje i čelništvo Općine Ravna Gora pa se tako već desetak godina iz općinskog proračuna osiguravaju sredstva za informatiku, engleski i glazbeni od vrčičke dobi, financijski se pomaže i rad slobodnih aktivnosti s naglaskom na razvoj skijaškog trčanja, a od ove godine svakom se učeniku s 300 kuna pomaže pri kupnji udžbenika.

Da se vrijednost jednog kraja mjeri dugotrajnošću postojanja školstva, Gorski kotar bio bi među najrazvijenijim hrvatskim područjima. Naime, iskra prosvjete u ovom najšumovitijem dijelu Lijepje naše upaljena je još u drugoj polovini 18. stoljeća kada je tadašnja austrijska vlast potaknula osnivanje pučkih škola u nekoliko goranskih naselja. Jedno od njih bila je i Ravna Gora, gdje su davne 1786. godine mali Ravnogorci prvi put sjeli u školske klupe. Sve od tog trenutka pa do danas, velikih i lijepih 220 godina, ravnogorska je osnovna škola temelj intelektualnog razvoja cjelokupnog kraja i upravo zahvaljujući njoj Ravna Gora je, i to ne samo u goranskim okvirima, stekla ugled mjesta koje uvijek daje školovane i sposobne ljude.

Naravno, do takvog statusa nije se došlo samo zbog znanja koje ova škola stoljećima pruža, već ponajprije zbog umijeća brojnih generacija ravnogorskih učitelja koji su na najbolji mogući način kod svojih učenika stvarali

osjećaj odgovornosti i ozbiljnosti prema školskim obvezama te budili, stalno dokazivali i raspirivali spoznaju o važnosti školovanja i učenja.

Uporni i sistematični

Ravnogorci su s razlogom ponosni na svoju školu koja od 1976. godine nosi ime dr. Branimira Markovića, poznatog fizičara i pedagoga. Danas školu pohađa 138 učenika, u nastavnom procesu sudjeluje dvadeset jedan profesor i nastavnik te petnaestero djelatnika izvannastavnog osoblja. Aktivnosti po kojima su današnji ravnogorski osnovci i njihovi nastavnici znani daleko izvan okvira svoje rodne grude brojne su: troglasni pjevački zbor "Brezice" spada u red ponajboljih u Primorsko-goranskoj županiji i Hrvatskoj o čemu svjedoči ne samo odličan CD, već i brojna priznanja i nagrade, učenici škole gotovo svake godine sudionici su same završnice LIDRANO susreta koji okuplja ponajbolje literate, scenske družine i novinare, na natječaju "Europa u školi" osvojene su

Ravnateljica prof. Nada Ivančić

brojne nagrade u literarnom, likovnom i glazbenom izričaju, sjajni rezultati ostvaruju se i u skijaškom trčanju i šahu pri čemu treba istaći da su iz ravnogorskih klupa ponikli skijaši olimpijci i jedan šahovski međunarodni velemaistor...

Nizati bi se moglo još dugo, a pojašnjavajući ove uspjehe ravnateljica ravnogorske osnovne škole, prof. Nada Ivančić kaže: "Naši uspjesi ne znače da drugi ne rade. Naprotiv, poznavajući stanje u goranskim školama dobro

Ravna Gora je zahvaljujući svojoj školi odavno stekla ugled mjesta koje uvijek daje školovane i sposobne ljude

Sve od 1786. godine pa do danas, u velikih i lijepih 220 godina, ravnogorska je osnovna škola temelj intelektualnog razvoja ravnogorskog područja

kraj

Zajednička fotografija svih učenika 220. generacije ravnogorskih osnovaca

znam da svi rade, ali mi smo u tom radu uporni, sistematični i idemo do kraja trudeći se da sve što napravimo konkretiziramo i prezentiramo. Jedan od takvih projekata koje realiziramo ove godine je i edukacijski program "Učimo o Prirodi kroz prirodu" koji provodimo u suradnji s Eko-centrom Caput Insulae iz Belog na Cresu."

Središnja svečanost 15. listopada

Potpuno u skladu s temeljnom idejom stalnog

učenja i razvoja zamišljene su i brojne aktivnosti vezane uz ovogodišnje obilježavanje jubileja 220. godišnjice školstva u Ravnoj Gori. Tako je uz Dan škole održan tradicionalni projektni nastavni dan nazvan "Kej nam je robu" ("Što nam je trebalo") kojim se učenici prisjećaju tradicionalnih alata, na drugom katu školske zgrade uređen je etno prostor, održana su natjecanja u nordijskim disciplinama, organiziran ispraćaj i doček ravnogorskih olimpijaca, sudionika ZOI-ja u

Dragulj školskog rada

Poseban dragulj školskog rada, kako učeničkog, tako i nastavničkog, prekrasna je knjiga "Zavičaju" koju je uz svoje brojne suradnike nakon višegodišnjeg rada vezanog uz desetogodišnju priredbu "Tragom starih običaja, priča i pjesama" održavanu u povodu Dana škole, napisala učiteljica Gordana Podobnik. U ovoj opsežnoj i dizajnerski sjajno uređenoj knjizi ispričana je originalna priča o ravnogorskom kraju, njegovoj prošlosti i sadašnjosti. Vrlo značajan, gotovo najveći dio knjige, vezan je uz brojne učeničke radove niza generacija malih ravnogorskih školaraca koji su uz svoje nastavnike marljivo bilježili priče i podatke o prošlosti. Pojava ove knjige u jubilarnoj godini najljepša je, najnježnija i najiskrenija rođendanska čestitka školi jer se upravo kroz knjigu "Zavičaju" vidi sva zaljubljenost škole u svoju Ravnu Goru i Ravne Gore u svoju školu.

obljetnice *Osnovna škola Ravna Gora*

Torinu, radi se na instaliranju Foucaultovog njihala, raspisan je svegoranski natječaj za likovne, literarne i glazbene radove, u Guvernerovoj palači u Rijeci ravnogorska je škola bila domaćin glazbenih svečanosti PGŽ-a, u samoj školi u svibnju

je održana smotra učeničkih zadruga PGŽ-a, a u delničkom bazenu organizirano je 1. prvenstvo u plivanju učenika osnovnih škola Gorskog kotara.

No, to nije sve jer će u rujnu škola biti domaćin poznatog dječjeg festivala "Kvarnerić", u

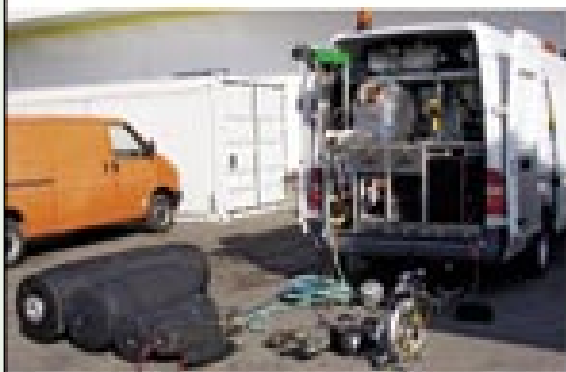
Iz foto-bilježnice školskih aktivnosti

prosincu je u planu održavanje okruglog stola o dr. Branimiru Markoviću, a središnja svečanost bit će održana 15. listopada i tom će prigodom

biti promoviran CD glazbene radionice i pjevačkog zbora "Brezice", Mala monografija škole te školski list "Kej".

Marinko Krmpotić

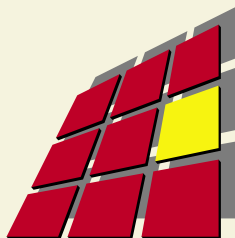
Jamac održivog razvoja

- čišćenje i degazacija brodskih i industrijskih spremnika
- čišćenje spremnika sirove nafte i naftnih derivata
- sakupljanje i zbrinjavanje otpadnih ulja, otpadnih emulzija te zautijenih otpadnih voda
- sakupljanje i zbrinjavanje opasnog otpada
- čišćenje, TV inspekcija, in-situ sanacija kanalizacijskih sustava
- termička desorpcija ugljikovodika iz zagađenog tla
- intervencije kod eko akidenata od 0-24 h

IND-EKO®
d.o.o. RIJEKA

Industrijska ekologija i zaštita okoliša
Korzo 42, 51000 Rijeka, tel 051 336-093, fax 051 336-022
ind-eko@rii.t-com.hr www.ind-eko.hr

INDUSTRIJSKA ZONA
SLOBODNA ZONA KUKULJANOVO

... VAŠ **POUZDAN** PARTNER!

Industrijska zona d.o.o. · Primorje 39/II · 51222 Bakar
tel +385 (0)51 253060 · fax +385 (0)51 253061
e-mail: marketing@ind-zone.hr
www.ind-zone.hr

petpitanja *Edita Karadžole, glumica HNK*

Riječka glumica Edita Karadžole, prvakinja drame HNK Ivana pl. Zajca, ovogodišnja je dobitnica "Marula" za glumačku izvedbu u nagrađivanoj predstavi HKD teatra "Predstava Hamleta u selu Mrđuša Donja". Posebnost njene nagrađene uloge je u tome što u predstavi redatelja i dramaturga Larya Zappije, Karadžole igra muškarca, Učitelja Škuncu. I to po ocjenama publike i kritike - sjajno. Edita Karadžole posljednjih godina zaredala je s najznačajnijim nagradama za svoj rad među kojima su Nagrada hrvatskoga glumišta, Nagrada "Zlata Nikolić", Nagrada Grada Rijeke, novčana Nagrada Primorsko-goranske županije za unapređivanje kvalitete kulturnog stvaralaštva... Zajedno sa svojim životnim partnerom i suprugom Nenadom Šegvićem, angažirana je u oba riječka kazališta. Uloge nastaju i smjenjuju se, pa je naše prvo pitanje sasvim logično...

1 / ULOGE I NEISPUNJENE DRAMSKE ŽELJE

Puno toga nisam igrala, ali nemam baš želja! Moje se želje kreću u smjeru neke unutarnje muzike, ali to je za sada nestvarno i neuobičajeno. Tu je vjerojatno i razlog mom interesu za poeziju i filozofiju. U principu ja se brzo oslobađam uloga, jer svakog dana život je drugačiji i ne volim okamine. U nekim ulogama postoje od autora napisani trenuci koji su zaista vrijedni i općeljudski i to je ono što me veže.

2 / NAGRADE I NJIHOVO ZNAČENJE

Nagrade su blagdan i ja im se silno veselim! Teško je rangirati boje i oblike, pa mi je nemoguće reći koje su mi najvažnije. Društvo rangira, a pojedinac osjeća. Svakako su dokaz nečije pažnje, razumijevanja i prihvaćanja; imate osjećaj da ste ispunili svoj zadatak - da ste taknuli neku žicu u čovjeku bilo kojom svojom glumačkom pojavom. Radujem se kad su zapaženi i tuđi napori i uspjesi! To je potvrda da se može i drukčije! I da je čovjek vječna zagonetka! Postoji zatim i praktična korist od novčanih nagrada, čime se mogu financirati razne avanture!

3 / "VELIKO" KAZALIŠTE I HKD TEATAR

To su zapravo dva različita života. Uloge u HKD teatru sigurno su rezultat svih pokušaja i naukovanja kroz godine provedene na velikoj i maloj sceni HNK Ivana pl. Zajca. Svakako je bila odlučujuća briga koju su u tom malom teatru pokazali prema meni njegovi osnivači: Nenad Šegvić i Lary Zappia. Budućnost HKD teatra ovisit će o teško dokučivoj količini znanja, ukusa, talenta, senzibiliteta i zalaganja kojom sada njih dvojica djeluju.

Nagrade su do

U principu se brzo oslobađam uloga, jer svakog dana život je drugačiji i ne volim okamine. U nekim ulogama postoje od autora napisani trenuci koji su zaista vrijedni i to je ono što me za uloge veže

Ivana pl. Zajca

4 / PUTOVANJA

Puno smo moj suprug Nenad Šegvić i ja putovali, i ostaju u sjećanju londonski glumci, sivo Baltičko more, Ermitaž i petrogradske bijele noći, mostići i prospekti, bijeli kamen grčkih otoka, akustika Epidaurusa, Venezuela i njeni ljudi, Portugalci svijetle puti, pariške pekarnice i čarobni francuski jezik, bujna majska vegetacija na Elbi.

5 / MANI GOTOVAC I RIJEČKA KULTURNA KLIMA

Mislim da je Mani Gotovac dobro uzburkala duhove, na najtežem kazališnom poslu u sadašnjem teatarskom ustroju. Jer, nije lako svojom vizijom obuhvatiti kazališne ljude pune svraba ličnosti, izbirljivu publiku i svakodnevno mijenjanje životnih silnica - te pritom voditi računa o svakoj kuni! U kritici smo nenadmašni, no nada su kulturni i moralni ljudi koji se trude i koje, čini mi se, ovaj grad prepoznaje te u okviru mogućnosti i podržava. Ja osobno slavila sam i u HNK Ivana pl Zajca: plasirala sam Marulićevu Juditu u Karolini riječkoj, ovjenčala se nagradama za Rosaliju Solimene u Filumeni Marturano i ovoga ljeta, ako bude zdravlja, opet ću biti Novakova Madona Riječkih ljetnih noći!

kaz prihvaćanja

Edita Karađole: Kad u glumačkom poslu dobijete nagradu, imate osjećaj da ste ispunili svoj zadatak

art

Mate Solis, likovni umjetnik, Cres

Jaka volja za djelovanjem, preklapanje života i umjetnosti, pomirba dionizijskog i apolonskog principa, kao i jedinstvena volja za kreacijom života, predstavljaju sažetak Solisova traženja. To traženje nije bilo teorijsko, mentalno, deskriptivno, žrtveno ili racionalno... Bilo je taktilno i čulno, a ipak, bilo je to traženje neke poetske istine. Očima dakle, smijehom i tijelom, po samom izboru umjetnik je uvijek djelovao kao otok sa svih strana okružen morem. U arhivi njegovih sjećanja i skica, prve su bilješke seoske crkve u izvrsnim omjerima. Tamo su i prvi portreti najbližih ukućana i rođaka, psihološki intonirane realistične studije lica, vedute, krajolici, interijeri... Predigra je to odluci da čitav svoj daljnji život posveti umjetnosti, na neki svoj, sasvim osoban način.

Solisov slikarski, a nadasve crtački talent, bio je neprijeporna činjenica sadržana još u najranijim, dječjim radovima. Umjetnik je snažno otjelovio svoju maštu prisposobivši impulse homo ludensa. Djelo su mu obilježila svojstva svodiva na pojmove tenzije, obline, turbulencije, multimedije i kolorističkih ekscesa. Njegovi su crteži uvijek bili čvrste, stabilne arhitektonike. Crtež je bio i ostao Solisov adut. Slikovni ispisi prizori su vrtnje i furioznih kretnji. Metrički moment ravnoteže i kretanjem izazvana apstrahiranja tijela, dogodili su se kasnije, u narančasto-crnim motorima, propelerima i brodskim elisama. Čak su i one neprebrojive replike za "kruh svagdašnji" sačuvali "potpis" genijalnog crtača posthipijevske nove ekspresivnosti. No u svakom razgovoru s njim, nanovo tražimo koji je rez vesla na mirnoj vodi, koji je obris crkvenog portala, i koji je uopće pramen djevojačke kose bio putokaz na cesti što odvodi na mjesto stalnog povratka? Koja je to stvar

naposljetku odredila put onom crtačkom nervu talentiranog mladića što će kao srednjoškolac napustiti svoj otok, da bi mu se nedugo po završetku Akademije zauvijek vratilo...

* Rođeni ste u Zadru?

- Nisam zadarskog porijekla. Ni slučajno. Moja je geneza otok Cres. Slučaj je htio da moj otac radi kao vrtlar u biskupovom vrtu, a moj stric je u to vrijeme bio sjemeništarač po čijem nagovoru se dogodila i ta kratka selidba s otoka. U osorskim analizama stoji da su tisuću četiristo i neke godine SOLIS DE PAPIA SI INNAMORA DI UNA MISERA CATARINA DI CHERSO... i otuda moje porijeklo. U Osoru je taj Solis spomenut kao graditelj mosta na karaveli. Solis iz Pavije, inače Burbonac iz Napulja, istaknuo se u obrani Milana kada je francuski kralj prelazio Alpe. Počasti je dobio kao konjanik jednog centuriona. Solis de Papia izgubio je ono "de" radi ljubavi s mizernom Katom s Cresa. Ova priča iziskuje pomniju analizu u nastavcima, sve do mene, kako bi imala i svoj kraj.

Posveta Cresu

* Život ste proveli na Cresu, i posvetili mu ga. Kakvi su bili dodiri s ostatkom svijeta, odlasci s Cresa, putovanja... Što su donijeli u vaš život i slikarstvo?

- Putovanja su za mene bila još veći dokaz vezanosti za otok. Čežnja i nostalgija za povratkom povećavala bi se u takvom razdoblju. Moj najduži odlazak s otoka bio je pedeset dana. To je postalo mjerilo moje izdržljivosti. Pariz, Rim, Budimpešta, Hamburg... sve po pedeset dana. Da atavizam nije tako jak, vjerujem da bih negdje ostavio svoje korijene. Taj lokalpatriotski osjećaj, geneza tla, čini mi se da je bogatstvo koje ljudska jedinka može imati. Sve drugo je ljuljanje na vjetru ili bizi-rizi. Ja sam ponekad svjesno tako postupao, znajući da u tome ima i nekih

Odbija me svaki oblik institucije i reda

Od života sam uvijek radio predstavu. Bio sam pomalo i ekstravagantan, ali u tom pojmu ekstravagancije danas nema više čuđenja. Radi se o sasvim drugom vremenu, u kojem je svaki pomak od uobičajene prakse imao veću težinu

Mate Solis: Moj najduži odlazak s Cresa bio je pedeset dana. To je postalo mjerilo moje izdržljivosti

retrogradnih pomaka, naročito u slikarstvu - kada funkcionalni sadržaj i rukopis poniču iz malog kozmosa. Ali, to je cijena koju plaćamo kako ne bismo odlutali u nepoznato, što je u duševnom pogledu i krivo i prazno.

* Što predstavlja vaša kuća - skulpturu, ujedno mali zoološki i botanički vrt? Jesu li ovdje umjetnost i priroda zatvoreni u jednoj nestvarnoj oazi?

- Bio sam sam, i sve što sam napravio bilo je moje snoviđenje. Sve izvan toga bilo je jako nemoćno, okamenjeno u siromaštvu vremena iz kojega sam ponikao. Neimaština i miris tamjana, obredi u kojima nisam vidio ništa, ni dobro ni lijepo; tupest prolaznosti, govor retorike, prisila i nemoćni odgoj kuće, škole i crkve; društvo u metežu laži i nemoći. Već u najranijem djetinjstvu sam imao silnu potrebu stvoriti jedan svoj mali svijet u kojem će biti sve moje čudesne želje nastale u snovima nepatvorene i čiste, dječjačke duše. Tako je nastao projekt kojeg je trebalo realizirati, podložan stotinama promjena i nikada dorečen i dovršen. Između ideje i realizacije postoji jedno veliko i beskonačno ništavilo koje uvijek iznova unosi nemir i neke nove želje, ali opet - na istim obalama djetinjstva. I, eto kuće koja to nije.

Otok je vizualni oblik beskonačnosti

* Mislite li da su vaša kuća, kao i uopće vaš život, na neki način ekstravagantni?

- U tom pojmu ekstravagancije danas nema više čuđenja. Kod mene se radi o sasvim drugom vremenu koje je potpuno nestalo, o vremenu u kojem je svaki pomak od uobičajene prakse imao veću težinu. Maslina je bila mjerilo oblika ove kuće, što mi je omogućilo da razvedem oblik u čudesne forme, i što mi je omogućilo bolju namjenu radnog prostora, galerije i stanovanja.

Na taj je način iz projekta nestao onaj poznati - malograđanski oblik kuće, kojeg ima u obilju na sve strane.

* Koliko ste i sami bili otok, živeći na Cresu gotovo čitav svoj život?

- Otok je progonstvo i sudbina, neminovnost i ishodište, odredište svih oblika postojanja. Otok je za mene vizualni oblik beskonačnosti. Možda i zbog toga najviše me u životu zanimalo sve što me moglo iznenaditi u čudesnom ili estetskom obliku svoje pojavnosti, u svojoj teškoći ili ugodi. Odbijao me svaki oblik institucija i reda.

* U vašem ateljeu nalaze se slike velikog broja značajnih hrvatskih slikara. Otkuda one tu, u vašem zatvorenom svijetu?

- Rođen sam u znaku Raka, pa mi je pabirčenje osnovna karakteristika. U tom sakupljanju nema nikakvoga reda, ni po kvaliteti ni prema vrijednosti. Ni stvaralaštvo nema poretka. Čovjek tijekom svoje povijesti napravi sve što je bio u stanju činiti, pa i gluposti. Stvara korisne i nekorisne stvari. Nekorisne stvari je nemoguće koristiti, ali se je moguće s njima igrati. To je za mene igra - pabirčenje u jednom malom, davno i zauvijek izgubljenom svijetu, kojem sam se divio.

* Dakle, razlika između vašeg jučer i vašeg danas je velika?

- U djetinjstvu sam bio uvjeren kako će se svijet oblikovati prema mojim pravilima vrijednosti, a danas vidim kako je svijet oblikovao mene prema nekim sasvim drugim mjerilima.

* Ima li išta što je ostalo isto?

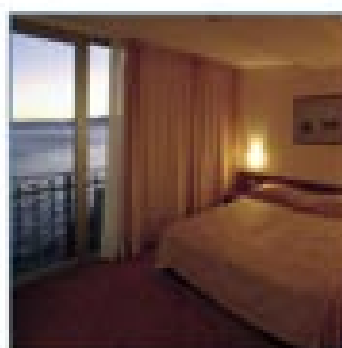
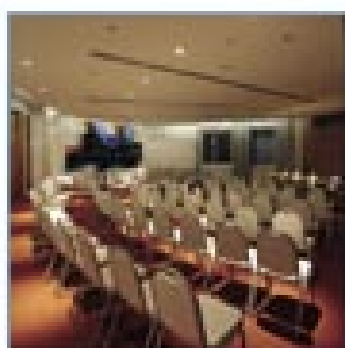
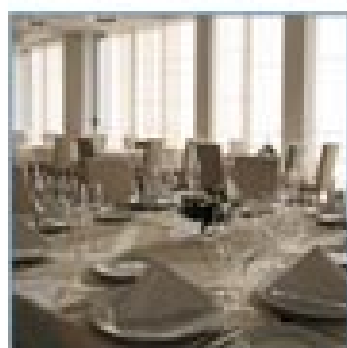
- Od života sam uvijek radio predstavu. Ali, bez emocija se nikada nisam mogao niti pomaknuti.

Nataša Šegota Lah

HOTEL JADRAN

RIJKA

HOTEL JADRAN****

Šetalište III. divizije 46 - 51000 Rijeka
tel. +385 51 214 600 - fax +385 51 436 203
e-mail: jadran@jadran-hoteli.hr

HOTEL CONTINENTAL**

Šetalište Andrije Križića - Muzička 1 - 51000 Rijeka
tel. +385 51 372 008 - fax +385 51 372 009
e-mail: kontinental@jadran-hoteli.hr

TIN UYVALA SCOTT**

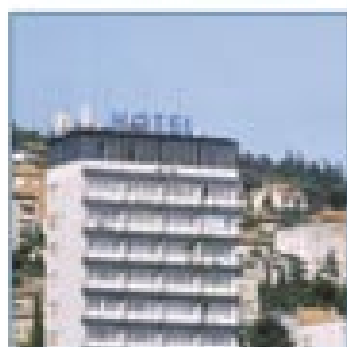
Ulica Galbreva bb - 51262 Kraljevica
tel. +385 51 281 224 - fax +385 51 281 366
e-mail: hotel-uyvala-scott@zi.hinet.hr

NEBODER

Strossmayerova 1 - 51000 Rijeka
tel. +385 51 373 538 - fax +385 51 373 541
e-mail: neboder@jadran-hoteli.hr

LUCIJA

Kostrenskih boraca 2/2 - 51221 Rijeka
tel. +385 51 289 004 - fax +385 51 289 475
e-mail: hotel-lucija@zi.hinet.hr

pijat

“VEPAR”

Lovački dom - Lukovo
Bribir, Sv. Vid 6a
051/248-023
098/817-235
099/3517-455
E-mail:bozidar.zubcic@inet.hr

JELENSKI ODREZAK S GLJIVAMA

SASTOJCI ZA 4 OSOBE

Meso buta 800 gr

Gljive 200 gr

Crno vino 0,15 lit

Vrhnje za kuhanje 0,05 lit

Brašno, crvena paprika, vegeta, papar,
sol, ružmarin, češnjak

PRIPREMA

Meso natuči i pobrašni, staviti na vruće
ulje, okrenuti i dodati gljive i začine,
podliti vinom, vrhnjem i malo vode.

Okretati dok meso ne omekša, i umak
ne zgusne. Poslužiti uz njoke ili palentu.

Na predjelu Lukovo – Ravno malo
povučen od glavne prometnice, u sjeni
stoljetnog brijesta nalazi se Lovački dom
»Vepar«.

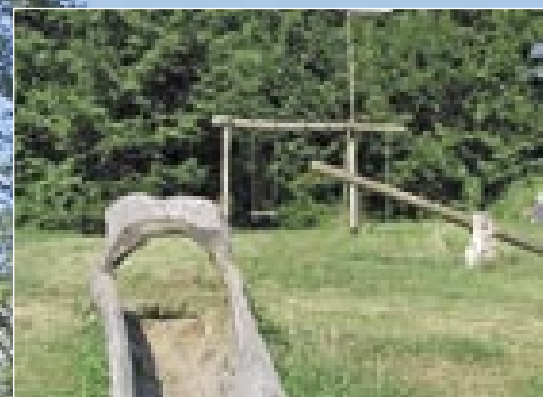
U svojoj ponudi njeguje originalan način
pripreme jela od divljači. Posebno ističemo
gulaš od više vrsta mesa te juhu od gljiva,

pripremljene po vlastitom receptu. U sklopu
objekta nalazi se dječje igralište, bočalište, i
travnati teren za igre s loptom.

Ako ste planinar, poznati Zagradski
vrh i Viševica nalaze se u blizini. Oni koji
vole uzbuđenje mogu odigrati Paintball u
ambijentu prave šume. (potrebna najava)

Bez obzira kako provedete dan, sigurni
smo da ćete u specijalitetima uživati uz
cvrkut ptica na terasi tijekom ljeta, ili uz
pucketanje vatre iz kamina zimi.

»Vepar« je od Fužina udaljen
17 km, a od Crikvenice ili Novog
Vinodolskog 25 km.

infopgž

Primorsko-goranska županija

Župan: Zlatko Komadina

Zamjenici:

Luka Denona, Nada Turina-Đurić

Predsjednik Skupštine:

Marinko Dumanjčić

Adamićeva 10, 51000 Rijeka

T: ++385 51 351-600 F: ++385 51 212-948

info@pgz.hr • www.pgz.hr

Grad Rijeka

Gradonačelnik: mr.sc. Vojko Obersnel

Predsjednica vijeća: Dorotea Pešić-Bukovac

Korzo 16, 51000 Rijeka

T: ++385 51 209-333 F: ++385 51 209-520

protokol@rijeka.hr • www.rijeka.hr

Grad Bakar

Gradonačelnik: Tomislav Klarić

Predsjednik vijeća: Milan Rončević

Primorje 39, 51222 Bakar

T: ++385 51 761-119 F: ++385 51 761-137

grad-bakar@ri.t-com.hr • www.bakar.hr

Grad Cres

Gradonačelnik: Gaetano Negovetić

Predsjednik vijeća: Nivio Toich

Creskog statuta 15, 51557 Cres

T: ++385 51 661-950, 661-954 F: ++385 51 571-331

grad-cres@ri.t-com.hr • www.cres.hr

Grad Crikvenica

Gradonačelnik: Božidar Tomašek

Predsjednik vijeća: Eduard Rippl

Kralja Tomislava 85, 51260 Crikvenica

T: ++385 51 241-445, 242-009 F: ++385 51 241-655, 242-009

ured-gradaca@grad-crikvenica.t-com.hr • www.crikvenica.hr

Grad Čabar

Gradonačelnik: Marijan Filipović

Predsjednik vijeća: Zoranin Kuzele

Narodnog oslobođenja 2, 51306 Čabar

T: ++385 51 821-042, 821-008 F: ++385 51 821-137

odjel.gradske.uprave.cabar@ri.t-com.hr

Grad Delnice

Gradonačelnik: Marijan Pleše

Predsjednik vijeća: Goran Muvrin

Ante Starčevića 4, 51300 Delnice

T: ++385 51 812-055 F: ++385 51 812-037

grad-delnice@ri.t-com.hr • www.delnice.hr

Grad Kastav

Gradonačelnik: Dean Jurčić

Predsjednik vijeća: Dalibor Čiković

Zakona kastatskega 3, 51215 Kastav

T: ++385 51 691-452, 453, 454 F: ++385 51 691-452, 453

grad-kastav@ri.t-com.hr • www.kastav.hr

Grad Kraljevica

Gradonačelnik: Josip Turina

Predsjednik vijeća: Danijel Frka

Frankopanska 1A, 51262 Kraljevica

T: ++385 51 282-450 F: ++385 51 281-419

grad-kraljevica@ri.t-com.hr • www.kraljevica.hr

Grad Krk

Gradonačelnik: Darjjo Vasiljić

Predsjednik vijeća: Ivan Jurešić

Trg Josipa bana Jelačića 2, 51500 Krk

T: ++385 51 221-415, 221-115 F: ++385 51 221-126

grad-krk@ri.t-com.hr • www.grad-krk.hr

Grad Mali Lošinj

Gradonačelnik: Gari Cappelli

Predsjednik vijeća: Milan Mužić

Riva loš. kapetana 7, 51550 Mali Lošinj

T: ++385 51 231-056 F: ++385 51 232-307

gradonaclnik@mali-losinj.hr • www.mali-losinj.hr

Grad Novi Vinodolski

Gradonačelnik: Oleg Butković

Predsjednik vijeća: Milorad Komadina

Trg Vinodolskog zakona 1, 51250 Novi Vinodolski

T: ++385 51 245-045, 244-409 F: ++385 51 245-634

poglavarstvo@novi-vinodolski.hr • www.novi-vinodolski.hr

Grad Opatija

Gradonačelnik: dr.sc. Amir Muzur

Predsjednik vijeća: Adriano Požarić

Maršala Tita 3, 51410 Opatija

T: ++385 51 701-322, 710-333 F: ++385 51 701-316

www.opatija.hr

Grad Rab

Gradonačelnik: Željko Barčić

Predsjednik vijeća: Željko Peran

Trg Municipium Arba 2, 51280 Rab

T: ++385 51 777-460 F: ++385 51 724-777

info@rab.hr • www.rab.hr

Grad Vrbovsko

Gradonačelnik: Anton Mance

Predsjednik vijeća: Slavko Medved

Goranska ulica 1, 51326 Vrbovsko

T: ++385 51 875-115, 875-228 F: ++385 51 875-008

Općina Baška

Načelnik: dr.sc. Milivoj Dujmović

Predsjednik vijeća: Zlatko Dorčić

Palada 88, 51523 Baška

T: ++385 51 856-809, 856-103 F: ++385 51 856-889

opcina-baska@ri.t-com.hr • www.baska.hr

Općina Brod Moravice

Načelnik: Dragutin Crnković

Predsjednik vijeća: Branimir Svetličić

Stjepana Radića 2, 51312 Brod Moravice

T: ++385 51 817-180, 817-355 F: ++385 51 817-180

dragutin.crnkovic1@ri.t-com.hr

Općina Čavle

Načelnik: Željko Lambaša

Predsjednik vijeća: Josip Čargonja

Čavle 104, 51219 Čavle

T: ++385 51 250-282, 259-579 F: ++385 51 250-269

opcinacavle@ri.t-com.hr • www.cavle.hr

Općina Dobrinj

Načelnik: Neven Komadina

Predsjednik vijeća: Zoran Kirinčić

Dobrinj 103, 51514 Dobrinj

T: ++385 51 848-344 F: ++385 51 848-141

opcina-dobrinj@ri.t-com.hr • www.dobrinj.hr

Općina Fužine

Načelnik: Marinko Kaulzarić

Predsjednik vijeća: Miljenko Fak

Dr. Franje Račkog 19, 51322 Fužine

T: ++385 51 835-362, 835-758, 835-759

F: ++385 51 835-768

opcina-fuzine@ri.t-com.hr

Općina Jelenje

Načelnik: Branko Juretić

Predsjednik vijeća: Damir Maršanić

Dražičkih boraca 64, 51218 Dražice

T: ++385 51 296-015, 502-505 F: ++385 51 296-471

opcina-jelenje@ri.t-com.hr • www.jelenje.hr

Općina Klana

Načelnik: Ivan šnajdar

Predsjednik vijeća: Slavko Gauš

Klana 33, 51217 Klana

T: ++385 51 808-205 F: ++385 51 808-708

opcina-klana@globalnet.hr • www.klana.hr

Općina Kostrena

Načelnik: Miroslav Uljan

Predsjednik vijeća: Marijan Blokarić

Sv. Lucija 38, 51221 Kostrena

T: ++385 51 209-000 F: ++385 51 289-400

opcina-kostrena@ri.t-com.hr • www.kostrena.hr

Općina Lokve

Načelnik: Davorin Cenčić

Predsjednik vijeća: Mirko Turukalo

Šet. Golubnjak 6, 51316 Lokve

T: ++385 51 831-336, 831-255 F: ++385 51 508-077

opcina-lokve@ri.t-com.hr

Općina Lovran

Načelnik: Emil Gržin

Predsjednik vijeća: Edvard Primožić

Šetalište M.Tita 41, 51415 Lovran

T: ++385 51 291-045 F: ++385 51 294-062, 294-862

opcina.lovran@ri.t-com.hr

Općina Malinska-Dubašnica

Načelnik: Anton Spicijarić

Predsjednik vijeća: Josip Sormilić

Lina Bolmarčića 22, 51511 Malinska

T: ++385 51 858-696 F: ++385 51 859-322

opcina-malinska-dubasnica@ri.t-com.hr

Općina Matulji

Načelnik: Bruno Frlan

Predsjednik vijeća: Mario Čiković

Trg Maršala Tita 11, 51211 Matulji

T: ++385 51 274-070 F: ++385 51 274-114

opcina-matulji@ri.t-com.hr • www.matulji.hr

Općina Mošćenička Draga

Načelnik: Anton Rudan

Predsjednik vijeća: Emilio Dešković

Trg slobode 7, 51417, Mošćenička Draga

T: ++385 51 737-621, 737-536 F: ++385 51 737-210

mosc-draga-opcina@ri.t-com.hr

Općina Mrkopalj

Načelnik: Ivan Butković

Predsjednik vijeća: Tomislav Cuculić

Stari kraj 3, 51315 Mrkopalj

T: ++385 51 833-516, 833-101 F: ++385 51 833-131

opcina-mrkopalj@ri.t-com.hr • www.mrkopalj.hr

Općina Omišalj

Načelnik: Tomo Sparožić

Predsjednik vijeća: Nikola Dapčić

Prikešte 11, 51513 Omišalj

T: ++385 51 842-244, 245, 247 F: ++385 51 842-249, 661-980

opcina-omisalj@ri.t-com.hr • www.omisalj.hr

Općina Punat

Načelnik: Mladen Juranić

Predsjednik vijeća: Dragutin Žic

Novi put 2, 51521 Punat

T: ++385 51 854-140, 854-840 F: ++385 51 854-840

opcina-punat@ri.t-com.hr • www.punat.hr

Općina Ravna Gora

Načelnik: Miroslav Svetličić

Predsjednica vijeća: Jasna Škorić

Ivana Gorana Kovačića 177, 51314 Ravna Gora

T: ++385 51 818-468, 818-528 F: ++385 51 818-529

opcina-ravna-gora@ri.t-com.hr • www.ravnagora.hr

Općina Skrad

Načelnik: Dubravko Grbac

Predsjednik vijeća: Duško Zatezalo

Josipa Blaževića-Blaža 8, 51311 Skrad

T: ++385 51 810-680, 810-620 F: ++385 51 810-680

opcina-skrad@ri.t-com.hr • www.skrad.hr

Općina Vinodolska

Načelnik: Ivica Crnić

Predsjednik vijeća: Željko Citković

Bribir 34, 51253 Bribir

T: ++385 51 248-006, 248-007 F: ++385 51 248-006, 248-007

opcina-vinodolska@ri.t-com.hr

Općina Viškovo

Načelnik: Goran Petrc

Predsjednik vijeća: Radovan Brnelić

Vozišće 3, 51216 Viškovo

T: ++385 51 503-770, 503-772 F: ++385 51 257-521

opcina-viskovo@ri.tel.hr • www.opcina-viskovo.hr

Općina Vrbnik

Načelnik: Franjo Toljanić

Predsjednik vijeća: Branko Pavan

Trg Škuljica 7, 51516 Vrbnik

T: ++385 51 857-099, 857-310 F: ++385 51 857-099

TERITORIJ

- Površina kopna • **3.582 km²**
- Dužina morske obale • **1.065 km**
- Najveći otoci • **Cres i Krk**
- **40.578 ha**
- Najmanji otok • **Mali Osir**
- **0,08 ha**
- Najviši planinski vrh • **Bjelolasica - Kula**
- **1.534 m**
- Najviše naselje • **Begovo Razdolje**
- **1.060 m**

STANOVNIŠTVO

- Ukupno stanovništvo • **305.505**
- Najviše stanovnika **Grad Rijeka**
- **144.043**
- Najmanje stanovnika **Općina Brod Moravice**
- **985**
- Gradova • **14**
- Općina • **21**
- Naselja • **510**

GOSPODARSTVO

- Udio županije u ukupnom prihodu Republike Hrvatske • **6,1 %**
- Izvoz roba • **238 milijuna USD**
- Uvoz roba • **637 milijuna USD**

INFRASTRUKTURA

- Ceste • **3.442 km**
- Željeznice • **135,5 km**
- Zračne luke • **4**

Izvor podataka: Statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2005. Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji

Resori županijskog poglavarstva:

- Proračun i financije** • Mirjana Dvorny
- Školstvo, znanost i tehnologija** • mr.sc. Tatjana Stanin
- Zdravstvena zaštita i socijalna skrb** • Vedrana Fržop-Kotulovski
- Regionalna suradnja, lokalna samouprava i civilno društvo** • Nedeljko Tomić
- Komunalne djelatnosti** • Ingo Kamenar
- Gospodarstvo** • prof.dr.sc. Vidoje Vujić
- Turizam i ugostiteljstvo** - Damir Lončarić
- Pomorstvo i promet** • Ivo Zrilić
- Kultura, sport i tehnička kultura** • mr.sc. Elida Ružić
- Prostorno i urbanističko planiranje te zaštita okoliša** • Georg Žeželić

Županijski upravni odjeli:

Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i poljoprivredu

Žrtava fašizma 17, Rijeka
T: ++385 51 301-200 • F: ++385 51 212-182
gospodarstvo@pgz.hr
Pročelnik: Berislav Tulić

Upravni odjel za pomorstvo, promet i veze

Ciottina 17b/l, Rijeka
T: ++385 51 351-952 • F: ++385 51 351-953
pomorstvo@pgz.hr
Pročelnik: Nikola Mendrila

Upravni odjel za proračun i financije

Adamićeva 10/VI, Rijeka
T: ++385 51 351-672 • F: ++385 51 351-673
proracun@pgz.hr • financije@pgz.hr
Pročelnica: Bosiljka Kalčić

Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i sport

Ciottina 17b/l, Rijeka
T: ++385 51 351-882 • F: ++385 51 351-883
skolstvo@pgz.hr • drustvene.djelatnosti@pgz.hr
Pročelnica: mr.sc. Jasna Blažević

Upravni odjel za upravljanje imovinom i opće poslove

Splitska 2/I, Rijeka
T: ++385 51 351-822 • F: ++385 51 351-803
imovina@pgz.hr • komunalne.djelatnosti@pgz.hr
Pročelnik: Vladimir Čekada

Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb

Ciottina 17b/l, Rijeka
T: ++385 51 351-922 • F: ++385 51 351-923
zdravstvo@pgz.hr • socijalna.skrb@pgz.hr
Pročelnik: mr.sc. Ivo Afrić

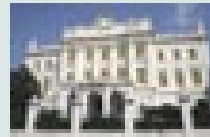
Ured županije

Adamićeva 10/III, Rijeka
T: ++385 51 351-612 • F: ++385 51 351-613
ured.zupana@pgz.hr • poglavarstvo@pgz.hr
skupstina@pgz.hr
Predstojnik: Branko Škrobonja

Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje

Splitska 2/II, Rijeka
T: ++385 51 351-772 • F: ++385 51 212-436
zavod@pgz.hr
Ravnatelj: prof.dr.sc. Mladen Črnjar

Ustanove u kulturi Primorsko - goranske županije

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja

Muzejski trg 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica: Margita Cvjetinović Starac
T: ++385 51 213-578, 335-772
F: ++385 51 213-578
pomorski-povijesni-muzej@ri.htnet.hr

Prirodoslovni muzej

Lorenzov prolaz 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica: Milvana Arko-Pijevac
T: ++385 51 553-669
F: ++385 51 553-669
primmuzri@ri.htnet.hr
www.prirodoslovni.hr

Ustanova Ivan Matetić Ronjgov

Ronjgi 1, 51516 Viškovo
Ravnatelj: Dušan Prašelj
T: ++385 51 257-340
F: ++385 51 503-790
ustanova@ri.t-com.hr
www.ustanova-ronjgov.hr

Ustanove u zdravstvu Primorsko-goranske županije

DOM ZDRAVLJA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

ravnateljica:
Milena Kabalin
Krešimirova 52
51 000 Rijeka
T: +385 51 666-001
F: +385 51 337-405

ISPOSTAVA CRIKVENICA

voditeljica ispostave:
Ivana Zoričić
Kotorska bb
51260 Crikvenica
T: +385 51 241-855
F: +385 51 241-219

ISPOSTAVA ČABAR

voditeljica ispostave:
Vasilija Žagar
Narodnog oslobođenja 7
51306 čabar
T: +385 51 821-081
F: +385 51 821-683

ISPOSTAVA DELNICE

voditelj ispostave:
Anton Štimac
Šet. I.G. Kovačića bb
51300 Delnice
T: +385 51 812-237
F: +385 51 814-326

ISPOSTAVA KRK

voditelj ispostave:
Ratko Gašparović
Vinogradska bb
51500 Krk
T: +385 51 221-155
F: +385 51 221-239

ISPOSTAVA MALI LOŠINJ

voditelj ispostave: Mirjana
Aušperger-Mužić
Priko 69
51550 Mali Lošinj
T: +385 51 231-205
F: +385 51 231-205

ISPOSTAVA OPATIJA

voditelj ispostave:
Zdravko Grgurev

Stubište dr. Vande Ekl 1

51410 Opatija
T: +385 51 271-227
F: +385 51 271-532

ISPOSTAVA RAB

voditelj ispostave:
Miladin Kršmanović
Palit 20
51280 Rab
T: +385 51 776-969
F: +385 51 727-975

ISPOSTAVA RIJEKA

voditeljica ispostave:
Nela Šepić
Krešimirova 52
51000 Rijeka
T: +385 51 666-000
F: +385 51 337-405

ISPOSTAVA VRBOVSKO

voditelj ispostave:
Dubravko Šragalj
Dobra 20
51326 Vrbovsko
T: +385 51 875-138
F: +385 51 875-838

CENTAR ZA REHABILITACIJU FORTICA- KRALJEVICA

v.d.ravnateljica:
Ankica Šajbić-Šukunda
Obala kralja Tomislava 1
51262 Kraljevica
T: +385 51 283 231
F: +385 51 283 235

LJEČILIŠTE VELI LOŠINJ

v.d. ravnateljica:
Olga Sinčić
Podnjavori 27
51551 Veli Lošinj
T: +385 51 236-185
F: +385 51 236-224

LJEKARNA JADRAN

ravnateljica:
Silvana Jager
Vlačičev trg 1
51000 Rijeka
T: +385 51 337-217
F: +385 51 337-398

PSIHIJATRIJSKA

BOLNICA RAB
ravnateljica: prim. mr. sc
Vesna Šendula Jengjić
Kampor 224
51280 Rab
T: +385 51 776-377
F: +385 51 776-506
W: www.bolnicarab.hr

THALASSOTHERAPIA

- **CRIKVENICA**
ravnatelj: Damir Lončarić
Gajevo šetalište 21
51260 Crikvenica
T: +385 51 785-189
F: +385 51 785-189
E: thalassotherapia-
crikvenica@ri.t-com.hr
W: www.hupi.hr/talaso

THALASSOTHERAPIA

- **OPATIJA**
ravnatelj: Emil Bratović
M. Tita 232
51410 Opatija
T: +385 51 271-573
F: +385 51 271-424

E: thalassotherapia-

opatija@ri.htnet.hr
W: www.thalassotherapia-
opatija.hr

USTANOVA ZA HITNU MEDICINSKU POMOĆ

ravnateljica:
mr.sc. Diana Florini
B. Blečića bb
51000 Rijeka
T: +385 51 671-645
F: +385 51 671-649

NASTAVNI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO PGŽ

ravnatelj:
dr.sc. Vladimir Mićović
Krešimirova 52 A
51000 Rijeka
T: +385 51 334-530
F: +385 51 213-948
W: www.zzjzpgz.hr

DOBITNICI NAGRADNE KRIŽALJKE IZ 4. BROJA ŽIP-a

Večera za dvoje u
restoranu "Draga di
Lovrana"

Ana Stroligo
Šetalište M. Tita 13
51415 Lovran

Dragan Marino
Sučići 1
51417 Mošćenička Draga

Uroš Marčić
Šet. I.G. Kovačića 32
51000 Rijeka

CD "Plesne skladbe
Johann Zajitz"

Gordana Laloš
S.S. Kranjčevića 16
51300 Delnice

Darel Bavčar
Šmogorska cesta 41
51211 Matulji

Adam Filipović
Vrh-Kosić 141
51500 Krk

Marija Butorac
Hrvatskih branitelja 21
51256 Novi Vinodolski

Jelena Pavičić
V. Babić 8
51000 Rijeka

Ana Šmit
Liburnijska 22
51414 Ičići

Ankica Zoldoš
Z. Kučića 27
51000 Rijeka

Sandra Dutović
Šet. XIII divizije 63
51000 Rijeka

Snježana Nikšić
G. Carabina 8
51000 Rijeka

Dragica Ravnici
A. Štangera 58
51410 Opatija

Knjige "Opatijski album"

Sabina Horvat Mladenić
Petri 41
51216 Viškovo

Sead Šabanović
P. Studenca 3
52352 Kanfanar

Arturo Žiković
Braće Stipčić 41
51000 Rijeka

Poklon paketi krčkih

autohtonih proizvoda

Goranka Tuhtan
Radetići 3
51211 Matulji

Ivanka Komadina
Zagrebačka 63a
51250 Novi Vinodolski

Zdenka Jelušić
Banj 64
51211 Kostrena

Tijana Mizdanić (Pavković)
E. Randića 8
51000 Rijeka

Predbilježi se i besplatno
primaj poštom magazin
Primorsko-goranske županije
zeleno i plavo

info@pgz.hr • www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

štorija *Marija ide u Hollywood* (istiniti događaj iz sušačkog društva)

tekst: Dragan Ogurlić

ilustracija: Vjekoslav Vojo Radoičić

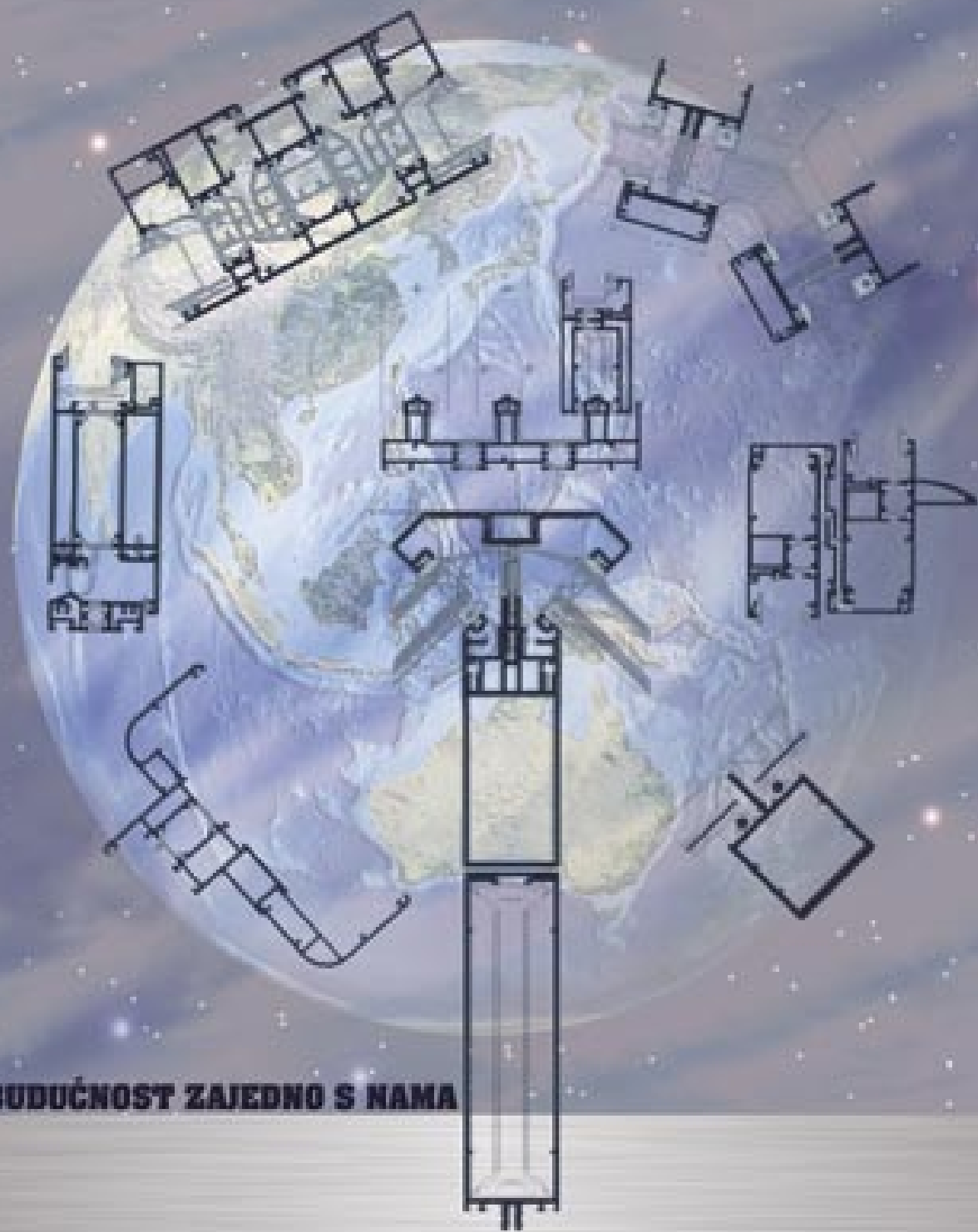
Mlada Sušačanka Marija, vatrena obožavateljica filmskoga glumca Rudolfa Valentina, otišla je u Kaliforniju, u Hollywood, ostavivši oproštajno pismo sljedećeg sadržaja:

“Draga mama, ja te prosim i molim da mi oprostiš ča gren od doma, ma ja moran poč, zač mi je rekla ona ča hita karte va ričken Staren gradu, da ću postat vela i slavna artistica. Moja draga mamo, ti znaš ča su to artisti, to su glumice ke imaju puni prsti briljanti, kotuli od svile, puno lipše leh ča smo jih ja i ti neki dan gljedale po ričkeh butikah. A po kotulah i brhutih imaju samo perli, ma ne one od madre perli, kako imaš ti onu britvicu, leh pravi perli, ke guštaju puno tisuć dinari. Drag a srdačna mama,

ja gren za glumicu, pa ćeš me videti va seh kinematografi, i va Fenice i va Balkan kino ćeš potle videti ča ću biti lepa i bogata. Si teju mi se klanjat a ne kako danas. Ja ću poč va Kaliforniju, kade je Leda Cis i Rudolf Valentin, ti jih ne poznaješ, ma jako volin Rudolfa Valentina. Mama prosin te, budi dobra, ja ću ti pošiljat puno soldi, ma ameh dolari, pa ćeš videti da ti ona vražja Luce ne će brundat, leh će ti se kokolat okol tebe, kot mačak okol kaše. Mama, ja gren za glumicu, zač me puno pjaža Valentin Rudolf. Šaljen ti bušac. Tvoja kći Marija.”

Pročitavši kćerino oproštajno pismo, gospođa Joža je bila izvan sebe. Već sljedećeg trenutka bila je na putu za

policijsku postaju. Tamo je gospa Joža uzbuđeno rekla da joj je kći pobjegla skupa s nekim Valentinom u Kaliforniju, te da taj Valentin mora biti s Grobnika jer tamo ima Valentina. Policajac je, vidjevši pismo, objasnio brižnoj majci da je taj Rudolf Valentino lice koje je njena kći gledala u gradskom kinu, te da on Grobnika nikada nije vidio jer je on glumac iz Kalifornije u Sjedinjenim Američkim Državama. Ubrzo je policija pronašla Mariju i dovela je k sretnoj majci Joži. Tu je bio i svršetak ove sušačke zgrade, no Marija je i dalje maštala o Hollywoodu, o svom veličanstvenom povratku iz SAD-a u mali Sušak i ovacijama u njezinu čast.

KORAK U BUDUĆNOST ZAJEDNO S NAMA

Aluminij
ZEKIĆ
www.zekic.hr

primorsko goranska županija

zeleno plava